

Treball Final de Grau en Geografia

Agricultura periurbana: agents i polítiques públiques en la promoció dels productes agraris locals

El cas del Prat dins l'àmbit del Parc Agrari del Baix Llobregat

Juny del 2014

Ángel Zornoza Vargas

Tutoritzat per: Dr. Sergi Martínez Rigol

0. Índex

1. Introducció	4
1.1. Motivació del treball	4
1.2. Estructura del treball	4
2. Hipòtesis i objectius	6
3. Metodologia	8
3.1. Tècniques i instruments de recollida d'informació	9
3.2. Mètode de realització de les entrevistes	9
4. Marc Teòric. L'agricultura periurbana des de diferents escales.	10
4.1. El concepte "agricultura periurbana".	10
4.1.1 Aproximacions de la OCDE	10
4.1.2 Aproximacions de la FAO	11
4.1.3. Aproximacions des dels organismes comunitaris	12
4.1.4. Aproximacions des de França	13
4.1.5. Dinàmiques de l'agricultura i l'espai periurbà	15
4.2. Definicions i tractament de l'agricultura periurbana a Catalunya	19
4.2.1. Enquadrament territorial a Catalunya	20
4.2.2. Valors, funcions i usos.	22
4.2.3. Descripció i característiques de les explotacions periurbanes a nivell català.	23
5. Estat de la qüestió.	25
5.1. Les polítiques de planificació i preservació dels espais agraris periurbans. 25	
5.1.1. El cas del Estats Units i les polítiques públiques d'ordenació en els espais agraris periurbans	26
5.1.2. El cas europeu i les polítiques públiques d'ordenació en els espais agraris periurbans	27
5.1.3. El cas espanyol i català en les polítiques públiques d'ordenació en els espais agraris periurbans	28
5.1.4. La Carta de l'agricultura periurbana i estratègies proposades de foment dels productes agraris periurbans.	30
6. El cas d'estudi: Els agents i les polítiques públiques en la promoció dels productes agrícoles del Parc Agrari del Baix Llobregat al municipi del Prat de Llobregat.	32
6.1. Principals agents públics implicats en les polítiques	32
6.1.1. El Consorci del Parc Agrari.	33
6.1.1.1. El Parc Agrari. Caracterització territorial.	34
6.1.1.2. Consolidació administrativa del Parc Agrari i cronologia	36
6.1.1.3. Documents d'actuació del Parc Agrari	38

6.1.2. L'Ajuntament del Prat de Llobregat	40
6.1.2.1. El Prat de Llobregat. Caracterització territorial	40
6.1.2.2. El paper de l'Ajuntament del Prat de Llobregat	41
6.1.3. El Consell Comarcal del Baix Llobregat: Consorci de Turisme del Baix Llobregat	42
6.1.4. L'Associació de Gastronomia i Turisme del Baix Llobregat (AGT)	43
6.1.5. Consell Regulador IGP Pollastre i Capó del Prat	44
6.2. Els productes del Parc Agrari	44
6.2.1. El Pollastre i Capó Raça Prat	44
6.2.2. La Carxofa Prat	46
6.3. Polítiques i iniciatives públiques pel foment dels productes del Parc Agrari al Prat.	47
6.3.1. Les marca dels productes.	47
6.3.1.1. La IGP Pollastre i Capó del Prat	47
6.3.1.2. El Producte FRESC del Parc Agrari	48
6.3.2. Les Fires.	48
6.3.2.1. La Fira Avícola del Prat	49
6.3.3. Mercats setmanals	49
6.3.3.1. El Mercat de Pagès del Prat	50
6.3.4. Promocions Gastronòmiques (i anàlisi de les diferents edicions)	51
6.3.4.1. Jornades Gastronòmiques	51
6.3.4.2. Quinto Tapa	52
6.3.4.3. El Pota Blava a la Carta	53
6.3.4.4. Els sabors de l'Horta	54
6.3.4.5 El Prat Degusta'l	54
6.3.4.6. Altres	55
6.3.5. Altres eines de difusió	55
6.3.5.1. El Camp a Casa	55
6.3.5.2. App del Parc Agrari	56
7. Comentari s sobre les entrevistes realitzades.	57
7.1. Entrevistes als pagesos del Mercat de Pagès	57
7.2. Entrevista a Vicenç Tirado, responsable del Centre de Promoció Econòmica i secretari de la comissió gestora de la IGP	58
8. Conclusions	59
9. Bibliografia	61
10. Annexos	66
10.1. Mapes de les promocions gastronòmiques al Prat	110

1. Introducció

El Treball Final de Grau es titula *Agricultura periurbana: agents i polítiques públiques en la promoció dels productes agraris locals. El cas del Prat dins l'àmbit del Parc Agrari del Baix Llobregat* i ha estat realitzat en el curs 2013-2014 dins el 4t curs del Grau de Geografia a la UB, entre els mesos de novembre del 2013 i juny del 2014.

1.1. Motivació del treball

En els últims anys s'està apostant per part de diferents sectors des de la vessant de la promoció gastronòmica en el potencialment de la marca dels productes propis de l'agricultura periurbana del Parc Agrari del Baix Llobregat, del comerç de proximitat i la venda directa. Per tal d'investigar una temàtica propera, del meu àmbit de residència i d'un món que barreja el sector primari (producció agrícola) dins un context urbà i amb predomini del sector terciari de serveis (hosteleria i restauració, per exemple), m'ha semblat oportú investigar com poden treballar plegats amb la col·laboració de les administracions públiques per tal de posar en valor aquesta agricultura periurbana i els seus productes. Aquest element i la investigació de les seves polítiques d'actuació impulsades pels diferents agents públics i revitalitzar un sector amenaçat com l'agrícola en un àmbit geogràfic complicat com és el periurbà és la gran motivació per la qual s'ha decidit portar a terme aquest treball.

1.2. Estructura del treball

El treball està estructurat en un primer apartat, aquest, que és la introducció; un segon correspon a les hipòtesis i objectius, que ja presenten el cas d'estudi del treball i els principals punts que es busquen investigar.

El tercer punt fa referència a la metodologia tractada per dur a terme el mateix.

El quart apartat és el marc teòric, que tracta el concepte de l'agricultura periurbana des de diferents escales per tal de donar una definició i explicació de les característiques i problemàtiques principals, amb una aproximació cap al cas d'estudi i l'escala de Catalunya.

El cinquè punt, el previ a l'estudi de cas, correspon a l'estat de la qüestió de les polítiques de planificació, protecció i promoció dels espais agraris periurbans a diferents escales, que serveis definitivament per apropar-se al Parc Agrari, l'àmbit geogràfic de referència de l'estudi.

El sisè punt ja entra al cas d'estudi, els agents i les polítiques públiques en la promoció dels productes agrícoles del Parc Agrari del Baix Llobregat al municipi del Prat de Llobregat. S'estructura en tres subapartats o blocs, el primer del qual és una explicació dels principals agents públics implicats en les polítiques de promoció, on tant el Parc Agrari del Baix Llobregat com l'Ajuntament del Prat de Llobregat serveixen també com a presentació de la zona d'estudi, tant de la caracterització territorial com de les seves particularitats. També com agents públics implicats es destaca el paper del Consell Comarcal del Baix Llobregat de la mà del Consorci de Turisme de la comarca; de l'Associació de Gastronomia i Turisme del Baix Llobregat; i del Consell Regulador del Pollastre i Capó del Prat. El segon bloc del cas d'estudi és el dels productes del Parc Agrari, sobre el qual recauen les actuacions dels agents en la promoció dels mateixos; d'on es destaquen el Pollastre i Capó IGP Raça Prat, i la Carxofa del

Prat. Per últim, en el tercer subapartat del cas d'estudi s'expliquen les actuacions de foment dels productes del Parc Agrari dutes a terme pels agents que afecten el municipi del Prat.

El setè punt és el destinat al comentari de les entrevistes, tant als productors del Parc Agrari que venen al Mercat de Pagès del Prat com del senyor Vicenç Tirado, responsable de l'Ajuntament del Prat del Centre de Promoció Econòmica i del Consell Regulador del Pollastre i Capó del Prat i la Carxofa Prat.

El vuitè apartat correspon a les conclusions del treball; el novè recull la bibliografia consultada per dur a terme aquest treball final de grau i enllaços d'interès.

Finalment, i el novè i últim apartat als annexos, on destaquen els mapes del Prat d'elaboració pròpia amb els establiments participants en diferents edicions de les jornades i promocions gastronòmiques impulsades.

2. Hipòtesis i objectius

Com s'anticipa a la introducció, l'objecte d'estudi en què se centra aquest treball final de grau és en els agents públics i les seves polítiques dutes a terme per fomentar els productes agraris dins l'agricultura periurbana que es practica al Parc Agrari del Baix Llobregat, concretament al municipi del Prat de Llobregat, el cas i l'àmbit territorial d'estudi.

Una agricultura periurbana que serà presentada com a concepte dins el context internacional, europeu, català i metropolità, amb una sèrie de característiques i particularitats que la defineixen durant l'apartat del marc teòric. Per la seva banda, l'estat de la qüestió presenta l'estat de les polítiques de planificació, protecció i promoció dels espais agraris periurbans a diferents escales, que serveis definitivament per apropar-se al Parc Agrari, l'àmbit geogràfic de referència de l'estudi.

Amb aquestes consideracions prèvies que ens apropen a l'objecte d'estudi, podem considerar l'àmbit d'estudi com una zona tradicionalment agrícola, la coneguda com l'horta de Barcelona i un dels abastiments alimentari de la ciutat, que d'ençà el segle XX ha vist reduïda la zona de cultiu i transformat en altres usos¹. El Llibre Blanc² del sector agrari ja explica que *l'única agricultura periurbana que no pot ser desplaçada per la urbanització és aquella que per la seva intensitat ha consolidat un tipus d'agricultura rendible*", com ho són en mà d'obra la del Baix Llobregat com en capital la dels hivernacles del Maresme. Roda hi afegeix *"aquella que pel prestigi del seu producte, qualitat paisatgística o el seu paper clarament mediambiental pot ser reivindicada socialment"*.

A més, tal i com es diu en l'apartat d'usos, funcions i sòl³ en paraules de Roda⁴ caldran estratègies diferents per a la defensa, preservació i desenvolupament de cada tipus d'espai agrari periurbà. És aquí on entra en joc el paper de les administracions i institucions públiques implicades per generar una sèrie de polítiques que ajudin a fomentar aquests productes agraris periurbans que tenen una sèrie de valors específics.

Amb aquestes hipòtesis de partida es contestaria a la següent pregunta: És econòmicament sostenible l'agricultura periurbana del Parc Agrari sense unes polítiques per part de les administracions? Està clar, com a hipòtesis de treball inicial, que calen una sèrie d'actuacions que es porten a terme per tal de preservar i mantenir aquests espais agrícoles.

Així doncs, sorgeix la següent qüestió: ¿quines són les polítiques i actuacions des del sector públic que s'estan duent a terme per tal de mantenir l'agricultura en aquesta àrea tan

¹ Vegi's marc teòric, 4.2.3. Descripció i característiques de les explotacions periurbanes a nivell català. (pàgina 23)

² DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA (2001). J. Peix i Massip (coord). *Llibre Blanc del sector agrari. Un debat al territori*. Generalitat de Catalunya.

³ Vegi's marc teòric, 3.2.2. Valors, funcions i usos (pàg 22)

⁴ RODA R. (setembre 2002) *"L'agricultura perirubana (II) Descripció de les explotacions"*. La Terra, 278, p.20-21.

singular? Pel que respecta al municipi del Prat, ¿quins són els agents públics implicats i quines iniciatives duen a terme per promocionar i fomentar la comercialització dels productes del Parc Agrari?

L'objectiu general és explicar el paper dels diferents agents públics que hi participen i les polítiques i iniciatives dutes a terme per al foment i promoció d'aquests productes agrícoles de proximitat del Parc Agrari al voltant del municipi del Prat de Llobregat.

El resultat serà tota la sèrie d'agents públics i les seves polítiques i actuacions que duen a terme que permeten vendre i impulsar els productes del Parc Agrari, així com tota les d'accions que es realitzen al municipi del Prat que servirà com a estudi de cas.

3. Metodologia

La metodologia utilitzada per dur a terme el treball ha consistit en una consulta i recollida d'informació a partir de diferents tècniques, documentació i instruments; així com la realització de treball de camp a alguns dels esdeveniments explicats (Fira Avícola, Mercat de Pagès, Consorci del Parc Agrari) i unes entrevistes als pagesos i a un dels responsables dels principals agents, en aquest cas de l'Ajuntament del Prat, i la realització de mapes amb el programa Arc GIS a partir de la capa base del Prat escala 1:5.000 obtinguda a l'ICC. També s'ha contactat presencialment i per correu amb d'altres agents per obtenir informació, demanar trobades i obtenir respostes, tot i no sempre haver estat possible gaudir de l'atenció volguda⁵.

Des d'aquest punt de vista d'anàlisi qualitatiu i de recollida d'informació, la primera aproximació a la agricultura periurbana que m'ha permès formular les hipòtesis inicials sobre el treball ha estat l'obra de SEMPERE I ROIG, JORDI (2007). *L'agricultura de les perifèries urbanes. El cas de Barcelona i Tolouse*. Barcelona. Generalitat de Catalunya, CTEC". A partir d'aquest llibre he pogut obtenir moltes d'altres referències que surten citades al llarg del treball i a la bibliografia, una de les principals en clau de respostes són "RODA R. (setembre 2002) "L'agricultura periurbana (I) i (II) Definicions i característiques i estudi de les explotacions. La Terra" o "GÓMEZ MENDOZA, J. (1987). *La agricultura periurbana. Su estudio. Sus cambios. Sus políticas*". Aquesta última referència m'ha permès aproximar-me a les polítiques que es duen a terme sobre aquesta agricultura periurbana, que és l'estat de la qüestió en el referent a aquestes actuacions dels agents. També ha ajudat "SIMÓN ROJO, M; ZAZO MORATALLA, A; i MORÁN ALONSO, N. (2011). *Nuevos enfoques en la planificación urbanística para proteger los espacios agrarios periurbanos*", entre d'altres.

Un cop recollides aquestes informacions que permeten donar encara més força a aquestes hipòtesis inicials que fan referència a l'agricultura periurbana i les seves actuacions necessàries dels agents públics per tal de dinamitzar el sector, es passa al cas d'estudi, que és el cas del Prat dins el Parc Agrari del Baix i la promoció dels seus productes agrícoles. En aquesta part del treball es poden respondre amb èxit aquestes preguntes inicials formulades en l'apartat anterior: quines són les polítiques i actuacions des del sector públic que s'estan duent a terme per tal de mantenir l'agricultura en aquesta àrea tan singular? Pel que respecta al municipi del Prat, ¿quins són els agents públics implicats i quines iniciatives duen a terme per promocionar i fomentar la comercialització dels productes del Parc Agrari?

A partir de la presentació i del paper que duu a terme Parc Agrari del Baix Llobregat i l'Ajuntament del Prat en primer terme, amb els seus instruments principals i actuacions a través Pla de Gestió i Pla Operatiu de Turisme respectivament, juntament amb els altres agents explicats i les seves implicacions es pot respondre amb èxit a aquestes preguntes. A més, les entrevistes amb dos dels agents com són el responsable del Consorci de Promoció Econòmica del Prat i alguns dels pagesos participants en el Mercat de Pagès del Prat m'han permès

⁵ En el cas de l'Associació de Gastronomia i Turisme del Baix Llobregat i la Cooperativa Agrícola del Prat s'ha intentat contactar via correu electrònic sense obtenir resposta dels mateixos. En el cas del Parc Agrari hi ha hagut contacte personal i presencial amb els responsables a més de per correu electrònic, tot i al final no estar disponibles per la concertació d'una entrevista amb algun tècnic de la institució.

contestar afirmativament a totes aquestes preguntes inicials i considerar que la venda directa i les promocions per part dels agents públics d'aquests productes de proximitat s'estan duent a terme i és una de les principals sortides per tal de dinamitzar aquest sector agrícola periurbà.

Per últim, en els annexos s'inclou gran part de les iniciatives dutes a terme durant els últims anys al Prat en forma de promocions gastronòmiques amb productes locals i tota la sèrie d'establiments del municipi que han participat. Per tal d'elaborar i plasmar aquests resultats, ha estat necessari un treball de recopilació de les diferents promocions i participants obtingut en base als propis fulletons o per la xarxa, realitzar un anàlisi qualitatiu i quantitatiu amb la seva ordenació, i reflectir-ho sobre 15 mapes municipals del Prat⁶ elaborats a partir del programari SIG Arc Map i de la base municipal 1:5.000 obtinguda a partir de l'ICC.

3.1. Tècniques i instruments de recollida d'informació

Les tècniques i instruments de recollida d'informació ha estat gràcies especialment a les obres bibliogràfiques d'alguns autors claus com s'especifica en el desè apartat (bibliografia) així com a les corresponents referències i cites expressades a peu de pàgina en bona part del treball. Tant el marc teòric com l'estat de la qüestió s'ha basat en aquest recull de bibliografia dels diferents autors i enllaços citats, que han servit també com a part substancial de part de les informacions recollides. En el cas d'estudi els instruments d'informació han estat també els fulletons informatius repartits pels diferents agents sobre les seves actuacions, les seves informacions disponibles a les webs, així com els informes i documents aconseguits amb les entrevistes als pagesos o la reunió amb el senyor Vicenç Tirado (com el Pla Operatiu de Turisme del Prat 2014 o les notes de premsa de valoració de les iniciatives).

3.2. Mètode de realització de les entrevistes

El dia 26 d'abril es va realitzar part del treball de camp al Mercat de Pagès que va consistir en un qüestionari de preguntes obertes breus (sobre els 5') als pagesos participants. En el cas de la entrevista amb el senyor Tirado, el qüestionari i guió de la entrevista era més elaborat i amb preguntes obertes igualment. Totes elles són adjuntades i presents a l'annex⁷.

⁶ Veure Apartat 10.1 Mapes de les promocions gastronòmiques al Prat, mapes 1-15, figures 42-60 (pàgines 110-145)

⁷ Veure figures 38 (pàg 107), 40 (pàg 108) i 41 (pàg 109)

4. Marc Teòric. L'agricultura periurbana des de diferents escales.

El Parc Agrari del Baix Llobregat és una zona d'agricultura periurbana. Per tal apropiarse a l'àmbit geogràfic d'estudi, primer calen fer unes definicions i caracteritzacions del terme "agricultura periurbana" i les aproximacions que diversos autors i institucions han fet del mateix. Per això s'anirà des d'una escala molt més àmplia com són la OCDE o la FAO, fins al tractament i situació més concret català; passant pel cas francès o de la UE.

4.1. El concepte "agricultura periurbana".

La paraula periurbana es defineix segons el DIEC⁸ com "*relatiu o pertanyent a la perifèria d'una ciutat*", i en el cas del concepte agricultura periurbana es podria dir, a grans trets, que és *l'activitat agrària que es desenvolupa al voltant de les àrees urbanes i es veu condicionada per la influència que aquesta exerceix*. Es pot dir que l'activitat agrícola que es desenvolupa en el Parc Agrari del Baix Llobregat, el cas d'estudi, és una agricultura eminentment periurbana, ja que es porta a terme en uns espais densament i quantitativament poblats de nuclis dins de l'Àrea Metropolitana.

Però com bé explica Jordi Sempere en *L'Agricultura de les Perifèries Urbanes*, 2007, p.22, cal destacar que no existeix una definició oficial ni consensuada del terme *periurbà*. Tot i això, hi ha aproximacions a la definició conceptual de forma quantitativa i qualitativa que han fet al llarg de les darreres dècades diverses institucions de renom i autors que ho han tractat, alguns dels més destacables són els que s'exposaran a continuació.

4.1.1 Aproximacions de la OCDE

La OCDE⁹ (Organització per a la Cooperació i Desenvolupament Econòmic) ja es va plantejar definicions pel concepte a l'informe de 1979 sobre l'agricultura de les àrees periurbanes. Aquest especificava que "*el terme periurbana no es pot definir o delimitar amb un criteri no subjecte a ambigüitat. És un nom que s'atorga a l'àrea grisa que no és totalment urbana però tampoc purament rural en el sentit tradicional. És, com a màxim, la part parcialment urbanitzada de l'àrea rural. Independentment de la definició que s'esculli, aquesta no podrà eliminar un cert grau d'arbitrarietat.*" La organització també va establir que l'agricultura periurbana "*es desenvolupa en l'àrea de contacte amb la zona urbana i, per tant, està influïda per una sèrie de factors externs a la mateixa explotació agrària*". Estableix, doncs, el principal tret distintiu de l'espai periurbà: la influència intensa i sovint determinant que exerceix la ciutat sobre les activitats que es desenvolupen en la seva proximitat.

No tota l'agricultura que es produeix al voltant dels nuclis habitats i urbans té les mateixes característiques ni la ciutat influeix de la mateixa manera sobre els espais agraris. Així doncs,

⁸ Diccionari de la Llengua Catalana, Segona Edició (Acrònim de Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans). Consultable en l'edició en xarxa a <http://dlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=periurb%E0&operEntrada=0>

⁹ Informe de la OCDE sobre agricultura de les àrees periurbanes, apartat de recomanacions [Consulta: 15 d'abril de 2014] Disponible a: <http://acts.oecd.org/Instruments/ShowInstrumentView.aspx?InstrumentID=212&InstrumentPID=208&Lang=en&Book>

varia segons la mida de l'urbs, atorgant-li unes limitacions o avantatges productius i de comercialització diferents. És per aquest motiu que la OCDE també utilitza criteris quantitatius:

- L'agricultura periurbana seria aquella que es dona *en espais compresos en un radi de 20 km des d'un centre de més de 200.000 habitants, o de 10km si era d'entre 50.000 i 100.000.*

Com analitza Raimon Roda¹⁰, el fet de centrar-se únicament en distàncies a ciutats de diferents mides preses com a unitats independents no té en compte els continuums urbans tan freqüents en les àrees metropolitanes al voltant d'una gran ciutat o als litorals, ni els efectes negatius del creixement dispers, o la presència pròxima de ciutats mitjanes; totes característiques pròpies del territori català. La zona d'agricultura periurbana inclou tant els espais interurbans com els espais compresos entre diverses ciutats veïnes.

Aquests experts de l'OCDE, com recull Rollan (1988)¹¹, han definit tres tipus principals d'agricultura perirubana:

- Agricultura de transició: en un període més o menys llarg de temps serà transferida a usos urbanístics.
- Agricultura ambiental: té per funció frenar l'expansió inexorable dels nuclis urbans.
- Agricultura practicada a les zones més allunyades de les ciutats: menys afectada pel canvi d'usos del sol des del món agrari cap a d'altres sectors econòmics.

4.1.2 Aproximacions de la FAO

La definició de l'Organització de les Nacions Unides per l'Agricultura i l'Alimentació (FAO,1999), que reconeix alhora *agricultura urbana i periurbana* (AUP)¹².

- Entendríem per AUP *“les pràctiques agrícoles que es desenvolupen a les ciutats i al voltant de les ciutats que utilitzen recursos (terres, aigua, energia, mà d'obra) que poden servir també a d'altres usos, també per a satisfer les necessitats de la població urbana.”*

L'AUP comprèn diversos components: l'horticultura, la ramaderia, la producció lletera i farratgera, l'aqüicultura i la forestal. Més concretament, *“s'entén per agricultura periurbana les unitats agrícoles properes a la ciutat que gestionen explotacions intensives comercials o semicomercials practicant l'horticultura, la ramaderia d'aviram i altres animals, per a*

¹⁰ RODA R. (setembre 2002) *“L'agricultura perirubana (I) Definicions i característiques.* La Terra, 277, p.28-29.

¹¹ GÓMEZ BENITO i FOURNEAU et al. (1988). Agricultura periurbana. *Jornadas franco-españolas sobre agricultura periurbana* (Madrid, 16-17-18 de octubre de 1985).

¹² FAO. *Defining the peri-urban: rural-urban linkages and institutional connections.* [en línia] [Consulta: 15 d'abril del 2014]. Disponible a: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/003/X8050T/X8050T03.pdf>

producció de llet i ous”. El terme AUP s’ha de considerar englobador de totes aquestes activitats.

El concepte d’explotacions intensives i els productes hortícoles i ramaders són precisament els que es produeixen en el cas d’estudi del Parc Agrari. L’enginyer agrari Peix i Massip¹³ ho explica argumentant que l’agricultura que s’hi practica, centrada en productes frescos hortofrutícoles, fan obtenir un valor afegit més alt pels avantatges de la comercialització. La proximitat a un gran centre urbà afavoreix el procés d’intensificació, és a dir, tendir a mantenir unes explotacions relativament petites per aconseguir una major rendibilitat, potenciant els factors treball i capital (les explotacions grans, de caràcter extensiu, es localitzen lluny pel valor del sòl i disponibilitat). A més, l’agricultura a les zones periurbanes s’ha anat industrialitzant, el que ha permès els processos de difusió i innovació tecnològica. Un exemple d’això seria l’especialització en productes concrets i propis, d’una qualitat reconeguda i valor afegit, que es produeixen en el cas del Parc Agrari.

4.1.3. Aproximacions des dels organismes comunitaris

En el cas de la Unió Europea, ha estat un òrgan d’assessorament i consultiu de la UE com el CESE¹⁴ el qui s’ha encarregat d’elaborar un dictamen d’iniciativa sobre l’agricultura periurbana on la defineix i explica juntament amb el seu anàlisi de les problemàtiques, entre d’altres coses. Aquest té el nom de NAT/204 "La agricultura periurbana" (Brusel·les, 16 de setembre de 2004)¹⁵ Resumidament, estableix la necessitat d’un compromís institucional entre l’administració local, supralocal, els agents socials per una banda; i els agricultors per l’altra.

Els punts principals del CESE per definir l’agricultura periurbana són els següents:

- *1.3 Una agricultura amb problemas limitatius i amb oportunitats, en un espai heterogeni i dinàmic.*
- *1.3.1 El CESE és conscient de les dificultats que sorgeixen a l’intentar definir un concepte unívoc d’espai periurbà, donada la seva extraordinària heterogeneïtat i dinamisme. Aquest espai és fonamentalment una zona de contacte entre el món rural pròpiament dit i el món urbà, però que conserva els trets fonamentals del primer al mateix temps que suporta l’atracció del segon.*
- *1.3.2 El distintiu comú dels espais periurbans és la precarietat territorial, ambiental i social, i el fet de configurar-se en les perifèries de les aglomeracions urbanes. És precisament l’agricultura professional que es desenvolupa en aquests espais la que es coneix com a l’agricultura periurbana”. Juntament amb aquesta agricultura professional conviuen*

¹³ PEIX I MASSIP, J. (1980). "L’agricultura en zones d’influència urbana". L’ordenació del territori i l’agricultura en comarques densament poblades, p.85-102. Publicacions del Col·legi Oficial de Geògrafs de Catalunya.

¹⁴ CESE, Comité Econòmic i Social Europeu, òrgan consultiu i d’assessorament de la UE. Consultable al seu lloc web a <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.es.home>

¹⁵ NAT/204 "La agricultura periurbana" consultable pdf a <http://www.fedenatur.org/docs/docs/149.pdf> i http://www.agroteritori.org/web2/wp-content/uploads/2014/05/CESE_Dictamen_Agricultura_periurbana.pdf

d'altres activitats relacionades amb el cultiu de plantes, que tenen finalitats recreatives, terapèutiques, pedagògiques, etc., o finalitats de creació i manteniment de paisatges (paisatgistes, jardiniers, etc.). Tals activitats cobren una particular importància en algunes zones dels Estats membres.

- 1.3.3 *Es tracta d'espais rurals amb problemàtiques limitatives específiques i característiques que els diferencien d'altres espais rurals i afectats per greus amenaces en el que es refereix a la seva continuïtat.*
- 1.3.4 *Per contra, l'agricultura periurbana té, en bastants casos, una peculiaritat que ha d'aprofitar al màxim: les oportunitats que li ofereix la proximitat d'un mercat consumidor, la sensibilitat creixent dels consumidors en aspectes com la qualitat i la seguretat alimentària i la*
demanda social de noves activitats (lleure, formació, educació ambiental, turisme ecològic, etc.). Aquestes noves activitats complementàries permetrien diversificar els risc empresarial i millorar la renda agrària. (CESE, 2004)

Aquestes consideracions de l'últim punt sobre les oportunitats de la proximitat del mercat consumidor i de la sensibilitat fonamental són fonamentals per poder dur a terme la comercialització dels productes d'aquestes àrees al seu entorn més proper.

Però principalment, la idea que es transmet i la que en opinió personal millor defineix l'agricultura periurbana, el seu enquadrament i situació és la corresponent al punt 1.1.2 del dictamen, on tracta les seves influències i condicionants:

- 1.1.2 L'activitat agrària en les àrees periurbanes està condicionada per l'entorn urbà en el qual es desenvolupa, que exerceix sobre ella impactes negatius que limiten la seva viabilitat econòmica. Aquests impactes negatius actuen com a principals impulsors de la degradació ambiental del territori i deterioren les relacions socials entre ciutat i camp. Es tracta de desencontres entre ciutat i camp que, segons siguin tractats i resolts, poden suposar una limitació important per a la supervivència de la pròpia activitat agrícola.

4.1.4. Aproximacions des de França

Un model de tractament quantitatiu el trobem en el cas francès. L'adjectiu *peri-urbain*¹⁶ apareix el 1966 al diccionari de la llengua francesa per referir-se a *l'espai que envolta les ciutats*. L'INSEE (*Institut national de la statistique et des études économiques* francès) proposa una definició el 1997 que serà utilitzada al cens francès de 1999. Es tractaria de les *"comunes o unitats urbanes on el 40% o més dels residents actius treballen en una àrea urbana."* Més concretament, a França des del 1996 als censos es distingeixen les ZAU (*zonage en aires urbanes*) que distingeixen quatre grans tipus de comunes, entre les que hi serien les corones periurbanes:

¹⁶ BERGAMASCHI, M. (2002). *"Ill periurbano: una specificità or mai riconosciuta. Il dibattito in Francia"* *Sociologia urbana et rurale*. A. XXIV, 69, p.37-62.

- Els pols urbans són unitats urbanes que comporten almenys 5.000 llocs de treball, amb la condició que no tinguin una dependència directa d'un pol urbà més important.
- Les corones periurbanes són constituïdes per comunes rurals o urbanes de les quals almenys un 40% de la població resident amb feina treballa al pol urbà o a la seva corona.
- Les comunes multipolars envien almenys un 40% de la seva població activa a treballar al pol urbà o a la seva corona.
- Les comunes rurals i les petites unitats urbanes inclouen l'espai predominantment rural.

Aquesta classificació de les dades poblacionals del cens francès des del punt de vista dels pols urbans, periurbans i rurals, porta a fer-se una idea sobre les àrees i la metodologia que es té en compte en el país veí quan tracten el concepte. Així, en les últimes dades disponibles del 2008, un 58,8% de la població francesa (8% del territori) viu en els pols urbans; un 18,6% (28,6% de la superfície) en les corones periurbanes; un 5,2% (9,5% del país) en les comunes multipolars; i un 17,4% en les comunes rurals i restants (el 54% de les terres restants).

És a dir, sumant les corones periurbanes i multipolars, tenim un 23,8% de població en un 38,1% del territori, que és el que ens ocuparia; percentatge que ascendiria al 82,1% i al 46,1% respectivament si hi sumem els pols urbans, àrees amb les que estan estrictament interrelacionades.

Seguint amb l'anàlisi d'aquestes dades de França, i gràcies a la comparació que es fa a la mateixa taula per part de l'INSEE¹⁷ entre l'evolució de les dades entre el 1999 i el 2008, podem destacar diversos canvis significatius. Centrant-nos en la població i en la superfície de cada zona, veiem com en la última dècada analitzada la evolució de la població de les corones periurbanes i de les comunes multipolars han augmentat un 39,1% i un 45,3% respectivament, un 40,4% si ajuntem les dues àrees. En quant a superfície l'evolució és molt semblant, un 50,1% les periurbanes, i un 43,5% les multipolars, un 43,5% en total. I aquest notable augment s'ha donat en detriment de les zones rurals especialment, les úniques que tenen un decreixement, del 24,8% de la població i han perdut un 19,4% de superfície, que ha passat a ser d'aquestes zones perifèriques. En el tema de l'ocupació laboral també ha estat similar, sent les zones rurals les que ha caigut –en perdre tant població com superfície categoritzada com a tal-.

A partir dels fluxos de mobilitat i treball, s'obtenen aquestes dades que fan tenir una idea dels conceptes urbà, periurbà i rural; si més no en la metodologia francesa. En el període analitzat de 1999-2008 hi ha hagut un augment de les corones periurbanes i comunes multipolars destacable a causa de l'increment de la mobilitat i de la reducció de l'activitat agrària a França.

¹⁷ INSEE, Tableau1 - *Zonage en aires urbaines en 2008 et évolutions entre 1999 et 2008*. Consultat el 15 d'abril a través del web http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?reg_id=0&ref_id=ip1375. Taula disponible a l'Annex, figura 1, pàgina 67.

L'augment de la població ha afavorit les zones periurbanes en detriment de les zones rurals, com es pot interpretar clarament amb les dades de la taula.

Com apunta Jordi Sempere¹⁸ fent referència a Kayser i Schektman-Labry (1982)¹⁹ parlant del cas francès, diferencien tres corones periurbanes:

- Una primera corona on tindríem els barris perifèrics de *banlieue* o suburbials, incorporats a la ciutat, on les activitats serien eminentment urbanes
- Una segona corona on hi trobaríem una urbanització incipient o ja consolidada, i l'espai agrícola queda subordinat i condicionat per la pressió urbanística. Sovint aquestes parcel·les són posades a la venda i formen part del moviment especulatiu.
- La tercera corona també té part de les característiques de la segona, tot i que es caracteritza per tenir un procés d'urbanització que encara s'enfronta a una agricultura i una societat rural en ple funcionament. Però també aquesta corona està subjecta a moviments especulatius i a vendes de terres agràries per part dels agricultors i que seran destinades a la urbanització. És a dir, amb els problemes específics de les zones periurbanes i amb un doble mercat de la terra:
 - Mercat ja urbà, de les parcel·les, que és incipient i no acaba interferint decisivament sobre el mercat agrícola, tot i introduir-li pressió
 - Mercat agrari, que afecta a l'explotació, però pot ser susceptible de reconversió a mitjà-llarg termini.

4.1.5. Dinàmiques de l'agricultura i l'espai periurbà.

Aquest breu anàlisi ens serveix per veure com l'espai rural en les últimes dècades ha anat convertint-se una bona part d'ell en espai periurbà. Mostra clarament com la societat urbana i la societat rural, a partir de la noció periurbà, no constitueixen dos universos socials clarament separats. Aquesta evolució i integració de les zonificacions rurals en periurbanes i en urbanes que demostra l'exemple anteriorment comentat afavoreix a redefinir la idea preconcebuda de l'oposició camp ciutat. És aquest el concepte de periurbà, una realitat híbrida, complexa i molt matisable segons com i qui la defineixi, però que cal tenir la idea que el terme supera la representació dels espais urbans i rurals com a formes homogènies pures.

Encara que en l'anàlisi del cas francès sobre mobilitat no es tracti específicament el fet de l'agricultura periurbana, sí que serveix per comprendre el concepte periurbà i la seva evolució que ha tingut. Així doncs, les dades anteriors sí que estan relacionades amb les dinàmiques agrícoles a tractar, ja que ens marca una línia clara del territori on s'emmarca el fenomen en sí. L'altre punt a tenir en compte són els límits difusos i com segons els criteris per classificar cada zona anirà variant i evolucionant.

¹⁸SEMPERE I ROIG, JORDI (2007). *L'agricultura de les perifèries urbanes. El cas de Barcelona i Tolouse*. Barcelona. Generalitat de Catalunya, CTEC" pàg 26

¹⁹KAYSER I SCHEKTMAN-LABRY (1982). *La troisième couronne périurbaine: un ententative d'identification*. La Revue géographique des pyrénées et du sud-ouest, núm 53, fascicle 1, 1982.

De totes maneres, està clar que la dinàmica tendeix a que cada cop més les zones rurals vagin passant a ser periurbanes, i aquestes últimes a urbanes, a mesura que la ciutat vagi creixent. És un fenomen que es ve donant a cada dècada, i per això cobra gran importància els espais i l'agricultura periurbana i la seva conservació per tal d'evitar una degradació massiva del territori i els grans continus urbans.

Aquestes dinàmiques que es donen actualment en els països desenvolupats, ja es venen portant a terme des de fa dècades, fa vint i trenta anys. En aquells anys, de gran expansió dels nuclis urbans en aquests països, es requeria una reflexió profunda per tal d'analitzar les realitats periurbanes, que no havien estat tingudes en compte fins llavors. És doncs quan sorgeixen les definicions i anàlisis explicats, tant de la OCDE, de la FAO o del cas francès.

El procés de periurbanització acaba tenint més impactes ambientals i socioeconòmics negatius que positius. Tot i això, hem de comptar que l'agricultura en els països del primer món, i per tal de ser rendible i poder competir amb altres usos, s'ha d'industrialitzar i renovar, tot i molt sovint no ha estat possible en aquestes àrees periurbanes per la pressió a la que és sotmesa. Això s'explica perquè en l'actualitat els serveis i sector terciari és el que ocupa una major part en les economies, fet que subjuga i fa dependre l'agricultura d'aquests altres sectors de molta més incidència econòmica. La necessitat d'espai a les perifèries per altres usos juga molt habitualment en detriment de l'espai agrari, amb polítiques que fomenten noves zones industrials, infraestructures, superfícies comercials o la comentada especulació urbanística sobre el sol agrícola.

Per aquests motius, sorgeix la necessitat d'incorporar al planejament unes mesures de protecció per tal d'intentar preservar o, quant menys, alentir, aquests processos de transformació del l'espai periurbà. Aquestes preservacions no sempre són possibles, a causa d'aquesta comentada subordinació del sector agrari als altres.

Aquí és on s'entra en què fer per la consolidació i manteniment d'aquestes àrees periurbanes pel que respecta al paper del sector agrari i frenar aquesta pressió urbana. Gómez de Mendoza²⁰ reflexiona sobre aquests fets i n'aporta les seves conclusions centrades en l'adaptació i la renovació del sector.

- Creu que *“les polítiques agrícola i urbanística presenten diferències evidents en la seva administració jurídica, administrativa i financera. Però existeix la possibilitat que es trobin i articulin en l'àmbit periurbà sobre la potencialitat de l'agricultura periurbana per construir un component de la política territorial. Només una agricultura fortament implantada i coherentment protegida des de l'administració, amb explotacions racionalitzades i cultius d'alta productivitat pot resistir la competència d'usos que la pressió urbana influeix. La contraposició és l'abandonament total o encobert dels usos agraris, amb la reserva del sòl sense produir i destinat pura i exclusivament a l'especulació per la seva reconversió en el procés d'urbanització.”*

²⁰GÓMEZ MENDOZA, J. (1987). *“La agricultura periurbana. Su estudio. Sus cambios. Sus políticas”*. Agricultura y sociedad, 42, p.109-146

Continua amb les relacions camp-ciutat de les àrees periurbanes. *El paisatge periurbà adquireix aspectes molt diversos, sempre amb heterogeneïtat d'usos, imperfecta incorporació al complex urbà, ruralisme residual, i activitats, comportaments i actituds mixtes –tant rurals com urbanes–*. Les seves relacions dins l'àrea periurbana i camp-ciutat es fonamentaria en tres elements bàsics:

- El paper de la propietat urbana que inverteix en sòl agrari que dinamitza l'agricultura. Element positiu, de *fecundació*.
- El creixement urbanístic i industrial que, a la llarga, provoca crisi i decadència en l'agricultura. Element negatiu i d'*esterilització dels camps*.
- Possibilitat d'una interpenetració de l'activitat urbana i l'activitat rural, sense colonització d'una per l'altra –exemple de la proliferació de l'agricultura a temps parcial–.

Unes característiques comunes que aquest espai agrari periurbà engloba són les següents (Casanova i Antonio, 1989, p. 25²¹).

- Transformació de les estructures físiques de la regió i canvis en l'ús del sol.
- Creixement de la demanda de terra i increment del preu del sòl.
- Possibilitat de trobar feina a la ciutat, commutant, i abandonament de l'activitat agrícola i ramadera.
- Canvis en les condicions de comercialització de la producció agropecuària.
- Modificació del medi ambient.

A mode de resum de les dinàmiques en les últimes dècades, el preu del petroli barat de l'últim terç del segle XX va permetre un desacoblament espacial entre producció i consum agroalimentari de consum diari (hortalisses fresques, llet...) que fins llavors es produïen en aquests territoris periurbans i propers a les ciutats. Els usos del sòl més rendibles, que tradicionalment han coincidit amb els sòls més fèrtils de les valls dels rius, zones al·luvials o planes i deltes, han estat transformats per la construcció urbanística i d'infraestructures per la facilitat del relleu . Això ha fet retrocedir les produccions agràries periurbanes en front a aquests usos del sòl comentats molt més rendibles, que encara s'ha agreujat més amb el creixement difús d'urbanitzacions i infraestructures a les perifèries de les ciutats a les últimes dècades, en l'anomenat procés de contraurbanització. El resultat d'aquests dos factors, de la conversió de la terra agrícola en mercaderia i especulació, i de la globalització dels mercats agroalimentaris, ha produït en gran mesura que els terrenys d'agricultura periurbana hagi anat

²¹ CASANOVA I ANTONIO, Josep A. (1989-1990). *La propietat del sòl agrícola als municipis del delta del Llobregat*. Treball de recerca. Barcelona. Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

disminuint significativament fins a convertir-se en una activitat marginal i amb dificultats creixents.²²

La citada Gómez Mendoza (1987) explica també les conseqüències d'aquest fenomen d'expansió urbana en detriment dels espais agraris periurbans en tres punts:

- Relocalització perifèrica d'activitats econòmiques industrials i de serveis i abandonament de l'agricultura com activitat econòmica a tenir en compte
- Modificacions i elevació del preu del sòl i l'habitatge per part del sector immobiliari fins a fer-lo inaccessible per les rendes agràries.
- Com a resultat final, pèrdua de pes de l'activitat agropecuària en l'economia local així com en les polítiques locals cap aquest sector.

A més, tot i que diverses zones d'agricultura rendible (com en el cas espanyol seria els valls de l'Ebre, Guadalquivir i part de l'Arc Mediterrani) han estat possible d'entrar en espais de connexió amb les xarxes globals de distribució així com de Gran Superfícies i tenen un alt VAB²³, en el cas dels espais agraris periurbans la posició perifèrica respecte aquests grans mercats per un tema de dimensions i marginalitat també els ha jugat un paper contrari.

En la última dècada especialment és cert que s'ha donat un cert impuls a aquests mercats locals agraris periurbans, especialment des del foment de l'agricultura ecològica a partir dels 90. Els Canals Curts de Comercialització (CCC), aquells que es donen només un o cap intermediari entre producció i consumidor, són espais comercials en els que la producció i el consum mantenen un alt poder de decisió en quan a què i com es produeix i sobretot en el concepte del valor d'allò que es produeix. Aquesta dinàmica es ve donant cada cop més en aquestes explotacions periurbanes, ja que s'agrupa dins el coneixement del producte i productor per part del consumidor, es comparteix un espai territorial comú i de proximitat, a més d'una relació directa entre ambdós extrems de la cadena alimentària.

Per aconseguir aquesta preservació, foment i certa revitalització d'aquests espais agraris periurbans, del consum ecològic així com dels canals curts de distribució, juntament amb el reverdiment de les ciutats i la connexió entre ciutat i medi rural circumdant, cal que les institucions públiques duguin a terme una sèrie de polítiques i iniciatives que ajudin en aquesta línia. En els últims anys certes iniciatives van en aquest sentit, d'aconseguir fomentar aquests productes propis, donant-los un valor afegit per les seves característiques singulars, i potencia aquesta aliança entre consumidors i productors de la zona per tal de mantenir el sector.

²² LÓPEZ GARCÍA, D. (2011). *Canales cortos de comercialización como elemento dinamizador de las agriculturas ecológicas urbana y periurbana*. I Congreso Estatal de Agricultura Urbana y Periurbana, Elx, 5 y 7 de mayo de 2011.

²³ Valor Afegit Brut

4.2. Definicions i tractament de l'agricultura periurbana a Catalunya

A casa nostra, diverses institucions i autors han fet aproximacions al concepte d'agricultura periurbana per tal d'estudiar-lo donar el seu punt d'enfocament.

Uns autors que ho han analitzat són Josep Montasell i Dorda, i Raimon Roda i Noya, enginyer tècnic agrícola i enginyer agrònom respectivament i pertanyents a l'ICEA, Institució Catalana d'Estudis Agraris²⁴. Al document *“Present i futur dels espais agraris en zones periurbanes”*²⁵ (2003), fan una definició pròpia a partir d'exposar les altres que s'han fet del terme en qüestió, la majoria també explicades aquí anteriorment:

- *“A grans trets considerarem que l'agricultura periurbana pot ser aquella que es realitza a l'entorn urbà, és a dir, la que té lloc en el contínuum urbà-rural de difícil concreció tècnica per la seva complexitat i diversitat de situacions. Es tracta d'una agricultura situada al límit de les zonificacions urbanístiques i del creixement de les ciutats, que es desplaça o simplement desapareix a mesura que hi ha una expansió urbanística o construcció d'infraestructures”*

D'altra banda, el màster especialitzat en Sistemes Agrícoles Periurbans de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona (ESAB), lligada a la Universitat Politècnica de Barcelona (UPC) explica també el concepte d'agricultura periurbana²⁶. D'entre les diverses explicacions que fa del concepte, el més destacable és la definició que fa:

- *“Es tracta de sistemes agraris sotmesos a gran pressió demogràfica, urbanística i industrial, amb els quals es competeix per elements limitants com són el sòl i l'aigua, però que són necessaris per a l'equilibri ambiental, social i territorial.”*

Dins el marc normatiu territorial català, el DARP (Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca) per mitja de l'Ordre de 23 de gener de 1984²⁷ sobre actuacions de millora rural en zones periurbanes estableix una definició genèrica d'agricultura periurbana com:

- *“Aquella àrea d'àmbit rural situada entorn d'un habitat densament poblat que ha estat sotmesa a una forta expansió industrial, urbanística i de serveis i on a conseqüència d'aquesta hi ha un greu deteriorament de les xarxes de camins rurals i drenatge, una alteració de la qualitat de les aigües per a reg, un augment del valor del sòl, així com un augment de l'índex de robatoris i dels danys per irrupcions de persones alienes a l'agricultura”.*

En aquesta definició hi ha un resum de les problemàtiques específiques de l'agricultura periurbana, però caldria incloure-hi les comunes del sector agrari (envelliment de la població agrària, falta de relleu generacional, dimensió territorial i econòmica de les explotacions) sovint més aguditzades en l'agricultura periurbana. A més, una altra problemàtica que hi és

²⁴ ICEA, organització consultable al web <http://blogs.iec.cat/icea/la-institucio/presentacio/>

²⁵ RODA, R; MONTASELL, J (2003). *Present i futur dels espais agraris periurbans*. Barcelona. ICEA.

Consultable la versió en pdf a <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000036/00000027.pdf>

²⁶ Consultable a la versió web <https://www.esab.upc.edu/estudis/masters-universitaris/master-APU>

²⁷ Ordre consultable en arxiu PDF des del web http://www.agroteritori.org/ficha.php?id_nivell3=89

molt present és la consideració de l'espai com "buit" o "lliure" per altres sectors com a reserva de sòl, com a futurible urbanització -amb el transfons de l'especulació de per mig-.

Una altra definició apareguda dins del context territorial de Catalunya és la que apareix al *Pla Director de política agrària i pesquera de Catalunya*²⁸ (DARP, 1993) i recollida també al *Llibre blanc del sector agrari*²⁹ (DARP, 2001), és la de:

- *"zona amb una activitat agrícola duta a terme a la perifèria d'aglomeracions urbanes. Aquesta influència urbana condiciona l'agricultura i la dota d'unes característiques peculiars fruit del contacte ciutat-medi rural. Aquesta agricultura cobreix dues funcions importants: la producció de productes agraris i la contribució a la qualitat del medi ambient. És una zona amb una forta pressió urbana per l'ocupació del sòl".*

Com es veu, tot i que els termes espai agrari periurbà o agricultura periurbana són comuns i freqüents, no existeix una definició única ni preeminent tampoc a casa nostra; ni tan sols es va determinar el concepte ni integrar en el planejament urbanístic o en la ordenació territorial fins els anys vuitanta.

Les dues definicions anteriors es fonamenten en una orientació més descriptiva i qualitativa així com funcional, on es destaquen les influències negatives i pressions que rep l'agricultura d'aquests espais periurbans.

4.2.1. Enquadrament territorial a Catalunya

El mateix Pla Director de Política Agrària i Pesquera de Catalunya (DARP, 1993) presenta una tipologia i zonificació de l'agricultura catalana dividint el territori en quatre grans àrees, segons sigui agricultura consolidada, agricultura mediterrània, agricultura de secà, agricultura pirinenca, o agricultura periurbana. La última àrea comprèn justament la franja costanera al voltant de les grans ciutats de Barcelona i Tarragona, englobant algunes de les comarques ja esmentades al mapa com a zones d'agricultura periurbana (Baix Penedès, Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme, Tarragonès i Vallès Occidental). El Gironès, Vallès Oriental i Alt Penedès són considerades com a zones amb agricultura consolidada, tot i que com hem vist al mapa poden ser incloses com a comarques amb una forta influència urbana per les dimensions de les poblacions que les caracteritzen i, per tant, posseïdores d'espais agraris periurbans.

D'altra banda i relacionat amb això, altres comarques amb una pressió turística i de caire urbanístic molt fort (costaneres o de muntanya) també poden tenir problemàtiques i característiques semblants sobre l'activitat agrària com a les zones periurbanes.

Si ens atenem als criteris quantitatius de la OCDE, aquells que assignaven a l'agricultura periurbana un radi de 20km al voltant d'un nucli urbà de més de 200.000 habitants, i de 10 km

²⁸ DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA (1993). *Pla Director de Política Agrària i Pesquera de Catalunya*. Generalitat de Catalunya.

²⁹ DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA (2001). J. Peix i Massip (coord). *Llibre Blanc del sector agrari. Un debat al territori*. Generalitat de Catalunya.

de radi a les ciutats entre 50.000 i 100.000 habitants, els resultats serien els que es poden veure en el mapa^{30 31}.

- Veiem doncs, que les comarques que el Llibre Blanc del Sector Agrari emmarca a zones d'agricultura periurbana en la seva totalitat són un 7, que coincideix amb els que tenen una major densitat i pressió demogràfica: Tarragonès, Baix Penedès, Garraf, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Barcelonès i Maresme. **(Comarques 1)**
- A aquestes, se li afegeixen l'Alt Penedès, el Vallès Oriental i el Gironès com a comarques urbanes amb agricultura periurbana, sent un total de 10. **(Comarques 2)**
- El Segrià, el Baix Camp, l'Anoia i el Bages tenen alguna població superiors als 50.000 habitants però no són comarques eminentment urbanes, encara que tenen àrees amb agricultura periurbana al voltant d'aquestes ciutats. **(Comarques 3)**
- Si seguim la quantificació de la OCDE tenim un total de 3 ciutats a Catalunya amb més de 200.000 habitants –Barcelona, l'Hospitalet i Badalona–, incloses dins la ja esmentada comarca del Barcelonès.
- Entre 100.000 i 200.000 trobem un total de 8 ciutats, 6 d'elles pertanyent a les 10 comarques urbanes comentades anteriorment. Les excepcions són Lleida i Reus, que tot i no ser ni el Segrià ni el Baix Camp, que pertanyen al grup de comarques 3.
- Per últim, les ciutats entre 50.000 i 100.000 habitants són totes a les comarques esmentades, i més concretament dins la Regió Metropolitana de Barcelona. Igual que en els casos anteriors de Lleida i Reus i les singularitats explicades de les seves comarques, també es dona el mateix en els conjunts urbans de Manresa (Bages), i Igualada-Òdena-Vilanova del Camí (Anoia).

En resum, trobem que a Catalunya hi ha una àrea molt poblada que està al voltant de la ciutat de Barcelona i les seves comarques contigües (la Regió Metropolitana de Barcelona), i és sobretot en aquesta àrea on en l'espai –sovint inexistent– que separa aquestes grans poblacions on es dona aquesta agricultura periurbana. A més, l'àrea propera a les ciutats de Tarragona i Girona, així com diverses àrees costaneres ho són.

No tota l'agricultura que es produeix al voltant dels nuclis urbans té les mateixes característiques i la influència de la ciutat sobre els espais agraris varia segons la mida dels nuclis, atorgant-li unes limitacions o avantatges productius diferents. Aquesta variabilitat és fàcilment visible en el mapa, amb zones que tot i ser periurbanes tenen una agricultura i uns models molt diferents.

Per acabar el tema de concreció de les comarques i zones d'agricultura periurbana a Catalunya, un altre element a tenir en compte és que cap d'aquestes comarques amb agricultura periurbana tenen cap municipi amb un 30% o superior de població activa ocupada

³⁰ RODA, R. *Cap a una redefinició del model de protecció de l'espai agrari*. La terra 25 anys, número 1 de Novembre de 2005. Disponible a l'annex, figura 2, pàgina 68.

³¹ Taules de classificació de comarques periurbanes a Catalunya i majors municipis en relació amb l'agricultura periurbana i anàlisis dels casos disponible a l'Annex, figures 3 i 4, pàgines 69-73

al sector agrari, com es pot veure en el mapa de l'annex³². Això explica la influència de la terciarització d'aquestes zones on l'agricultura ocupa un percentatge de la població força residual, precisament per aquesta influència urbana d'aquestes comarques i municipis.

4.2.2. Valors, funcions i usos.

El ja citat Raimon Roda en l'article sobre "*Agricultura periurbana (I): definicions i característiques*" fa referència als elements dels valors, funcions i usos que proporcionen el concepte a analitzar. Estan interrelacionats entre ells i representen una de les característiques principals a tenir en compte de l'agricultura periurbana, tant a casa nostra com a d'altres indrets.

Sobre valors i funcions, aquesta taula explicativa els agruparia i relacionaria entre ells:

VALORS: "Elements o factors bàsics intrínsecs que caracteritzen un territori i fan que sigui preuat, allò que té"	FUNCIONS: "L'acció pròpia i característica d'una facultat o factor, generada a partir dels valors"
Productius: Capacitat de generar beneficis directes per la societat a partir de la utilització dels recursos naturals.	Econòmica: Fan possible la generació de renda, llocs de treball...
Ecològic: Biodiversitat d'ecosistemes	Ambiental: Reserva d'animals i vegetals, element estructurador del territori i abastament alimentari.
Cultural: Elements humans definidors i característics del paisatge	Social: Els espais poden satisfer demandes de ruralisme o lleure prop d'àrees urbanes.

Font: Elaboració pròpia a partir de les explicacions de Raimon Roda.

Cada espai agrari posseeix en diferents proporcions els valors descrits, que serà capaç de dur a terme les diferents funcions, tot i la característica diversitat i heterogeneïtat del territori periurbà català. Això fa que trobem territoris periurbans tan diversos com el Baix Llobregat o el Penedès, amb diferents cultius i modalitats.

A aquests valors i funcions es desenvolupen a partir d'uns usos concrets del territori, de les activitats que s'hi desenvolupen. L'amenaça del canvi d'usos del sòl que pressiona l'activitat agrària pot arribar a posar en risc la continuïtat dels descrits valors i funcions dels espais agraris periurbans. És una problemàtica que sempre està a sobre d'aquestes àrees, i caldran estratègies diferents per a la defensa, preservació i desenvolupament de cada tipus d'espai.

³² Mapa d'ocupació al sector agrari per municipis a partir de BACH, X. i PEIX, J. 2006, disponible a l'annex. Figura 5, pàgina 74.

4.2.3. Descripció i característiques de les explotacions periurbanes a nivell català.

Continuant amb Raimon Roda i la segona part del seu article a la Terra, “*Agricultura Periurbana (II): descripció de les explotacions*”³³, es dona una aproximació sobre les característiques d’aquestes produccions respecte el total agrari català.

Com hem vist, i tal i com apunta el citat Llibre Blanc del Sector Agrari (DARP, 2001), la influència urbana condiona l’agricultura i la dota de característiques peculiars fruit del contacte ciutat-medi rural i és una zona amb forta pressió urbana per la competència en l’ocupació del sòl. A més, es considera l’agricultura periurbana lligada amb el consum a les ciutats.

És evident el deteriorament i consum de sòl per altres usos a costa sector agrari periurbà que s’ha donat en l’últim mig segle, tant a tota Catalunya com a la regió d’influència de Barcelona. Roda ens apunta que de les 10.000 ha urbanitzades a l’Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) el 1957, es passa a 40.000 ha el 1986, i a 46.700 el 1992 (constituïnt el 14% del territori de l’AMB). En només 35 anys, ens apunta, s’ha consumit 3,5 vegades més de sòl que en tota la història en la mateixa àrea.

La pressió evident ha vingut condicionant i repercutint en la dimensió física i econòmica de les explotacions, així com en les estratègies productives i comercials de les mateixes.

Segons Roda (2003) a partir de dades del Departament d’Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP)³⁴³⁵, són doncs explotacions reduïdes, ja que les situades en zones d’agricultura periurbana són el 8,2% del nombre total d’explotacions catalanes, i suposen un 3,1% de la Superfície Agrària Útil (SAU)³⁶. La superfície mitjana era el 1999 de 6 hectàrees, mentre que la catalana era de 16 ha. Aquesta pressió sobre el sòl fa que el seu valor i cost augmenti, per la qual cosa l’arrendament és molt més car en les zones periurbanes.

Amb totes aquestes característiques, la única manera d’explotar amb rendiment aquestes àrees agràries periurbanes és amb una agricultura intensificada. Roda apunta que a l’AMB es

³³ RODA R. (setembre 2002) “*L’agricultura perirubana (II) Descripció de les explotacions*”. La Terra, 278, p.20-21.

³⁴ A partir del censagrari del DARP de 1999, última versió del 2009 i consultable al web http://www20.gencat.cat/docs/DAR/DE_Departament/DE02_Estadistiques_observatoris/02_Estructura_i_produccio/01_Estructura_sector_agrari/NP_Censagrari2009_resultatsdef.pdf

³⁵ Definicions a partir del web de la Generalitat, secció DARP de Xarxa Comptable Agrària de Catalunya a <http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/menuitem.5fbcc9934b5f463053b88e10b031e1a0/?vgnextoid=afbedd89072c9110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=afbedd89072c9110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>

³⁶ Superfície Agrícola Utilitzada (SAU): És el conjunt de la superfície de les terres llaurades i de les terres per a pastures permanents. Les terres llaurades inclouen els conreus herbacis, els guarets, les hortes familiars i les terres dedicades a conreus llenyosos.

produeixen 1,86 UDE/hectàrea (Unitat de Dimensió Econòmica)³⁷, superior en comparació als 1,80 de la província de Barcelona, o de l'1,36 de Catalunya.

La intensificació en les explotacions porta també a una major necessitat de mà d'obra, Seguint amb les dades de Roda, a l'AMB la ràtio és de 0,2 UTA/ha (Unitat Treball Any)³⁸, a la província de Barcelona 0,125 UTA/ha, i a Catalunya 0,09 UTA/ha.

És a dir, la principal conclusió és que la situació d'aquests espais agraris en zona periurbana obliga a especialitzar els cultius intensius i de més valor afegit. Això explica que el Baix Llobregat i el Maresme produeixin el 94% de les UDE hortícoles de la província de Barcelona i el 58% de Catalunya, tot i el contrast amb altres comarques periurbanes amb un cultiu de secà per la característica heterogeneïtat dels espais periurbans.

La comercialització dels productes hortícoles frescos està assegurada per la seva proximitat a grans àrees urbanes, en aquest cas l'exemple del Maresme i el Baix Llobregat amb Barcelona. La presència de grans mercats de consum a prop de grans mercats de consum a prop de l'explotació ha facilitat la forma de comercialització individual, que ha permès en certs casos un valor addicional a les explotacions davant altres sistemes. Cal tenir en compte que el concepte renda de localització, a més d'un menor cost directe de transport entre productor i consumidor, també és un valor afegir en quant a coneixement de l'origen, producte fresc, proximitat...

Aquesta intensificació de la producció, apunta Roda, ha donat resposta a la pèrdua de sòl del 50% de les terres llaurades a l'AMB entre 1989-1999 amb una pèrdua del 23% de les UDE de l'AMB entre 1982-1999. Tot i això, aquesta intensificació no és sempre possible per la demanda sovint inassolibles d'inversions econòmiques, tècniques o canvi d'orientació productiva, que part del sector agrari no hi pot fer front.

L'altre motiu d'incertesa i principal problemàtica és la inseguretat sobre la disponibilitat futura de les superfícies de conreu, subjecte a aquestes pressions urbanes que s'han explicat.

Per finalitzar aquesta secció i respecte això, el Llibre Blanc del sector agrari citat explica que *"l'única agricultura periurbana que no pot ser desplaçada per la urbanització és aquella que per la seva intensitat ha consolidat un tipus d'agricultura rendible"*, com ho són en mà d'obra la del Baix Llobregat com en capital la dels hivernacles del Maresme. Roda hi afegeix *"aquella que pel prestigi del seu producte, qualitat paisatgística o el seu paper clarament mediambiental pot ser reivindicada socialment"*.

³⁷Dimensió Econòmica de l'explotació agrària(UDE) que és una unitat de mesura comunitària per determinar la mida d'una explotació. Fins ara, una UDE corresponia a un marge brut total de 1.200 Euros

³⁸Unitat de Treball Any (UTA): Les dades de treball en l'explotació s'expressen en unitats de treball any. Una UTA equival al treball que fa una persona a temps complet durant un any.

5. Estat de la qüestió.

L'estat de la qüestió es centra en analitzar les polítiques de promoció dels productes agraris en els espais agrícoles periurbans s'analitzarà des d'un punt de vista general com més concret europeu, espanyol i català el tractament que se li ha donat referit a aquesta temàtica.

5.1. Les polítiques de planificació i preservació dels espais agraris periurbans.

Els espais agraris periurbans, a més de generar una activitat econòmica representen un conjunt de funcions que configuren elements importants en l'estructura d'un teixit social i cultural del món rural i específic dels espais periurbans, així com el control de la expansió urbana, la recreació o el millorament de les condicions ambientals, entre d'altres³⁹. Davant algunes de les amenaces mencionades sobre aquests espais singulars, cal una preservació de bona part d'aquestes àrees agràries pels seus valors ambientals, culturals i productius que tenen l'amenaça de la urbanització i pressió, buscant també afavorir-se dels avantatges d'aquesta proximitat urbana. I qualitat alimentària.

Els espais agraris periurbans han passat a ser reserves verdes al voltant de les ciutats, on sovint el pagès és considerat com el guardià del paisatge i la imatge urbana busca que aquest camp jugui el paper d'espai espectacle, espai de la relació amb la natura, espai d'esbarjo i espai memòria.⁴⁰ Els pagesos reivindiquen el seu dret a la producció i al desenvolupament local, tot i sempre estar present la porta oberta per un futur urbanitzador. Ja que, com encertadament mencionava el francès Stéphane Robert⁴¹, "l'absència d'identitat econòmica de la zona agrícola concebuda en termes d'espai i no d'activitat que ha de protegir-se acabar per condemnar-la, afavorint el *mitage* i la colonització urbana".

Les polítiques agrícoles i urbanístiques, explica Gómez Mendoza, s'haurien de trobar i articular en l'àmbit periurbà amb una reflexió sobre l'agricultura practicada en aquests espais i sobre la potencialitat per construir una component de la política d'ordenació territorial. L'urbanisme oblida sovint que no només es tracta de mantenir el verd agrari –sòl rústic com espai obert– sinó de mantenir un sòl agrari cultivat efectiva i correctament; mentre que les macropolítiques agràries acaben ignorant els processos accentuats de transferència d'usos del sòl.

Aquestes polítiques periurbanes han de tenir en compte la capacitat de l'adaptació i renovació d'aquestes agricultures, la seva especificitat de configuració històrica i cultural, així com les seves peculiaritats d'avantatges competitiu de la seva proximitat i difusió cap al mercat urbà, que cal que els conegui al detall. Així s'intentarà recuperar el seu saber fer tradicional i valor afegit i avantatges de qualitat, diversitat i producte fresc.

Les institucions públiques han de garantir-ho i fomentar-ho, mitjançant una sèrie d'instruments com normes i planejament per ordenar territorialment els processos de

³⁹ DASCAL, G i VILLAGRAN, J (1997). "La agricultura periurbana ¿una actividad en extinción? Aportes para el ordenamiento territorial periurbano." Revista de Geografía Norte Grande, pàg 73-79. Universidad Católica de Chile.

⁴⁰ GÓMEZ MENDOZA, J. (1987). "La agricultura periurbana. Su estudio. Sus cambios. Sus políticas". Agricultura y sociedad, 42, p.109-146

⁴¹ ROBERT, S. "Agriculture périurbaine et décentralisation" Col·loqui hispano-Francès d'Agricultures Periurbanes. 1985

periurbanització i promoure la preservació del món rural, així com garantint la sostenibilitat de l'activitat agrícola periurbana i els seus productes amb una sèrie d'instruments a l'abast.

Aquests instruments i mesures que s'han anat portant a terme per part de les administracions públiques en diversos territoris poden haver estat diversos. Els més significatius a mode de resum serien els següents, que són complementaris entre ells i uns poden incloure els altres:

- **Planificació territorial i urbana:** Un dels més importants és el de la reordenació i planificació territorial per tal d'orientar la gestió i seguiment locals de les inèrcies territorials periurbanes i l'impuls del sector agrari. Aquí es podria incloure les referides a actuacions fiscals o normatives sobre les terres agràries dels propietaris que afavoreixen aquests espais, la creació de consorcis o ens de gestió pública o publico-privada, o la classificació en els usos del sòl.
- **Paper intermediador:** Les institucions poden jugar un rol que inclou el d'intermediador en el sector amb problemàtiques com la cessió de terres entre agricultors i generacions (problemes de successions, intercanvis amistosos de parcel·les, afavorir la renovació de la població pagesa, reestructuració parcel·lària de les explotacions...). Els bancs de terres amb participació pública i dret de tanteig de les institucions també es podrien incloure aquí.
- **Paper de promoció i foment:** La recuperació i foment dels productes frescos i estacionals i de qualitat produïts en aquets espais i les polítiques impulsades per les administracions en aquest àmbit seran claus pel seu èxit i difusió, sobretot en els mercats locals i de proximitat. El suport cap als productes locals, les denominacions d'origen, la promoció cap a la venda directa (a peu de parcel·la, mercats locals, venda ambulant...), o els concerts amb centres de consum –botigues, grans superfícies, restaurants...- serien algunes de les principals polítiques aplicades amb col·laboració pública. A aquesta categoria s'inclou també el foment de les activitats agroturístiques i de difusió del territori i dels seus productes.

5.1.1. El cas del Estat dels Estats Units i les polítiques públiques d'ordenació en els espais agraris periurbans

En el cas dels Estats Units⁴², que van ser pioners en una sèrie de mesures en aquest àmbit agrari periurbà ja als anys 50, van jugar amb tres tipus de propostes: actuacions fiscals, directament agrícoles per medis periurbans, i les de caràcter urbanístic.

- Les primeres mesures indirectes eren de **tipus fiscal**, les quals les més representatives eren les contribucions territorials diferenciades on el terreny agrícola contribuïa en funció del aprofitament real que feia el propietari, amb sistemes de fiscalitat territorial i compensatoris que volien evitar els terrenys erms i afavorir la producció i la ocupació en el sector agrícola.

⁴² GÓMEZ MENDOZA, J. (1987). *"La agricultura periurbana. Su estudio. Sus cambios. Sus políticas"*. Agricultura y sociedad, 42, p.109-146. Recull de polítiques als Estats Units a partir de diversos reculls de fonts d'autors.

- El segon tipus de polítiques sobre els anys 70 consistia en **incidir al mercat de terres**, oferint als propietaris avantatges a l'hora d'adquirir-les a canvi de no urbanitzar la propietat. La constitució de bancs de terres agrícoles forma part d'aquest segon grup.
- El tercer tipus d'instruments el constituïen les **mesures urbanístiques de prohibició d'altres usos** que els agrícoles i una **política agrícola positiva**. Començada a aplacar sobre els anys 70 alguns Estats, suposaven una sèrie d'avantatges fiscals, financeres i comercials, sobretot si hi havia voluntat de considerar les activitats agràries com un dels fonaments de la vida econòmica, mediambiental i social.

5.1.2. El cas europeu i les polítiques públiques d'ordenació en els espais agraris periurbans

Les polítiques agràries a nivell de la Unió Europea venen especificades per la Política Agrària Comunitària (PAC), que fins ara no ha donat resposta a les dificultats específiques dels espais agraris periurbans i van més destinades a tractar els objectius de competitivitat. El mateix passa amb les directrius dels documents europeus orientats cap a la ordenació del territori, més preocupats per l'equilibri territorial i la competitivitat global. Tot i això, els propis territoris estatals i regionals dels països membres han desenvolupat una sèrie de polítiques d'ordenació i planificació sobre el territori agrari periurbà.

A pesar de la manca d'unes directrius clares de protecció en matèria d'ordenació del territori i d'una gestió específica de la PAC, a Europa determinats indrets agraris periurbans han aconseguit potenciar les seves funcions així com adquirir una protecció estable en el temps, dintre les restriccions o possibilitats legals dins el context nacional de cada cas.

Els instruments europeus⁴³ principals d'ordenació i protecció detectats en aquests espais agraris són, aplicats des de la planificació o des de la legislació, els següents

1. **Plans específics d'ordenació** que **delimiten i classifiquen els sòls d'alt valor agrològic**, imposant una sèrie de restriccions urbanístiques, normatives i usos d'acord amb les necessitats de l'activitat agrària.
2. **Pla d'ordenació**, que **complementa estratègies i estructures de gestió**, un binomi aplicat en els llocs allà on la voluntat política assegura una continuïtat de l'activitat dels espais agraris en el temps.
3. **Plans d'ordenació territorial** vinculants que reconeixen la importància dels espais agraris periurbans i **condicionen les determinacions en el planejament municipal**.
4. **Plans estratègics de desenvolupament**, que depèn del context estatal i marc normatiu. En certs àmbits i territoris poden ser útils degut a la seva transversalitat i inclusivitat, però en el marc espanyol en els models urbanístics no té un caràcter vinculant.

⁴³ SIMÓN ROJO, M; ZAZO MORATALLA, A; i MORÁN ALONSO, N. (2011). *Nuevos enfoques en la planificación urbanística para proteger los espacios agrarios periurbanos*. Universidad de Valladolid, Instituto Universitario de Urbanística. Taula disponible a l'annex, figura 6, pàgines 74-75

5. **Figures legals específiques**, que depenen de lleis que reconeixin el valor d'aquests espais i els defineixin.

Les polítiques destinades en aquests espais agrícoles periurbans de protecció del sòl no urbanitzable es basen en una protecció activa que posa en valor els atributs productius, ambientals i paisatgístics del territori (en relació amb els mateixos explicats en el punt 3.7 de valors i usos). Aquests tres enfocaments són complementaris, i la seva convergència porta a plantejar-los com espais multifuncionals. Els tres tenen les següents característiques:

1. **Enfocament productiu.** Actuacions basades en la oferta dels productes locals, tradicionals i de qualitat, i en el desenvolupament de nous canals de distribució i comercialització. Té com a objectiu últim assegurar la viabilitat de la producció agrària, d'acord amb els valors productius i funcions econòmiques.
2. **Enfocament ambiental.** Incideix en el valor ecològic dels espais agraris, deixant de considerar l'agricultura com a ús secundari del territori i només dedicant-se a protegir els valors i funcions naturals com es feia durant dècades. Va en joc amb la política europea impulsada des dels 90 de promoure el tancament local de cicles, i la preservació de la connectivitat ecològica i la biodiversitat. Va en relació amb els valors ecològics i les funcions ambientals.
3. **Enfocament paisatgístic.** Es basa en la protecció del territori com espai d'identitat, en el que convergeixen estructura territorial i cultura i tal i com la Convecció europea va consagrar amb la concepció ampla del paisatge, que s'estén a tot el territori, com estipula el propi Conveni Europeu del Paisatge de Florència del 2000⁴⁴.

Aquests tres enfocaments tenen una translació en diversos casos europeus, que s'exemplifiquen al citat estudi *Nuevos enfoques en la planificación urbanística para proteger los espacios agrarios periurbanos*, amb els exemples resumits i exposats a l'annex.⁴⁵

5.1.3. El cas espanyol i català en les polítiques públiques d'ordenació en els espais agraris periurbans

Les figures de protecció i ordenació del territori a Espanya no es considera el sòl agrari periurbà. Les Lleis del sòl són competència Estatal i marquen les pautes del dret d'urbanisme a Espanya, ja que regulen el dret a edificar i el valor del sòl. Per altra banda, la planificació

⁴⁴ Conveni Europeu del Paisatge, peràmbul i articles disponibles al web

<http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/landscape/versionsconvention/spanish.pdf>

⁴⁵ Exemples europeus segons enfocaments i tipus d'ordenació i legislació i explicacions dels casos disponible a l'annex, a partir de l'obra SIMÓN ROJO, M; ZAZO MORATALLA, A; i MORÁN ALONSO, N. (2011). *Nuevos enfoques en la planificación urbanística para proteger los espacios agrarios periurbanos*. Universidad de Valladolid, Instituto Universitario de Urbanística. Taula disponible a l'annex, figura 6, pàgines 74-75

territorial és competència autonòmica⁴⁶, així com les bases de les lleis d'urbanisme. La última d'elles, la Llei 3/2012 en modificació de la TRLU 1/2010⁴⁷ de la Generalitat de Catalunya fan menció a part d'aquests espais agrícoles periurbans d'alt valor pel que respecta a la qualificació del sòl:

- La directriu de preservació dels valors paisatgístics d'interès especial i del sòl d'alt valor agrícola (article 9.3 TRLU) estipula el següent:

Article 9

Directrius per al planejament urbanístic

3. El planejament urbanístic ha de preservar els valors paisatgístics d'interès especial, el sòl d'alt valor agrícola, el patrimoni cultural i la identitat dels municipis, i ha d'incorporar les prescripcions adequades perquè les construccions i les instal·lacions s'adaptin a l'ambient on estiguin situades o bé on s'hagin de construir i no comportin un demèrit per als edificis o les restes de caràcter històric, artístic, tradicional o arqueològic existents a l'entorn.

- L'article 32 del TRLU sobre el concepte sòl no urbanitzable, en una de les seves directrius que defineixen el que serà considerat sòl no urbanitzable s'inclou el del valor agrícola

Article 32

Concepte de sòl no urbanitzable

Constitueixen el sòl no urbanitzable:

b) Els terrenys que el pla d'ordenació urbanística municipal considera necessari classificar com a sòl no urbanitzable per raó de:

Tercer. El valor agrícola dels terrenys inclosos en indicacions geogràfiques protegides o denominacions d'origen.

- L'article 68 del TRLU referits als plans especials urbanístics i planejament urbanístic general, fan referència a les zones de gran valor agrícola i de paisatges periurbans per tal d'oferir restriccions d'ús urbanístic.

Article 68

Plans especials urbanístics i planejament urbanístic general

4.- Els plans especials urbanístics han d'ésser sempre compatibles amb el planejament urbanístic general. A aquests efectes, es consideren compatibles amb el planejament urbanístic general, i no se'n requereix la modificació prèvia, el plans especial següents:

*a) Els plans especials urbanístics que, sense alterar els usos principals establerts pel planejament general, estableixen restriccions d'ús per ordenar la incidència i els efectes urbanístics ambientals i sobre el teixit urbà que les activitats produeixen sobre el territori o per tal d'impedir la desaparició o l'alteració dels béns que integren el patrimoni cultural, de les **zones d'un gran valor agrícola, forestal o ramader, de zones deltaïques o d'espais rurals o periurbans o del paisatge.***

⁴⁶ En el cas de Catalunya a partir de la Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial

⁴⁷ La Llei 3/2012, de modificació de la TRLU (Text Refòs de la Llei d'Urbanisme), comparables al web <http://www.diba.cat/documents/479934/93ffc588-95e2-4d16-9a4f-e0b8098ae032> i disponible per a <http://www20.gencat.cat/portal/site/portaljuridic/menuitem.d15a4e5dfb99396dc366ec10b0c0e1a0/?vgnextoid=b85297b5a87d6210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnextchannel=b85297b5a87d6210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnextfmt=default&documentId=600710&action=fitxa>

Aquest últim article, però, es veu modificat per la Llei 3/2012 que fa referència a l'alteració en la qualificació del sòl pel que fa referència a infraestructures.

Article 68.

Plans especials urbanístics autònoms

2. Els plans especials urbanístics autònoms, a més de les facultats que l'article 67.3 determina per als plans especials urbanístics de desenvolupament no previstos expressament en el planejament territorial o urbanístic, poden qualificar el sòl necessari per a la implantació de la infraestructura com a sistema urbanístic, de caràcter general o local, sense possibilitat, però, d'alterar la qualificació del sòl reservat per aquest planejament per a sistemes urbanístics generals.

En el cas dels usos del sòl i la seva qualificació, les competències a part de les lleis d'urbanisme general citades estarà especialment en l'àmbit del planejament municipal, susceptible de canvis sempre i quan una planificació superior no protegeixi l'espai en concret. A més de l'autonomia i el municipi, les comarques (cas català) i províncies (diputacions) poden participar en la gestió de diversos espais periurbans sempre que li deleguin competències en el cas de la planificació sectorial. La planificació d'aquests espais ha de basar la seva gestió en una governança territorial tenint en compte i sentint-se representats tots els seus agents involucrats.

5.1.4. La Carta de l'agricultura periurbana i estratègies proposades de foment dels productes agraris periurbans.

Per concloure el marc teòric és necessari mencionar mínimament el document “*Carta de la agricultura periurbana. Para la preservación, la ordenación, el desarrollo y la gestión de los espacios agrarios periurbanos*”⁴⁸.

Es tracta d'unes conclusions arribades a partir d'uns debats celebrats a l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona a Castelldefels (ESAB-UPC) la Fundació Agroterritori⁴⁹ i la Red Agroterritorial⁵⁰ convocats pel Consorci del Parc Agrari els dies 8 i 9 de setembre de 2010. Les línies estratègiques d'aquest document tenen l'objectiu de voler animar les autoritats públiques de diferents escales a adoptar mesures i polítiques de protecció, planificació, desenvolupament i gestió dels espais agraris periurbans europeus. La finalitat és consolidar l'activitat agrària en aquests espais.

Un dels temes destacats en aquest document és el de la comercialització, que s'ha de basar en la oportunitat que ofereix al sector la proximitat a un mercat consumidor, així com la major

⁴⁸ Disponible en la versió online al web <http://www.agroterritori.org/web2/wp-content/uploads/2014/05/Carta-de-la-Agricultura-periurbana.pdf> i http://www.agriproxi.net/IMG/pdf/e3_a6_programa_seminari_agroterritorial.pdf

⁴⁹ Iniciativa impulsada per tres institucions (Universitat de Girona, Unió de Pagesos i Cambra de Comerç de Girona) que consisteix en una plataforma de treball que tracta les dinàmiques dels espais agraris en el territori català. El seu web és http://www.agroterritori.org/web2/?page_id=126

⁵⁰ Organisme emmarcat dins el projecte europeu AGRI-PROXI de cooperació transfronterera entre Espanya i França, que reuneix vuit socis; i un dels temes en col·laboració és el del paper de l'agricultura. Consultable a <http://www.agriproxi.net/?lang=ca>

sensibilitat i atracció dels consumidors cap els productes frescos, la qualitat (importància de crear una marca reconeguda i de prestigi) i l'autoabastiment alimentari, així com l'aspecte positiu de la reduïda despesa energètica i ambiental estalviada en el transports d'aquests productes propers i la possibilitat de conèixer el seu origen i productor.

A més, el Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu sobre "l'agricultura periurbana" (NAT/204)⁵¹ ja estableix les bases cap aquest camí.

Les actuacions a seguir segons aquesta "Carta de l'Agricultura Periurbana" es centra en els àmbits següents que hauran de ser els tinguts més present a l'hora d'impulsar aquests espais:

- **Àmbit del reconeixement** (tant dels espais agraris periurbans a nivell estatal i europeu, com de l'activitat professional i social dels agricultors, la viabilitat econòmica del sector, incorporació de nous actius agraris, i en la investigació i formació).
- **Àmbit de la protecció i gestió** territorial (plans, legislacions, normatives, estudis d'impactes i gestions amb la implicació de les administracions)
- **Àmbit de la governança** (afavorir la participació de dones i joves, impulsar i dinamitzar el sector, preservació de l'espai, agroturisme, aliances camp-ciutat)
- **Àmbit de la gestió agronòmica** (recuperar bones pràctiques amb el medi i culturals, gestions sostenibles de l'aigua, sòl, energia i activitat agrària)
- **Àmbit de la comercialització** (agricultura, productes i comerç de proximitat; establiment i reforçament dels circuits curts de venda directa; promoure el paisatge com recurs per fomentar la comercialització dels seus productes; afavorir oferta d'aquests als mercats municipals, fires agràries, agrobotigues, grans superfícies i càterings de les administracions públiques).
- **Àmbit del paisatge i del patrimoni cultural** (codi de bones pràctiques, posada en valor de les construccions de l'explotació agrària i del patrimoni propi, gestionar i difondre el valor paisatgístic i cultural)
- **Àmbit de la biodiversitat** (afavorir-la així com les seves pràctiques respectuoses i espais refugi de la flora i fauna pròpia, així com les varietats de productes tradicionals).

Les mesures en l'àmbit de la governança (dinamitzar el sector), i sobretot en l'àmbit de la comercialització dels productes seran les analitzades en el cas d'estudi del Prat.

⁵¹ Explicat a 3.1.3. Aproximacions des dels organismes comunitaris

6. El cas d'estudi: Els agents i les polítiques públiques en la promoció dels productes agrícoles del Parc Agrari del Baix Llobregat al municipi del Prat de Llobregat.

L'àmbit geogràfic d'estudi d'aquest treball es centra en l'àrea del Parc Agrari, concretament en el municipi del Prat de Llobregat, un dels integrants dels mateix. Un seguit d'administracions són les encarregades de portar a terme una sèrie de polítiques i iniciatives per tal de fomentar i promocionar els productes agraris locals.

El cos del treball, aquest cas d'estudi, presenta d'una banda els actors públics que participen en la promoció al municipi del Prat de Llobregat dels productes del Parc Agrari. El consorci del Parc Agrari i l'Ajuntament del Prat són per aquest cas d'estudi els actors públics més influents i que cobren major rellevància, per la qual cosa han de tenir una explicació més àmplia juntament amb les seves polítiques –que poden arribar a participar comunament i amb d'altres actors citats-. El Parc Agrari servirà com a presentació del cas i amb una breu explicació cronològica, institucional i normativa, així com una introducció i caracterització sintètica del territori que engloba. El mateix pel cas del referit al municipi del Prat, sobretot en la presentació dels seus dos grans productes agraris i reconeguts: el pollastre Pota Blava i la Carxofa del Prat. També es té en compte el paper del Consell Comarcal del Baix Llobregat, l'Associació de Gastronomia i Turisme (AGT), i el Consell Regulador del Pollastre del Prat.

D'altra banda, abans de presentar la segona part del cas d'estudi que són les polítiques i iniciatives dutes a terme pels agents també s'explica els productes més rellevants promocionats, que són el Pollastre del Prat i la Carxofa Prat. Aquestes cobren importància per analitzar tant les actuacions dels agents referides a promoció gastronòmica en el cas del Prat (Quinto Tapa, Xarxa de Restaurants amb productes propis a la carta, Jornades Gastronòmiques), les fires i mercats (Fira Avícola i Mercat Pagès), així com les de difusió de la Marca dels productes (IGP, el Camp a Casa, Producte Fresc). El Pla de Gestió del Parc Agrari o els mateixos Plans Operatius de Turisme de l'Ajuntament del Prat són els instruments on es marquen línies estratègiques que van en consonància a aconseguir la promoció dels productes del Parc que es duen a terme a través de les iniciatives que s'analitzaran.

Per acabar el cas d'estudi s'exposaran alguns dels resultats disponibles de les últimes iniciatives, així com una sèrie de mapes on es reflectiran agents del municipi que han participat en diverses d'aquestes.

6.1. Principals agents públics implicats en les polítiques

Els agents públics i institucionals apareixen implicats⁵² en gran part de les polítiques dels productes locals del Parc Agrari que es duen a terme, una participació que sovint és conjunta entre bona part d'ells. Cal destacar una important coordinació tant a través d'institucions públiques com també amb els productors i venedors, a nivell d'associacions productores (Unió de Pagesos, Cooperatives Agrícoles, petits pagesos) com d'altres sectors (especialment l'hostaleria i restauració). A més, cal tenir en compte les polítiques i iniciatives multiescalars, ja

⁵² Consultar figura 7 i 19 a l'annex, esquema-resum dels diferents agents implicats. Pàgines 76 i 89

que algunes es donen a nivell municipal amb l'ajuntament com a principal agent públic, i d'altres ja es coordinen més a nivell comarcal amb el Parc Agrari com a entitat més rellevant.

En el cas del Prat el mateix ajuntament a través de les seves polítiques municipals és un dels actors públics més important en el que fa referència a la promoció dels productes del Parc, ja que un dels seus eixos estratègics de promoció turística del municipi és a través dels productes gastronòmics locals juntament amb el medi natural.

Però aquestes estratègies de promoció compten amb la participació d'altres actors públics, el més important d'ells i a partir del qual es gestionen, coordinen i impulsen gran part de les polítiques a nivell supramunicipal és el del Parc Agrari del Baix Llobregat. L'òrgan gestor és el Consorci del Parc Agrari i hi les institucions que hi formen part i hi tenen representació són la Diputació de Barcelona, el Consell Comarcal del Baix Llobregat, la Generalitat de Catalunya i els 14 ajuntaments que hi tenen part del seu límit municipal.

La Diputació de Barcelona, per la seva banda, a més de participar en el Consorci del Parc Agrari, també participa en el foment i difusió dels productes propis del Parc a través de la seva política turística amb la marca Costa Barcelona, que inclou en l'apartat gastronòmic el pollastre pota blava del Prat o els espàrrecs de Gavà.

El Consorci de Turisme del Baix Llobregat, depenent del Consell Comarcal del Baix Llobregat i en relació especialment al paper de la Diputació de Barcelona del foment del Turisme Gastronòmic, també és un actor a tenir en compte tant a nivell d'iniciatives locals com supramunicipals.

Finalment, un altre actor destacat i influent és el del Consell Regulador del Pollastre Prat, que és una corporació de dret públic amb participació municipal del Prat, comarcal del Baix Llobregat i de la Generalitat de Catalunya que s'encarrega de la gestió i el foment de la IGP del Pollastre i Capó del Prat, entre d'altres. Per dur-ho a terme tenen el suport tant de la Generalitat de Catalunya, des del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Alimentació i Medi Natural; com del Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural.

Tots aquests actors públics citats o bé hi participen directament amb les seves polítiques o bé hi són presents de manera indirecta a través dels consorcis o organismes, com s'ha explicat. A mode de resum, els principals actors públics implicats

6.1.1. El Consorci del Parc Agrari.

L'objecte d'estudi són les polítiques públiques de foment dels productes del Parc Agrari al municipi del Prat de Llobregat, però el marc de referència, l'àmbit geogràfic i un dels agents principals del cas d'estudi és el Parc Agrari i la seva gestió en forma del Consorci del Parc Agrari.. Aquest apartat servirà de contextualització i presentació territorial, organitzativa i administrativa d'aquest Parc Agrari del Baix Llobregat, amb les característiques bàsiques⁵³.

⁵³ Consultar esquema resum dels agents participants i documents i instruments d'actuació que conformen el Consorci del Parc Agrari. Disponible a l'annex, Figura 9, pàgina 77

6.1.1.1. El Parc Agrari. Caracterització territorial.

El Parc Agrari del Baix Llobregat és un espai natural de protecció especial que abasta superfície agrícola de 2.938 ha (29,38 km²) distribuïts entre 14 municipis⁵⁴, emmarcat dins la Xarxa d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona⁵⁶. No arriba a ser considerat un Parc Natural ni pertany a la xarxa PEIN, manté un rang de consideració menor.

Pel que respecta al medi físic i natural, el Parc Agrari és a la plana al·luvial del Llobregat amb uns sòls sedimentaris molt rics pel conreu que tradicionalment ha estat una zona subministradora de Barcelona de productes hortícoles, fruites i verdures fresques. Es troba situat en l'últim tram del riu Llobregat, que inclou part del seu Delta i vall baixa; en mig de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i d'una zona àmpliament urbanitzada, sent l'únic espai verd entre bona part de municipis i evitant el continu urbà entre ells.

Hi ha dues zones diferenciades, la zona riberenca del Llobregat i la deltaica, cadascuna amb uns aprofitament agrícoles històrica i cronològicament diferents. Si bé la part superior del Parc ja ha estat tradicionalment conreada amb productes d'horta, la part deltaica fins el segle XIX era el propi d'un territori inhòspit, de maresmes i agricultura de subsistència i autoabastiment amb rendiments molt baixos. A aquest segle XIX⁵⁷ es va anar transformant el territori amb l'agricultura de secà primer (cereals), de llegums després, i de regadiu finalment amb la introducció de millores en les tècniques i infraestructures com canals (Canal Dret del Llobregat), descobriment d'aigües artesianes o canvis en les estructures de la terra (desamortització). L'eix del sistema tradicional era la masia, on també hi eren presents les aus de corral i la ramaderia. En aquests canvis produïts al XIX va provocar increment de rendiments, l'acumulació d'excedent i la comercialització amb els mercats propers com Barcelona fins a ser un dels principals mercats d'abastiment de la ciutat de productes frescos. Però entrat el segle XX (anys 30 en endavant), amb la industrialització de la zona i posterior creixement de l'Àrea Metropolitana (anys 60-70) i terciarització d'aquests municipis, l'activitat agrària va entrar en crisi i en declivi, així com els espais on s'ubicaven. Tot i això, la recent recuperació dels productes propis portada a terme durant els 90 fins a l'actualitat en deixa encara marques de reconegut prestigi com el Pollastre i Capó del Prat, la Carxofa Prat, els Espàrrecs de Gavà o les Cireres de Sant Climent.

L'espai del Parc Agrari⁵⁸, està situat en la comarca del Baix Llobregat⁵⁹, i aquests 14 municipis que hi formen part tenen una població de 815.417 habitants en 204,2 km², el que fa una

⁵⁴ Consultar taula a l'annex de municipis del Parc Agrari, habitants (2013) i superfície, elaboració de l'autor a partir de les dades d'Idescat. Figura 9, pàgina 78.

⁵⁵ Consultar mapa del Parc Agrari, figura 10 i 11, pàgines 79 i 80. Disponible a l'annex.

⁵⁶ Xarxa d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona consultable a <http://parcs.diba.cat/que-es-la-xarxa>. Mapa disponible a l'annex, figura 12, pàgina 81.

⁵⁷ VERDAGUER VIANA-CÁRDENAS, C. (2010). *Conservación de la biodiversidad y de los usos agrícolas frente a la presión de las infraestructuras metropolitanas en el entorno de El Prat de Llobregat*. Ciudades para un entorno más sostenible. Consultable a l'edició online al web <http://habitat.aq.upm.es/eacc/aelprat.html>

⁵⁸ Mapa del Parc Agrari del Baix Llobregat per usos del sòl consultable a l'annex. Figura 13, pàgina 82.

⁵⁹ El cas de l'Hospitalet del Llobregat és singular, ja que és un municipi limítrof amb el Parc Agrari, l'únic que pertany a la comarca del Barcelonès i participa en la Gestió del Consorci del Parc. Tot i així, no té

densitat de 3997 hab/km². En total el Parc Agrari ocupa el 7% de la superfície total d'aquests 14 municipis.

Aquest seguit de dades ens fa veure com la pressió antròpica sobre el Parc és molt forta, i al llarg de les últimes dècades ha sofert nombroses agressions i disminució de l'espai dedicat al conreu. En estar situat a la zona més poblada de Catalunya i en un espai planer i molt estratègic per la logística i economia de l'AMB, són moltes les infraestructures, construccions i actuacions antròpiques que són presents al territori. Entre les infraestructures cal destacar l'Aeroport del Prat i el Port de Barcelona, situats en territoris deltaics i que en els últims anys les seves ampliacions han provocat un trastocament significatiu sobre el terreny agrícola, en aquest cas sobretot al municipi del Prat (construcció de la Tercera Pista i nova Terminal de l'Aeroport del Prat i ampliació del Port de Barcelona amb el desviament de la desembocadura del riu Llobregat). D'altres infraestructures que creuen el Parc com la línia d'AVE l'han afectat en els últims temps. Igualment, en infraestructures ferroviàries és creuat per les línies de Renfe Barcelona-Vilanova i Barcelona-Aeroport, així com per la de FGC de Barcelona-Martorell. A més, les principals autopistes i xarxes de carreteres d'entrada a Barcelona pel Baix Llobregat creuen el Parc: tant la AP-2 com la A-2 a banda i banda del Llobregat; com la C-31 i la C-32 a la banda del Delta. És, doncs, un espai protegit en el qual conviu un espai agrícola esquitxat per nombrosos talls d'infraestructures bàsiques i vertebradores d'una Àrea Metropolitana de Barcelona de més de 3 milions d'habitants. Aquesta convivència entre interessos i sectors tan diferents no sempre és fàcil i les amenaces sempre hi són presents; l'última sobre el Parc Agrari va ser el projecte d'Eurovegas que es va plantejar sobre el territori el 2012⁶⁰ i finalment va ser descartada.⁶¹

Geogràficament, els parc engloba una franja estreta en la part final del riu Llobregat entre els seus marges que comença a el Papiol i Pallejà, marge que és major en la part dreta del Llobregat i que en arribar a Sant Boi continua pel Delta fins a Castelldefels. És un territori delimitat agrícola força continu, sent les pròpies infraestructures que el creuen les que fan de límits (la C-31, C-32, A-2, AP-2 i BV-2002 marquen molt freqüentment els extrems del Parc). L'única excepció que trenca aquesta continuïtat del Parc és una petita part situada al municipi del Prat, que resta aïllada per estar envoltada pel nucli urbà, l'aeroport, la costa i el tram final del Llobregat (part desviada).

Feta aquesta primera caracterització territorial i situacional del Parc Agrari, es destacant sobretot aquesta gran pressió urbana del territori cap aquests espais que fan de veritables

cap espai en el seu terme municipal que sigui del Parc, però ja que es compta institucionalment dins d'aquests 14 municipis també ha estat tingut en compte a l'hora de realitzar l'anàlisi.

⁶⁰ LA VANGUARDIA (22/08/2012) La ubicación de Eurovegas se conocerá en la primera quincena de septiembre. Disponible a l'edició online a <http://www.lavanguardia.com/politica/20120822/54339727086/ubicacion-eurovegas-primera-quincena-septiembre.html>

⁶¹ LA VANGUARDIA (7/09/2012) Barcelona World sustituirá a Eurovegas [Consultat el 23 de maig de 2014]. Disponible a l'edició online a <http://www.lavanguardia.com/politica/20120907/54348121031/barcelona-world-sustituira-eurovegas.html>

eixos verds i evita el continu urbà i construït d'aquesta àrea tan poblada dins l'àmbit de l'AMB i Barcelona.

Com s'ha explicat durant el marc teòric, aconseguir que el sector agrari se'n surti en aquestes circumstàncies és clau per mantenir aquest espai, i hi ha un paper molt rellevant de les administracions públiques que han de sumar esforços per dur-ho a terme. Una de les línies essencials és la creació del Consorci del Parc Agrari, que té com a una dels seus eixos estratègics el foment dels productes propis del Parc i d'enfortir les marques pròpies per tal de fer possible aquesta viabilitat, tal i com s'explicarà a continuació.

6.1.1.2. Consolidació administrativa del Parc Agrari i cronologia

El Parc Agrari del Baix Llobregat i la seva organització en Consorci amb diferents administracions involucrades ha estat un procés relativament recent que s'ha dut a terme després d'un període llarg de reivindicacions i pressions del territori afectat. La reclamació de la preservació d'aquests espais agraris pels seus valors ambientals, culturals i productius, així com la reclamació d'una estructura organitzativa bàsica que frenés les problemàtiques i amenaces del sector i poder aprofitar les avantatges de la proximitat urbana i la posada en valor dels productes ha estat constant. Al final s'ha aconseguit articular una estructura organitzativa bàsica caracteritzada per un òrgan d'interlocució amb capacitat de negociació.

Com s'ha analitzat durant el marc teòric, la freqüent descoordinació entre la política agrària, molt sectorial; i la política territorial, molt més destinada a la planificació urbanística, feien que aquests espais agraris periurbans com el del cas d'estudi quedessin ignorats pels instruments de planejament tradicional⁶². Davant d'aquesta pressió sobre el medi periurbà sumat al fenomen de la industrialització de l'activitat agrícola que va fer que aquestes petites parcel·les periurbanes deixessin de ser rendibles en front a altres opcions de canvi d'ús va ser la gènesis de les reivindicacions.

Unió de Pagesos, la Diputació de Barcelona i el Consell comarcal del Baix Llobregat han estat els actors més rellevants per la configuració del Parc Agrari. Cronològicament, els fets més destacats fins arribar a la formació del consorci del Parc han estat els següents⁶³:

- **1972.** Creació del Serveis de Parcs de la Diputació de Barcelona, promovent una política de Pla Especial de Protecció del Medi físic i Paisatge, basats en una conservació proteccionista dels espais naturals catalogats pel Pla Provincial de 1959⁶⁴.
- **1974.** Es funda el sindicat Unió de Pagesos amb l'objectiu principal de solucionar els problemes propis de l'activitat agrària.

⁶² Veure 5.1. Les polítiques de planificació i preservació dels espais agraris periurbans. (pàg 25)

⁶³ A partir de :

ZAZO MORATALLA, A. (2010). *El Parque Agrario: Preservación de la actividad agraria en espacios periurbanos (el caso del Bajo Llobregat)*. Revista Territorios en Formación. Treball final de Màster.

CONSORCI DEL PARC AGRARI (2002). *Pla de Gestió i desenvolupament del Parc Agrari del Baix Llobregat*.

1. Introducció

⁶⁴ El Parc Agrari del Baix Llobregat no hi era contemplat.

- **1976.** Aprovació del Pla General Metropolità, que qualificava una important superfície de sòl agrícola per a ús industrial. Unió de Pagesos es converteix en un dels grups principals de pressió social organitzada que reivindica el manteniment de l'agricultura a la zona, amb el lema *Salvem el Pla*⁶⁵.
- **1980.** Unió de Pagesos elabora *"Reflexions i propostes per una política de ordenació i protecció de l'agricultura en el Baix Llobregat"*⁶⁶, on per primer cop es realitzen propostes per la gestió i protecció. Les contínues reivindicacions en front de les necessitats d'aquest espai agrari així com la seva àmplia difusió mitjançant jornades i informes divulgatius destinats a la població durant els 80, el converteixen en un grup de pressió molt rellevant durant els 90.
- **1988.** Es funda el Consell Comarcal del Baix Llobregat, que tindrà una incidència com a agent important.

Principis dels anys 90. Després de la Cimera de Rio per la conservació de la Biodiversitat⁶⁷ (1992) i les xarxes ecològiques de la Carta d'Aalborg⁶⁸ proporcionen uns nous eixos estratègics i canvis de model a l'hora de gestionar els espais lliures metropolitans.

- **1994.** El Patronat de Promoció Agrícola del Consell Comarcal del Baix Llobregat elabora el document *"El futur de l'agricultura del Delta i la vall baixa del Llobregat en el marc del Pla infraestructures i medi ambient. Proposta de Parc Agrícola del Llobregat"*. Explicita la necessitat d'avançar cap un nou instrument capaç de solucionar les problemàtiques d'aquest espai agrícola que en el marc del moment havia demostrat ser ineficaç.

La Diputació de Barcelona supera el criteri del proteccionisme i assumeix la incorporació d'espais agrícoles a la seva xarxa d'espais. Aquell mateix any formula una proposta d'Anella Verda que inclou els espais naturals, agraris i forestals integrats per a conformar una Xarxa de Parcs, on l'espai agrari del delta i la vall baixa del Llobregat havien de jugar un paper central. Tot i això, aquesta proposta s'estanca.

- **1995.** El Pla Estratègic del Baix Llobregat planteja en els seus objectius garantir l'estabilitat i viabilitat de les zones agrícoles, així com formula la figura dels parc agrícoles com el marc per dur a terme aquesta política, en referència especial al projecte del Parc Agrari del Llobregat.
- **1996.** La Diputació de Barcelona, el Consell comarcal del Baix Llobregat i Unió de Pagesos convergeixen voluntats per a la promoció de l'espai agrari del delta i vall baixa del Llobregat. Coincidint amb el Programa LIFE de la Unió Europea, que tenia com a

⁶⁵ Breu comunicat d'Unió de Pagesos sobre les seves reivindicacions de "Salvem el Pla"

<http://lasaboga.org/web/files/uniopagesos.pdf>

⁶⁶ UNIÓN DE PAGESOS (BAIX LLOBREGAT) (1980). *Reflexions i propostes per una política de ordenació i protecció de l'agricultura en el Baix Llobregat*. Editat per Unió de Pagesos.

⁶⁷ Informe sobre la Cimera de Rio per la conservació de la Biodiversitat (1992) consultable (en castellà) al web <https://redjusticiaambientalcolombia.files.wordpress.com/2012/09/declaracion-de-rio-1992.pdf>

⁶⁸ Carta de les Ciutats Europees cap a la Sostenibilitat (Carta de Aalborg, 1994) consultable (en castellà) al web <http://www.utopiaverde.org/descargas/carta-de-aalborg-1994>

objectiu la refacció de projectes que comportessin la millora de les condicions ambientals en territoris costaners, les tres entitats es presenten a la primavera a LIFE amb *“Elaboració de propostes tècniques i normatives i realització d’actuacions per la conservació, millora i promoció econòmica de la zona agrícola periurbana de la regió metropolitana de Barcelona. Projecte de Parc Agrari del Baix Llobregat”*. El projecte és acceptat al desembre per la UE a finals d’any i la mateixa Unió es comprometia a finançar 56 dels 150 milions de pessetes, amb el compromís de les parts implicades de la posada en marxa en dos anys.

- **1997.** Realització d’onze treballs d’àmbit sectorial i un estudi sobre la “Viabilitat legal de la proposta de creació del Parc Agrari del Baix Llobregat”.
- **1998.** Es constitueix el Consorci del Parc Agrari el mes de juny com òrgan de representació i interlocució, integrat inicialment per la Diputació de Barcelona, el Consell Comarcal del Baix Llobregat i la Unió de Pagesos, i posteriorment s’incorporen els 14 ajuntaments implicats⁶⁹. El 2004 s’afegirà la Generalitat. A partir d’aquesta constitució del consorci es comença a debatre i redactar el Pla de Gestió i Desenvolupament.
- **1999:** La Diputació de Barcelona reunida en sessió plenària el 4 de març aprova a Proposta del Ple del Consorci del Parc Agrari l’Avanç del Pla Especial del Parc Agrari del Baix Llobregat, així com també es va iniciar la redacció pel definitiu Pla Especial.
- **2002.** El 5 de juny del 2002 el Consell Plenari del Consorci del Parc Agrari aprova definitivament el Pla de Gestió i Desenvolupament.
- **2004.** Publicació en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya el 10 de setembre de l’aprovació definitiva del Pla Especial de Protecció i Millora del Parc Agrari del Baix Llobregat⁷⁰
- **2007.** Aprovació per part del Ple del Consorci del Parc Agrari el 12 d’abril el text refós dels Estatus del Consorci Agrari del Baix Llobregat.⁷¹

Aquest procés de configuració del Parc Agrari té un rerefons de cercar l’element d’unió dels agents locals en defensa dels interessos comuns, i fer d’interlocutor davant dels diferents agents. Hi ha hagut una predisposició de la base social agrària per la seva implantació, així com un fòrum de comunicació i intercanvi basat en la confluència d’interessos entre gran part dels agents implicats i del territori.

6.1.1.3. Documents d’actuació del Parc Agrari

Tal i com s’ha mencionat a la cronologia del Parc Agrari, el Consorci del Parc agrari consta de dos documents operatius que són el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Agrari (2002) i el Pla Especial de Protecció i Millora del Parc Agrari (2004). Cadascú té una sèrie de

⁶⁹ Consultar figura 9 a l’annex per veure els municipis. (pàg 68)

⁷⁰ Consultable a http://81.47.175.201/PE_Sta_Perpetua/attachments/article/85/Pla_Parc_Agrari.pdf i els enllaços al final del següent document http://www.agroteritori.org/ficha.php?id_nivell3=36

particularitats i característiques, a més de fer d'instrument en referència al tema de la gestió i promoció dels productes del Parc, des de la seva perspectiva pròpia:

- **Pla de Gestió i Desenvolupament:** Com especifica el propi pla, estableix les línies estratègiques, els objectius específics i les mesures d'actuació per als diferents àmbits de gestió de l'ens (del qual se'n desprenen mesures concretes).

Té com a finalitat primordial consolidar l'espai agrari i fer possible millorar les rendes de les empreses agràries amb actuació sobre les infraestructures i serveis generals, l'impuls de sistemes de producció i comercialització adequats per les necessitats del mercat, i modernitzar les explotacions agràries i aconseguir o millorar la seva viabilitat. Aquests, juntament amb el d'obtenir un espai de qualitat i consolidar i difondre el patrimoni natural i cultural del Parc són els objectius que es marca aquest Pla, acompanyat d'unes línies estratègiques i directrius definides per aconseguir-ho.

Entrant d'una manera més detallada, en el Pla de gestió es proposen una sèrie de mesures individuals, agrupades dins uns objectius específics que van en relació a les cinc línies estratègiques proposades. La mesura que fa una major referència a l'objecte d'estudi, les polítiques públiques de promoció dels productes del Parc, és la següent:

2. Promoure sistemes de producció i comercialització que afavoreixin l'increment de les rendes generades per les explotacions agràries (línia estrat.)

2.3 Promoure la cooperació entre pagesos per valorar les produccions i millorar les condicions d'accés al mercat de forma competitiva (objectiu específic)

2.3.3 Crear i promocionar la identificació "Producte fresc del Parc Agrari del Baix Llobregat" per prestigiar i difondre els productes del Parc Agrari. (mesura)⁷²

- **Pla Especial de Protecció i Millora:** De caràcter i naturalesa jurídica i normativa, el seu objectiu és l'establiment de totes aquelles determinacions i mesures necessàries per la preservació, consolidació, dinamització, foment i millora del Parc Agrari del Baix Llobregat⁷³.

Els objectius específics del Pla especial són, segons el mateix document:

- A nivell productiu i econòmic, estructurar l'espai agrari per garantir les condicions necessàries per a una producció agrícola competitiva i de qualitat
- A nivell ecològic, garantir la pervivència del sistema d'espais naturals i preservar la seva riquesa biològica, en un entorn paisatgístic de qualitat.

⁷² Aquesta mesura de la creació del Producte Fresc serà explicada més detalladament en l'apartat de polítiques públiques de promoció dels productes del Parc Agrari.

⁷³ Article 1 (Marc Legal) i 2 (Objecte del Pla especial) dins Capítol primer, naturalesa i abast del Pla Consultable a http://81.47.175.201/PE_Sta_Perpetua/attachments/article/85/Pla_Parc_Agrari.pdf

- A nivell social, preservar el patrimoni cultural i paisatgístic i estructurar l'espai agrari per tal de facilitar l'ús social ordenat, en la mesura que sigui compatible, com espai per al lleure i l'educació ambiental.

6.1.2. L'Ajuntament del Prat de Llobregat

6.1.2.1. El Prat de Llobregat. Caracterització territorial

El municipi del Prat de Llobregat és el marc territorial d'estudi on s'estan analitzant les polítiques i iniciatives per promocionar els productes del Parc Agrari, així que el consistori municipal hi té una incidència fonamental en aquest sentit.

El Prat de Llobregat és un municipi de 63.419 habitants en una superfície de 31,4 km², sent el municipi dels pertanyents al Parc Agrari amb una major extensió. Tot i això, la superfície municipal pertanyent al Parc és més reduïda, sent quart major municipi en aquest sentit⁷⁴.

El Prat està situat en una superfície planera ja que la seva àrea es circumscriu dins el Delta del Llobregat en la seva totalitat, sent també al seu territori on desemboca el mateix riu. Aquests condicionants físics favorables juntament amb la seva proximitat a la ciutat de Barcelona, uns escassos 10 km del centre de la capital catalana, han fet que durant les últimes dècades s'hi hagin ubicat al Prat gran part de les infraestructures logístiques d'àmbit metropolità, sempre en detriment dels espais agraris municipals. Així doncs, les majors transformacions al territori han vingut donades per l'Aeroport de Barcelona, l'ampliació del Port de Barcelona i el conseqüent desviament de la desembocadura del riu Llobregat, la construcció de la depuradora d'aigua del Llobregat, les infraestructures d'autovies que envolten el municipi (C-32, C-31 i B-22), i les línies de tren (tant d'Alta Velocitat com les dues tradicionals de Renfe).

Pel que fa al creixement urbà i demogràfic⁷⁵, durant el segle XX el municipi es va transformar de ser agrari a ser industrial majoritàriament (anys 30-70) amb la Papelera i la Seda com a principals; i a la seva terciarització i desindustrialització de les últimes dècades. Aquest procés de l'últim segle ha portat un creixement demogràfic i urbà molt considerable, també sempre en detriment de l'espai agrari, quedant el territori configurats en aquest espais comprovables a l'annex⁷⁶.

L'espai del Parc Agrari al municipi del Prat, tal i com s'ha referit en el punt de caracterització territorial del Parc, està dividit en dues zones: La part sud, un espai aïllat de la resta del Parc i situat entre l'aeroport, els espais naturals protegits del Delta, el riu i el terme municipal del Prat; i la part nord-est, que s'uneix a la resta del territori agrari del Baix Llobregat i és on està situat la seu del Consorci del Prat, a la Masia de Can Comas. En quant als productes propis, el Prat dona nom al Pollastre i Capó del Prat i a la Carxofa Prat, que tot i produir-se en l'àmbit del Parc Agrari porta el nom representatiu del municipi.

⁷⁴ Ajuntament del Prat de Llobregat, apartat Territori-Parc Agrari disponible al web del consistori http://www.elprat.cat/plantilles/pr_re_mact_1c/uGU6aDOKh23jCIJn6aepYjd0GafkGRig1qzO9HNys_4

⁷⁵ Consultar annex, figures 14 i 15, pàgina 83, sobre l'evolució demogràfica en els últims 100 anys.

⁷⁶ Consultar annex Mapa dels diferents sectors o zones homogènies dins el municipi del Prat. Figures 16 i 17, pàgines 84-85

6.1.2.2. El paper de l'Ajuntament del Prat de Llobregat

Passant a analitzar el paper de l'Ajuntament del Prat en la promoció dels productes locals del Parc Agrari al municipi, cal començar mencionant que

hi ha una llarga tradició municipal en aquest sentit. L'exemple més clar és la Fira Avícola de la Raça Prat, que porta celebrant-se des del 1975 als vols de Nadal, arribant aquest 2013 a la 40a edició. En els últims anys, el consistori individualment o juntament amb d'altres agents supramunicipals mencionats estan portant a terme una implicació major en aquest sentit.

L'Ajuntament porta a terme aquesta implicació des de l'àrea de promoció econòmica, comerç i turisme, una regidoria clau dins el municipi. Dins l'apartat de turisme, del qual en té competències, s'ha elaborat un Pla Operatiu de Turisme 2014⁷⁷ en el qual es defineixen els eixos estratègics en aquest sentit, entre ells destacant els actius naturals, agrícoles i gastronòmics com un dels essencials a potenciar, dins el model de ciutat i turístic que es vol aconseguir.

Entrant en la política de desenvolupament de l'economia del turisme, el propòsit 1 dins els reptes que es marca és el d'optimitzar i promoure els actius patrimonials, gastronòmics i culturals del Prat des de la vessant del turisme. En el cas actual del 2014, un dels objectius generals del Pla és el de comunicar i promoure aquesta sèrie d'atractius turístics dins l'eslògan "El Prat és sorprenent" i integrat dins les marques globals de Barcelona i Costa Barcelona (aprofitant la sinèrgia i reconeixement de la ciutat de Barcelona). L'altre important en aquest sentit és el d'enfortir el teixit empresarial vincular a l'economia del turisme donant suport a l'emprenedoria. Per dur-ho a terme, es marquen tres línies estratègiques amb uns objectius específics, de les quals s'organitzen tota una sèrie d'iniciatives durant l'any. D'aquestes tres, tant la difusió i promoció (estratègia 1) com l'activitat econòmica i emprenedoria (estratègia 2) són les dues que s'emmarquen dins la promoció dels productes locals.

Gran part de les actuacions i iniciatives marcades en aquest Pla Operatiu de Turisme⁷⁸ seran analitzades individualment en l'apartat de polítiques públiques per la promoció dels productes locals⁷⁹. L'ajuntament del Prat hi té un gran pes com a agent en aquest sentit, a més d'influir en d'altres com a representant del Consell Comarcal del Baix Llobregat, del consorci del Parc Agrari o del Consell Regulador del Pollastre i Capó del Prat. Els centres des dels quals l'ajuntament coordina aquestes estratègies és el Centre de Promoció Econòmica, i l'informatiu i turístic és La Porta del Delta, situat a la mateixa biblioteca municipal.

⁷⁷ Document obtingut a través del consistori del Prat de Llobregat

⁷⁸ Actuacions pel 2014 consultable a l'annex, a la Figura : Pla Operatiu de Turisme 2014 del Prat de Llobregat. Actuacions relacionades amb la promoció dels productes locals del Parc. Figura 18, pàgines 86-88.

⁷⁹ Esquema resum dels agents, productes i actuacions en relació amb la figura 18 del quadre anterior del Pla Operatiu de Turisme disponible a l'annex. Figura 19, pàgina 89.

6.1.3. El Consell Comarcal del Baix Llobregat: Consorci de Turisme del Baix Llobregat

El Consell Comarcal és un altre agent públic que té un pes important en la promoció dels productes agraris de la comarca i els del Parc Agrari. És un ens supramunicipal que té representació important en el consorci del Parc Agrari, així com també està compost pels representar els trenta municipis de la comarca, dels quals tretze formen part del Parc Agrari. En aquest sentit, un ens depèn del Consell que té una gran implicació en el tema d'aquesta promoció dels productes locals és el Consorci de Turisme del Baix Llobregat:

- **Consorci Turisme del Baix Llobregat**

El Consorci de Turisme del Baix Llobregat es va crear l'any 2000 com a coordinador de la gestió turística comarcal, recollint la voluntat dels ajuntaments de la comarca i d'altres administracions i associacions empresarials.⁸⁰

L'objectiu d'aquesta entitat és contribuir al creixement econòmic de la comarca mitjançant el desenvolupament turístic de la mateixa, que ha de potenciar els recursos naturals, culturals i patrimonials existents.

Les funcions del Consorci es centren en tres grans pilars, sent un d'ells és la creació i desenvolupament de nous productes turístics, com els esdeveniments singulars i la gastronomia, que seria un dels actius que es potencien.

En aquest sentit, la gerent del Consorci de Turisme del Baix Llobregat Eugènia Garcia⁸¹ analitza cap a quines línies estratègiques es dirigeix el Consorci de Turisme. Una de les perspectives de futur de la comarca que es destaquen és la de gastronomia autòctona i productes de la zona, així com les fires, festes i esdeveniments de renom. A partir d'això, el Consorci es centra en una sèrie d'eixos estratègics per contribuir al creixement de l'activitat turística a la comarca, amb la creació de productes turístics, sent un d'ells el de la gastronomia i producte fresc. En aquest sentit, s'inclou dins les accions de foment de la gastronomia pròpia la participació a tota una sèrie d'iniciatives que es comentaran posteriorment, que inclou les campanyes i fires gastronòmiques, les trobades de restauradors, les campanyes de promoció dels productes de temporada i difusió en premsa de totes aquestes actuacions.

⁸⁰ Consorci de Turisme del Baix Llobregat, consultable als seus portals

<http://www.turisme Baix Llobregat.com/consorci.asp?Lang=CT&vT> i a <http://turisme.elbaixllobregat.cat/>

⁸¹ A partir de la presentació GARCIA, Eugènia (2013). "Els plans estratègics i futurs del Consorci de Turisme del Baix Llobregat" dins la 7a trobada empresarial del sector turístic del Baix Llobregat. St Boi de Llobregat, 28 de juny de 2013.

6.1.4. L'Associació de Gastronomia i Turisme del Baix Llobregat (AGT)

L'Associació de Gastronomia i Turisme del Baix Llobregat (AGT)⁸² és una plataforma nascuda a finals del 2009 que uneix tant institucions públiques com el Consorci del Parc Agrari o el Consell Comarcal del Baix Llobregat amb els restauradors de la comarca, especialment del Prat. L'objectiu principal és enfortir el teixit gastronòmic i turístic del Baix Llobregat a través d'accions gastronòmiques locals i comarcals, i amb la difusió per la xarxa i mitjans audiovisuals de les activitats organitzades referents al món de la gastronomia i turisme de la comarca.

Per fomentar el consum de la restauració amb els productes locals l'AGT té un paper d'organitzador de projectes relacionats amb la gastronomia local i l'impuls d'aquest consum de proximitat, generant així economia productiva amb el desenvolupament dels actius socials i culturals de la comarca.

Un actiu molt important són els productes gastronòmics amb denominació d'origen vinculats al Parc Agrari del Baix Llobregat. L'exemple concret són el Pollastre Pota Blava, la Carxofa Prat, l'Espàrrec de Gavà, les Cireres del Baix. Des de les pròpies institucions públiques, en aquests últims anys s'ha comptat amb els restauradors per a algunes accions promocionals d'aquests productes de qualitat.

A més de ser els impulsors i coordinadors de molts dels actes i iniciatives duts a terme, s'encarreguen de coordinar-se amb institucions i altres agents privats (restauradors i productors especialment) per tal d'assegurar l'èxit de les diverses accions, que acaben beneficiant a tots els diferents agents.

Entre les accions principals dutes a terme des de la seva fundació destaca el següent⁸³:

- **Dinar Magazine** dedicat a la promoció de la restauració local.
- **Març Gastronòmic** 2010, 2011, 2012, 2013 i 2014 Jornades gastronòmiques del Pota Blava i la Carxofa Prat.
- **Tasta tapes** 2010 i **QuintoTapa.cat** 2012, 2013 i 2014 Ruta de tapes Pota Blava i Carxofa Prat El Prat
- **Ruta de tapes de Cornellà**
- **Pavelló Gastronòmic Fira Avícola** 2010, 2011 i 2012 Gestió del restaurant i zona degustació del Pavelló Gastronòmic de la Fira.
- **Show Cooking Fira Avícola** 2011 i 2012 Elaboracions culinàries d'alguns dels xefs dels restaurants del Prat. Al 2012, Cornellà fou la ciutat convidada.

Les Jornades Gastronòmiques, el Quinto Tapa i la Fira Avícola seran explicats amb més detall en l'anàlisi de les polítiques i iniciatives.

⁸² Associació de Gastronomia i Turisme del Baix Llobregat, informació al seu portal disponible a <http://www.agtbaix.cat/index.php/nosaltres>

⁸³ Consultables al seu web a l'apartat <http://www.agtbaix.cat/quintotapaelprat/index.php/agt>

6.1.5. Consell Regulador IGP Pollastre i Capó del Prat

El Consell Regulador IGP Pollastre i Capó del Prat és una corporació de dret públic, amb personalitat jurídica pròpia que té atribuïdes la gestió de la IGP. La comissió gestora està constituïda per un president –el propietari de la Granja Avícola Torres del Prat, l'única gran explotació productora-, quatre vocals –dos d'ells pertanyent al Departament d'Agricultura, Ramaderia i pesca de la Generalitat de Catalunya- i un secretari, pertanyent a l'Ajuntament del Prat. Les funcions del Consell⁸⁴ inclouen el foment i promoció de la marca així com gestionar la comercialització, entre d'altres. Per marcar els eixos estratègics i dur-ho a terme existeix el Pla de Foment de la IGP Pollastre i Capó del Prat, sent cofinanciat pel Dep. d'Agricultura de la Generalitat i pels ajuts de Promoció econòmica de l'Ajuntament del Prat.

El Consell treballa per promocionar-se en el marc de la restauració local participant en les campanyes gastronòmiques, com a estratègia fonamental per trencar la estacionalitat del producte, molt vinculat a la demanda pròpia del Nadal. Per això, forma part activa en les campanyes de promoció de la Fira Avícola del Prat, en les campanyes gastronòmiques organitzades des de les associacions de restauració local, l'AGT i el Parc Agrari que es porten a terme al Prat com "El Pota blava a la Carta", "els sabors de l'Horta", "Jornades Gastronòmiques Pota Blava", "Quinto Tapa Pota Blava" i el "Menú de Fira".

6.2. Els productes del Parc Agrari

Al Parc Agrari del Baix Llobregat es poden trobar gran varietat de productes hortícoles i fruiters i un de ramader (Pollastre Raça Prat), i tots ells poden tenir la consideració de Producte Fresc si compleixen una sèrie de requisits, com s'explica més endavant. En la taula de l'annex es poden trobar una llista de 66 productes conreats al Parc Agrari del Baix Llobregat⁸⁵. D'entre ells, que tinguin una marca reconeguda són el Pollastre i Capó del Prat (IGP) i la Carxofa del Prat amb el nom de la ciutat; o l'espàrrec de Gavà i les cireres del Baix fent referència a altres indrets. Els dos primers són els més representatius del Prat, i són en els quals més es centren les iniciatives de promoció a nivell del municipi.

6.2.1. El Pollastre i Capó Raça Prat

El pollastre i capó de la Raça Prat és el producte autòcton ubicat dins el Parc Agrari del Baix Llobregat amb una major distinció i reconeixement de la seva qualitat⁸⁶, ja que compta amb la IGP⁸⁷, l'única au d'aquesta espècie en tot l'Estat espanyol en tenir-la.

És conegut com "el Pota Blava" pel seu color característic blau pissarra de les potes i dits, un color de les plomes entre ros fosc i verdós sense arribar a ser

⁸⁴ Funcions específiques del consell i membres consultables a l'enllaç http://www.pollastredelprat.org/organitzacio_1/_5G1ICS7tAW5LaW8tI9rDpv29_f0unppmdCkzz2cwmP7WKdUfVoCh_Q

⁸⁵ Taula a l'annex dels principals productes conreats al Parc Agrari, disponible amb el calendari de collita al web <http://www.elcampacasa.com/marca/calendari>. Figura 20, pàgina 90.

⁸⁶ Mapa comarcal de Catalunya amb els productes gastronòmics amb IGP i DOP disponible a l'annex. Figura 21, pàgina 91.

⁸⁷ Indicació Geogràfica Protegida, veure apartat 6.3.1.1. La IGP Pollastre i Capó del Prat, pàgina 47.

rogenc amb reflexos metàl·lics als galls, i molt negres a les gallines. La cresta és de color vermell intens i ben fosc, senzilla i dentada amb 5 o 6 puntes. La cua del gall té plomes abundants i caiguda cap enrere⁸⁸.

El gust és més pronunciat i la carn més fina, melosa i tendra, ja que el seu contingut en greix és superior i es localitza entre el teixit muscular, en major grau que el pollastre típic. La seva cria natural amb unes estrictes normes aconsegueix aquestes característiques pròpies. Els pollastres i capons del Prat són alimentats amb almenys el 70% de cereals, un temps de ser criats de 90 dies mínima els galls i 182 dies els capons⁸⁹. Es crien a terra amb una densitat que no pot superar els 8 animals per m² i tenen prohibits els factors de creixement.

L'àmbit geogràfic de les explotacions de cria es situa en el Parc Agrari del Baix Llobregat, concretament en els municipis de Castelldefels, Cornellà de Llobregat, el Prat de Llobregat, Gavà, Sant Boi de Llobregat, Sant Climent de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat, Viladecans i Santa Coloma de Cervelló⁹⁰. En el cas del Prat, la Granja Torres és la única situada al municipi i una de les més importants.

Cada unitat de venda porta una etiqueta individual numerada, amb el nom de "Pollastre del Prat. Indicació Geogràfica Protegida", el logotip i el símbol comunitari a més de les indicacions d'edat de sacrifici, data de caducitat, tipus d'alimentació, número d'identificació, classe A i tipus de presentació, i nom de l'entitat de control.

La marca Pollastre i Capó del Prat va lligada amb el nom del municipi, i ha estat des de fa dècades una estratègia utilitzada pel mateix ajuntament del Prat de foment i promoció, tant del producte com de la identitat local que va associat a ell. A finals dels 70 es mantenia en algunes poques masies del territori la cria de les gallines de Raça Prat, però en decadència a causa de la major rendibilitat de les espècies híbrides. S'inicia llavors amb l'arribada de la democràcia unes batalles institucionals especialment impulsades per part del consistori municipal per tal de consolidar i impulsar aquest producte autòcton –la creació de la Fira Avícola del Prat a partir del 1975 n'és un exemple-. Els reconeixements com a marca que van anar consolidant el Pollastre i Capó del Prat van ser els següents⁹¹:

- 1987: S'aprova el Reglament de la Denominació Genèrica de Qualitat Pollastre i Capó de la Raça Prat i el seu Consell Regulador (Ordre del 27 d'octubre del 1987)
- 1991: Ratificació del Reglament de la Denominació Específica Pollastre i Capó de la Raça Prat i el seu Consell Regulador, per la Ordre del 2 de febrer de 1991.

⁸⁸ Veure fotografia-esquema a l'annex, figura 22, pàgina 92.

⁸⁹ Pollastre i Capó del Prat, Gastroteca, consultable al web <http://www.gastroteca.cat/ca/fitxa-productes/pollastre-i-capo-igp-del-prat/>

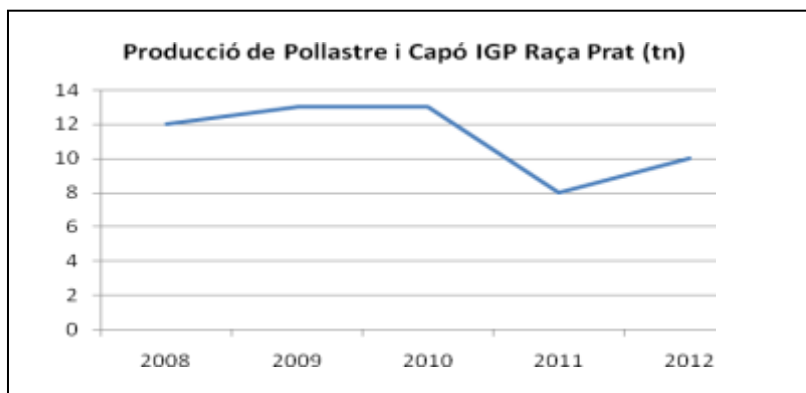
⁹⁰ Pollastre i Capó del Prat, web del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, consultable a <http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/menuitem.5fbcc9934b5f463053b88e10b031e1a0/?vgnextoid=806c35f14ca34110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=806c35f14ca34110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

⁹¹ GUIASADO, VALENTINA (1997). Denominación específica Pollo y Capón del Prat. http://www.magrama.gob.es/ministerio/pags/biblioteca/revistas/pdf_DYC/DYC_1997_33_69_69.pdf

- 1996: Reconeixement com Indicació Geogràfica Protegida, en el Marc del Reglament de la CEE 2081/92.

Les dades de producció anual disponibles es situen anualment properes a les 10 tones, tot i el notable descens del 2011⁹²:

Any	Producció (tn)
2008	12
2009	13
2010	13
2011	8
2012	10

6.2.2. La Carxofa Prat

La Carxofa Prat és el producte agrícola del Parc Agrari del Baix Llobregat amb una major producció⁹³. El seu gust és dolç i tendre⁹⁴, i té el reconeixement de Producte Fresc del Parc Agrari com a distintiu de marca del seu origen de proximitat i qualitat i frescor el qual garanteix un temps i una distància mínims entre la collita i el seu trasllat fins al consumidor⁹⁵. Des de fa temps s'està treballant conjuntament entre administracions (ajuntaments de Sant Boi i del Prat i Parc Agrari) per aconseguir el distintiu de la IGP, que està en tramitació des de fa uns anys i avaluant les seves característiques organolèptiques. La seva temporada es dona entre novembre i abril.

Al Parc Agrari, en ser una zona fèrtil al·luvial i deltaica amb materials sedimentaris i un clima i ubicació particular afavoreix el producte, que es ve conreant des de fa un segle (els primers registres documentats de conreus daten del 1919). Els volums majors de producció es donaven durant els anys 30, que s'arribaven a exportar de França, la Gran Bretanya, Alemanya o Suïssa. Amb la Guerra Civil i principis del Franquisme es produeix un estancament en la producció, i a

⁹² Dades obtingudes a Pollastre i Capó del Prat, web del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, consultable a

<http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/menuitem.5fbcc9934b5f463053b88e10b031e1a0/?vgnextoid=806c35f14ca34110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnextchannel=806c35f14ca34110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnextfmt=default>

⁹³ Informació complementària de l'exposició sobre la Carxofa Prat a l'annex, a partir del web http://www.portadeldelta.cat/pdf/expo_carxofa.pdf Figures 23-27, pàgines 93-97.

⁹⁴ Segons l' la nota de tast realitzada per l'Escola d'Hosteleria de Castelldefels, es defineix la Carxofa Prat com a "lleugerament àcida, fresca, intensa, dolça i bellutada. Gustosa i suau. Aquestes característiques contrasten amb les carxofes d'altres procedències, especialment per la suavitat del seu gust, i ser menys oxidativa, així com per la seva textura fina, i la suau astringència produïda per la tenacitat de la carxofa"

⁹⁵ Informació disponible a la Gastroteca, al web <http://www.gastroteca.cat/ca/fitxa-productes/carxofa-prat/>

partir dels anys 60 comença el declivi a causa de la industrialització i creixement urbanístic de la zona. Actualment unes 500 ha de la comarca del Baix Llobregat estan destinades al conreu de la Carxofa, sent Sant Boi del Llobregat i el Prat de Llobregat els municipis on és més freqüent el seu conreu. El rendiment de les carxofes és de 12 a 18 tones per hectàrea.

El fet de portar el nom de Carxofa Prat –tot i ser Sant Boi on hi ha una major producció i superfície-, del municipi, igual que en el cas del Pollastre i Capó, dóna un especial interès per fomentar la marca juntament amb la de la pròpia ciutat com a una estratègia de promoció conjunta..

6.3. Polítiques i actuacions públiques pel foment dels productes del Parc Agrari al Prat⁹⁶.

A partir de tots els agents analitzats anteriorment juntament amb els seus instruments porten a terme una sèrie de polítiques i actuacions per tal de fomentar els productes del Parc Agrari.

La gran majoria d'aquestes actuacions venen resumides en els punts del Pla operatiu de Turisme 2014 del Prat de Llobregat que també hi col·laboren altres agents descrits, que són:

- Promoure els productes agroalimentaris locals de qualitat i la seva vessant gastronòmica
- Participar en activitats promocionals supramunicipals,
- Promoure la restauració local vinculada a la cuina de qualitat amb Pota Blava i Carxofa Prat com actiu turístic
- Consolidar l'activitat empresarial en el sector.

Aquests eixos estratègics es materialitzen amb un impuls de la marca (Producte Fresc del Parc Agrari), amb la organització de fires anuals i mercats pagesos setmanals, amb promocions gastronòmiques i altres campanyes de difusió, sobretot a la xarxa. Aquests punts, més concretament, són els següents:

6.3.1. Les marca dels productes.

Els productes del Parc Agrari tenen una marca de reconeixement del mateix que atorga el Consorci què és la marca Producte Fresc. Però la més important de totes és la IGP que tenen els Pollastres i Capons de la Raça Prat.

6.3.1.1. La IGP Pollastre i Capó del Prat

Segons defineix la pròpia pàgina de la Generalitat que ho tracta⁹⁷, *La Indicació Geogràfica Protegida (IGP) és el nom que identifica un producte originari d'un lloc determinat, una regió o un país, que posseeix una qualitat determinada, una reputació o una altra característica que pugui essencialment ser atribuïda al seu origen*

⁹⁶ Mercats, fires i entitats d'interès al Prat sobre la matèria al Mapa 1, figura 42. Pàgina 112-113

⁹⁷ IGP, web de la Generalitat, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca

<http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/menuitem.8ea90a68a0f0f53053b88e10b031e1a0/?vgnextoid=a22c35f14ca34110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=a22c35f14ca34110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD>

geogràfic, i del qual com a mínim una de les seves fases de producció, transformació o elaboració es fa en la zona geogràfica definida.

Cal que es compleixin els requisits establerts al Reglament (UE) núm. 1151/2012 sobre règims de qualitat de productes agrícoles i alimentosos (DOUE L343 de 14/12/2012).

En el cas específic del Pollastre i Capó Raça Prat, com s'ha venint explicant en els apartats anteriors, té un Consell Regulador constituït com a màxim agent i representació i que s'encarrega de participar en diverses iniciatives per tal de promoure el producte.

La IGP també és estricta en els mètodes de cria, distribució i comercialització, així com les principals particularitats que ha de tenir i que és el que caracteritza la Raça Prat⁹⁸. Des de la Carxofa Prat també es treballa per aconseguir la mateixa consideració.

6.3.1.2. El Producte FRESC del Parc Agrari

El distintiu i la Marca Producte FRESC és un segell distintiu que el Consorci del Parc Agrari atorga als productes frescos i d'alta selecció i qualitat que es cultiven dins els límits del Parc Agrari, creada i impulsada des del 2010⁹⁹. Els pagesos que els seus productes són autoritzats amb aquest segell s'han de signar i adquirir els compromisos establerts a la Carta del Producte FRESC. La marca del producte FRESC pretén promocionar una sèrie de característiques, resumides en els conceptes¹⁰⁰ de frescor, tradició, origen i proximitat, qualitat i sabor d'abans i temporalitat. A més, els productes amb aquest distintiu s'han d'haver conreat seguint tècniques de producció i comercialització respectuoses amb la salut de les persones i el medi ambient i s'han collit en el punt òptim de maduració, segons defineix el propi Parc.

La creació de la Marca Producte FRESC ja venia establerta des del Pla de Gestió del Parc Agrari (2002), en la mesura 2.3.3 de *Crear i promocionar la identificació "Producte fresc del Parc Agrari del Baix Llobregat"* per prestigiar i difondre els productes del Parc Agrari.

6.3.2. Les Fires.

Una dels instruments de promoció dels productes locals és mitjançant la organització de Fires agrícoles i avícoles, que venen donant a bona part dels municipis del Parc i fomentades per les institucions municipals i associacions locals. De totes elles, una de les més reconegudes anualment és la Fira Avícola del Prat.

⁹⁸ Veure apartat 6.2.1 El Pollastre i Capó de la Raça Prat, pàgina 44.

⁹⁹ Més informació sobre la notícia al web de Gastroteca a <http://www.gastroteca.cat/ca/noticies/fitxa-afons/parc-agrari-baix-llobregat-producte-fresc/>

¹⁰⁰ Explicació dels diferents conceptes característics al web d'elcampacasa, consultable a <http://www.elcampacasa.com/marca/producte-fresc>

6.3.2.1. La Fira Avícola del Prat

La Fira Avícola de la Raça Prat es celebra anualment al municipi durant tres dies a les dates prèvies de Nadal durant el desembre, des de fa anys ja consolidada a l'espai del pàrking públic del Carrer Tarragona. És en aquestes dates de desembre quan es concentra el punt màxim de comercialització dels productes de la IGP Pollastre i Capó del Prat, la marca estrella de la Fira per excel·lència. Al pavelló avícola i ramader també s'exposen al voltant de 30 criadors i productors de pollastres del Prat i pagesos locals, que en total representa aproximadament el 90% del sector.

Pel que fa al context històric de la Fira¹⁰¹, l'última edició del 2013¹⁰² es va arribar a la 40a edició. La Primera es va celebrar el 27 de setembre de 1941 amb el nom de "1a Exposició de la Raça Prat", dins la Festa Major del Prat. No va ser fins el 1975 quan es celebra la segona edició amb el nom de "2on Concurs-Exposició Avícola Raça Prat", traslladada ja a mitjans de desembre. El 1976, a la 3a edició, ja passa a anomenar-se com en l'actualitat "Fira Avícola de la Raça Prat". Des del consistori municipal, el principal impulsor de la fira, s'ha aconseguit recuperar, consolidar i difondre la Raça Prat amb un gran èxit. La Fira s'ha anat ampliant al llarg del temps, tant és així que s'han incorporat una Mostra Comercial des del 1988 i una mostra d'entitats del municipi des del 2003, per la qual cosa es combina la promoció avícola, agrària amb altres sectors del món local.

En aquest marc també s'hi fa un concurs de pollastres Potablava, una exposició ramadera amb animals de granja, una mostra agrícola i altres activitats, com ara ball de gegants o una cercavila. Algunes de les iniciatives gastronòmiques també es donen aprofitant la tirada de la Fira, com el Menú de Fira dins l'espai Gastronòmic de la mateixa organitzats per l'Ajuntament del Prat i l'Associació de Gastronomia i Turisme.

6.3.3. Mercats setmanals

El Consorci del Parc Agrari en col·laboració amb els ajuntaments de l'àmbit ha estat impulsant els en els últims anys coneguts com Mercat de Pagès, que ofereixen la possibilitat de comprar directament als pagesos i elaboradors del Parc els seus productes. La voluntat que hi ha darrere és de promoure l'agricultura local, els productes de proximitat i de temporada i la venda directa de pagesos i elaboradors als consumidors.

Per tal de portar a terme aquest mercat, hi ha un Reglament del Mercat de Pagès del Parc Agrari del Baix Llobregat, que determina mitjançant una normativa els punts bàsics. El més important de tots és que està destinat exclusivament a la venda de fruites i hortalisses fresques i de temporada, així com pollastre i ous de la Raça Prat, produïdes dins l'àmbit del Parc Agrari i la seva àrea d'influència. Tots els productes porten el distintiu de la marca Producte FRESC del Parc Agrari, així com alguns són de producció ecològica. També es permet la venda directa de proximitat de productes artesans alimentaris elaborats dins l'àmbit.

¹⁰¹ Més informació sobre els cartells de les diferents edicions disponible al web municipal http://www.economia.elprat.cat/galerias_1/_5G1ICS7tAW6H-KmxaPjiV39M5GhVtFk5E-BUPuepa1KEMe_hxZBQ i els 3 primers cartells i l'últim a l'annex. Figura 29, pàgina 98.

¹⁰² Fotografies de l'edició del 2013 disponibles a l'annex. Figura 30, pàgines 99-100.

Queden exclosos els revenedors o revenda de productes no produïts o elaborats dins la zona de referència.

El mercat de Pagès es pot emplaçar dins qualsevol dels municipis pertanyents al Parc Agrari del Baix Llobregat i la seva àrea d'influència, tenint prioritats els del Parc en primer lloc, els de la comarca en segon, i una possibilitat a falta d'estendre's al Barcelonès. Actualment els municipis on s'organitza de manera setmanal el Mercat de Pagès són Sant Feliu de Llobregat, Sant Vicenç dels Horts, Sta Coloma de Cervelló (la Colònia Güell), Sant Boi del Llobregat, Sant Joan Despí, Sant Just Desvern i el Prat de Llobregat. La seva ubicació és proposada pels ajuntaments.

Els ajuntaments que organitzen el Mercat de Pagès han de signar un conveni amb el Consorci del Parc Agrari del Baix Llobregat per la seva regulació, així com també són representats cadascun dels ens en una Comissió Mixta juntament amb un dels representants dels pagesos. Aquesta comissió s'encarrega de vetllar pels complimentes de les normatives així com de la gestió i organització del Mercat i de les campanyes de promoció, divulgació i publicitat del mateix.

Per últim, existeix un logotip del Mercat de Pagès juntament amb la marca registrada, propietat del Parc Agrari, que serveix per identificar-lo. La gestió tècnica i administrativa del Mercat de Pagès en tot allò que no és competència municipal la porta a terme el tècnic del Parc Agrari responsable.

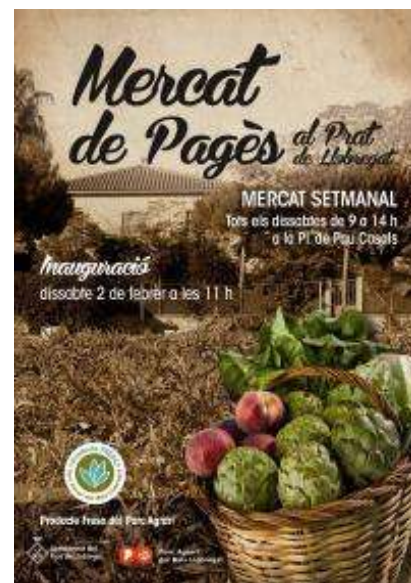

6.3.3.1. El Mercat de Pagès del Prat

El Mercat de Pagès del Prat de Llobregat es celebra de forma ininterrompuda cada dissabte de 9h a 14h a la Plaça Pau Casals des de la seva inauguració el 2 de febrer de 2013¹⁰³. Com tot Mercat de Pagès, és organitzat pel Parc Agrari del Baix Llobregat amb la col·laboració del consistori local, en aquest cas de l'Ajuntament del Prat de Llobregat.

En el cas pratenc hi participen un total de 9 productors i pagesos, 6 de locals i 3 d'altres municipis del Parc Agrari. El 26 d'abril es va realitzar un treball de camp amb un breu qüestionari dirigit als venedors del Mercat que serà analitzat en l'apartat 7.1 del treball sobre les entrevistes.

Finalment, pel que es va poder veure sobre el terreny i un cop parlat amb un dels responsables municipals (Vicenç Tirado), la iniciativa al Prat està sent un èxit en quan a vendes dels pagesos i a expectatives complertes. En ser productes de proximitat amb una marca reconeguda i atractiva cap als consumidors com és la del Producte FRESC del Parc Agrari anima a molt de públic a comprar al Mercat,

¹⁰³ Notícia de la inauguració del Mercat de Pagès al Prat al web

<http://www.portadeldelta.cat/blog/2013/01/mercat-de-pages-al-prat-de-llobregat/> i del consistori a <http://www.elprat.cat/agenda/detallAgenda/7VvxCaTOLCNgU8kuJbQELjXrsFZ2sG2fDr7grsGpZp9oydZshnP8Xg>. Fotografies disponibles a l'annex, figura 31, pàgina 101.

tot i ser un preu superior al de les botigues convencionals. Fins i tot els propis pagesos poden guanyar molt més marge que l'aconseguit quan ho fan a intermediaris (com Mercabarna).

6.3.3.4. Promoció Gastronòmiques (i anàlisi de les diferents edicions)

Una de les actuacions amb una rellevància major al Prat relacionada amb el tema del foment dels productes locals del Parc Agrari és la de les promoció gastronòmiques. En un primer moment les que es celebraven al municipi es feien aprofitant el context de la Fira Avícola Pota Blava, però en els últims anys les estratègies dels diferents agents públics involucrats -sobretot l'Ajuntament del Prat i la recent creada Associació de gastronomia i Turisme del Baix Llobregat, i el Consorci del Parc Agrari en menor mesura- ha estat la de desestacionalitzar les diferents actuacions de promoció durant tot l'any. Gràcies a aquestes jornades s'aconsegueix potenciar la marca dels productes locals juntament amb el teixit econòmic i empresarial local, afavorint els restauradors del municipi.

Les promoció gastronòmiques són molt diverses i poden abastar diferents dates, tant des d'un sol dia fins a tot un més o l'any sencer; i moltes d'elles tenen ja edicions cada any que ja estan consolidades. A més, les escales poden ser a nivell local com supramunicipal, on hi participen diferents restaurants d'alguns dels municipis del Parc. Les promoció tenen una major rellevància respecte el cas d'estudi i les característiques ara descrites són les Jornades Gastronòmiques, El Quinto Tapa, el Pota Blava a la Carta, els Sabor de l'Horta i el Prat Degusta'l, tal i com s'analitzarà. Amb tots ells s'ha realitzat uns mapes amb els establiments participants del Prat en cadascuna de les edicions que es podran trobar a l'annex.

6.3.4.1. Jornades Gastronòmiques

Des de l'any 2010 l'Associació de Gastronomia i Turisme del Baix Llobregat juntament amb l'Ajuntament del Prat –amb el suport del Centre de Promoció Econòmica del Prat- organitzen amb el patrocini d'Estrella Damm les jornades gastronòmiques, també anomenades Març Gastronòmic. La idea de la iniciativa consisteix en oferir una carta d'establiments de restauració local on serveixin diferents menús amb el producte estrella del Pota Blava (amb la Granja Torres del Prat com a productor) i acompanyat de productes frescos del Parc Agrari durant els dies establerts de duració de cada edició.

El resum de les diferents edicions en quant a dades quantitatives és el de la taula següent, amb uns participants, menús servits i dies que han anat augmentant amb les diferents edicions. Cal afegir que els mapes amb les direccions dels establiments participants en les diferents edicions són disponibles a l'annex.¹⁰⁴

Edició	Any	Dates	Dies	Preu	Establiments Participants	Menús servits	Menús per dia
I	2010	4-14 de març	11	20 €	16		
II	2011	4-27 de març	14	20 €	15		
III	2012	8-31 de març	21	20 €	19	+ 4000	190
IV	2013	1-31 de març	31	20-25€	23	+ 5000	160
V	2014	1 maig-1 juny	32	21-35€	17 al Prat (21 BLI)		

¹⁰⁴ Cartells de les edicions, figures 32 i 33, pàg. 102; i participants Mapes 2-6 i figures 43-48, pàg.114-125.

Totes les edicions s'han centrat al Prat excepte la última d'aquest 2014, que per primera vegada ha superat la escala municipal pratenca i han participat dos establiments de l'Hospitalet i un de Sant Boi i Cornellà. Aquesta edició de manera excepcional s'ha dut a terme el mes de maig i no al març com és habitual perquè els èxits de les campanyes del Quinto Pota Blava 2013 i la Fira Avícola van deixar minvades la producció de pollastres, per això es va ajornar dos mesos respecte al que és habitual.

En l'edició del 2013 es calcula que dels 5.000 menús venuts sobre un 35% era a visitants d'altres punts de la província de Barcelona, per la qual cosa s'ha aconseguit també potenciar el turisme de proximitat a la ciutat del Prat i l'aposta per la dinamització econòmica a través de la gastronomia i els productes de proximitat.

El paper de les xarxes i el món de la comunicació 2.0 és molt important en la difusió i en l'èxit de les diferents edicions i jornades. En la IV edició, el 2013, la web pròpia <http://www.agtbaix.cat/marcgastronic/> juntament amb el blog de l'AGT <http://associaciogastronomiaturisme.blogspot.com.es/> van rebre més de 10.000 visites. A més, les xarxes socials van ser la referència informativa a través Facebook, Twitter i Instagram de l'AGT, juntament amb la guia digital de les Jornades i els menús amb més de 4.800 visites, segons la Nota de Premsa de l'AGT de l'abril del 2013.

6.3.4.2. Quinto Tapa^{105 106}

Una setmana després de la edició de les primeres Jornades Gastronòmiques al març del 2010 es va portar a terme el primer Quinto Tapa organitzat també per l'Ajuntament del Prat i l'AGT i amb el patrocini d'Estrella Damm. La idea és la mateixa que les jornades gastronòmiques però a un nivell molt més econòmic, ja consisteix en el producte estrella Pota Blava acompanyat d'una cervesa Estrella per un preu fixat de 3,5€ (entre 3 a 5 la primera edició). A diferència del Març Gastronòmic en què participen restaurants locals, aquí també s'amplia a bars i cafeteries. A més, els mateixos participants poden incloure en la mateixa promoció una tapa pròpia a un preu de 2,5€ i una amb Pota Blava i d'altres productes del Parc Agrari (o amb Carxofa Prat en el cas de l'edició del 2014). Així s'aconsegueix dinamitzar els bars del municipi i potenciar la marca dels productes propis i el sector agrícola amb la gastronomia i el consum de proximitat, com en el cas de les Jornades Gastronòmiques.

A més, per implicar i promocionar en una major mesura des dels agents impulsors de la iniciativa organitzen concursos amb premis de viatges, menús a restaurants i productes Damm sortejats per als clients que hi participin en la ruta i per a les millors tapes elegides i consumides. Una forma d'impulsar i fomentar la participació que ha fet que l'edició del 2013 s'arribin a les 50.000 tapes venudes (el doble de l'edició del 2012), emmarcades dins el context de la Fira Avícola i que va deixar minvades les produccions pròpies de Pota Blava (subministrat per la Granja Avícola Torres).

¹⁰⁵ Cartells de les edicions del quinto Tapa disponibles a l'annex. Figura 34, pàgina 103.

¹⁰⁶ Establiments participants de les edicions del Quinto Tapa i a l'annex, als Mapes 7-10 i figures 49-52, pàgines 126-135

Igual que en el cas de les Jornades Gastronòmiques, en el quadre següent es pot observar com ha anat augmentant en cada edició el nombre de dies, participants, tapes i comercialització. Els mapes de les edicions i establiments són disponibles a l'annex.

Edició	Any	Dates	Dies	Preu	Participants	Núm tapes	Tapes servides	Tapes /Dia
I	2010	18-28 de març	11	3-5€	14			
II	2012	25 d'octubre-18 novembre	25	2,5€ (casa) -3,5€ (Pota Blava)	21	32	25000	1190
III	2013	15 novembre-15 desembre	31	2,5€ (casa) -3,5€ (Pota Blava)	32	50	50000	1563
IV (Carxofa)	2014	3-30 abril	28	2,5€ (casa) -3€ (Carxofa Prat)	34	55		

La última edició, la del 2014, per primer cop s'ha canviat de ser el Pota Blava el plat estrella a promoure exclusivament la Carxofa Prat, dins la promoció del "Mes de la Carxofa" amb altres actes com la "Carxofa & Jazz" del 6 d'abril i la "Festa de la Carxofa" del 13 d'abril, on l'Ajuntament organitza actes de cap de setmana a l'aire lliure que tenen com a producte estrella la mateixa.

La feina de difusió ha estat molt important en les diferents edicions, i les xarxes i webs com <http://www.agtbaix.cat/quintotapaelprat/> han estat importants per l'èxit de les diferents edicions. A més, els fulletons i programes distribuïts per l'Ajuntament pels locals participants a més de la promoció d'altres agents com el Consorci de Turisme del Baix Llobregat hi col·laboren.

Actualment l'AGT també organitza edicions de Quinto Tapa amb el mateix format que el Prat a altres municipis del Parc Agrari: l'Hospitalet, Cornellà i Gavà¹⁰⁷.

6.3.4.3. El Pota Blava a la Carta

La campanya "el Pota Blava a la Carta als restaurants del Baix Llobregat" ha anat en el mateix sentit que les Jornades Gastronòmiques, també girant al voltant del Pollastre IGP Raça Prat. Iniciada el 2010 al Prat de Llobregat per l'AGT i l'Ajuntament i el Centre de Promoció Econòmica en el marc de la Fira Avícola del desembre¹⁰⁸ a escala local, s'han reproduït posteriorment a nivell comarcal el 2011 i el 2013¹⁰⁹.

Les edicions de 2011 i 2013, en ser a nivell supramunicipal i de la comarca, han estat organitzats pel Consorci de Turisme del Baix Llobregat i el Parc Agrari amb el suport de la Diputació de Barcelona¹¹⁰. També han col·laborat el Gremio de Empresarios de Hosteleria de

¹⁰⁷ Consultable al seu web <http://www.agtbaix.cat/quintotapa/>

¹⁰⁸ Cartells a l'annex, figura 35, pàg 104, i participants consultable al blog de l'AGT a la direcció <http://associaciogastronomiaiturisme.blogspot.com.es/2010/12/la-fira-el-pota-blava-taula.html>.

¹⁰⁹ Informacions de participants en les diferents edicions consultable al web de turisme del Baix Llobregat http://www.turismeibaixllobregat.com/oci/main/fitxa_nosProds.asp?ID=pB&Lang=CT i http://www.turismeibaixllobregat.com/oci/media/pdfs/Fulleto_POTABLAVA_2011.pdf i al web de Pollastre del Prat a http://www.pollastredelprat.org/presentacio1_1/_uAID6pePkNalyXmxk3dVLS-LEHkM_V1dCul7jVAWm6glzwHDdNn_kQ.

¹¹⁰ Mapes 11 i 12 i figures 54-56 establiments pratencs participants el 2011 i 2013, Pàg 136-139 (annex)

Castelldefels i el Baix Llobregat, el Gremi d'Hosteleria i Turisme del Baix Llobregat Centre Nord, i el Consell Regulador del Pollastre i Capó del Prat, amb la Granja "Torres" com el proveïdor dels pollastres.

El quadre següent, acompanyat del mapa de les edicions 2011 i 2013 als annexos, es pot veure com els participants de la comarca són en aquestes edicions una vintena, sempre més de la meitat del Prat. En la primera edició, com s'ha comentat, es va realitzar a nivell local i en el marc de la Fira.

Any edició	Mesos	Participants
2010	Desembre (dies Fira)	34
2011	Octubre-Desembre	11 (Prat) 20 total
2013	Octubre-Desembre	14 (Prat) 20 total

6.3.4.4. Els sabors de l'Horta

La campanya "Els Sabors de l'Horta" recull la oferta gastronòmica de productes marca FRESC que ofereixen els restaurants al voltant del Parc Agrari i la comarca del Baix Llobregat. Aquests establiments participants es comprometen a tenir a la seva carta durant tot l'any productes del Parc de temporada, km0 i de proximitat elaborats amb la seva cuina creativa o tradicional.

El Parc Agrari i el Consorci de Turisme del Baix Llobregat són els principals agents organitzadors, compten amb la col·laboració del Gremi d'Hosteleria i Turisme del Baix Llobregat Centre Nord i el Gremio de Hosteleria de Castelldefels i el Baix Llobregat, i amb el suport de la Diputació de Barcelona.

La campanya "Els Sabors de l'Horta" promou els establiments per municipi i direcció que hi participen durant tot l'any, i es va canviant cada temporada segons els qui es comprometen. Després els agents implicats fan difusió de la campanya ja sigui per la xarxa o per fulletons informatius.

En els anys¹¹¹, 2012, 2013 i 2014 els participants han estat els de la taula següent, i a nivell del Prat es pot observar a l'annex la localització dels establiments participants¹¹².

Any edició	Participants
2012	6 (Prat), 39 total
2013	5 (Prat), 30 total
2014	6 (Prat), 34 total

6.3.4.5. El Prat Degusta'l

El Prat Degusta'l¹¹³ és una segell que ha creat l'Ajuntament per tal de promoure durant el 2014 els restaurants que fan una cuina de qualitat amb Pota Blava i Carxofa Prat i amb una aposta pel producte fresc del Parc Agrari. Aquesta estratègia s'emmarca dins el Pla Operatiu de Turisme del Prat del 2014 en la mesura 3.1, de promoure la restauració local vinculada a la cuina de qualitat amb Pota Blava i Carxofa Prat com actiu turístic. La xarxa està formada per 18 restaurants del Prat amb menús que varien entre els 11 i 30 euros, com es pot comprovar en els annexos amb el mapa.

¹¹¹ Figura 36 (pàg. 95) amb els cartells de les edicions.

¹¹² Participants pratencs i establiments als Mapes 13 i 14, figures 57-59 (pàgines 140-143) de l'annex.

¹¹³ Establiments participants al Prat Degusta'l 2014 al web <http://www.portadeldelta.cat/degustal.php> i al Mapa 15, i botigues de venda directa Figura 60 de l'annex. Pàgina 144-145

6.3.4.6. Altres

Duran l'any es porten a terme diferents jornades de promoció puntuals dels productes com la Carxofa o el Pota Blava, la majoria d'elles no es repeteixen al llarg dels anys com moltes de les comentades. Exemples d'aquestes promocions són el Tallers sopes del món 2010, la Carxofada popular, la Batalla de xefs o el Concurs de Plat amb carxofa Abril 2010.

6.3.5. Altres eines de difusió. Xarxes i noves tecnologies.

En aquest apartat es podria incloure altres actuacions que busquen de fomentar els productes del Parc Agrari que no han estat mencionades fins ara. L'organització de jornades puntuals de mostres de productes amb diferents sectors, d'organització d'esdeveniments de cuines amb restauradors de la comarca i productes propis, publicitat als mitjans de comunicació... són una mostra d'aquestes altres actuacions, que en tot cas s'allunyarien de l'àmbit d'estudi del Prat i serien més supramunicipal.

D'aquestes eines que serveixen per aquesta difusió i promoció que inclou l'àmbit geogràfic d'estudi del Prat les més destacades es donen a través de les xarxes, i concretament de dos webs que serveixen de directori del Parc Agrari i per posar en contacte productors amb els mateixos consumidors de forma directa i sense intermediaris. Aquestes són la web elcampacasa, i la aplicació mòbil del Parc Agrari.

6.3.5.1. El Camp a Casa

Aquest portal web (<http://www.elcampacasa.com/>) permet el contacte entre consumidors, majoristes o minoristes amb els pagesos i productors del Parc Agrari que hi participen en el projecte per tal de vendre els seu producte FRESC. En aquest sentit, el web serveix de directori i cercador per tal de localitzar d'una manera ràpida. A més, es pot buscar per nombroses variables, tant per categories, productes, producció, venda, marques o distintius i municipis. Amb aquesta iniciativa s'afavoreix el producte i comerç de proximitat, de qualitat i de temporada, a més de promoure d'una manera molt senzilla i a l'abast els propis productes del Parc. També inclou aparats informatius sobre el Parc, les seves marques, les campanyes, fires, receptaris, agenda d'actes...

El projecte està impulsat pel Parc Agrari del Baix Llobregat amb el suport de la Diputació de Barcelona, a partir del Servei de Dinamització del Teixit Productiu Local de la campanya Productes de la Terra.

6.3.5.2. App del Parc Agrari

Des del 2013 el Consorci del Parc Agrari amb el suport de la Diputació de Barcelona han impulsat una aplicació¹¹⁴ per dispositius electrònics intel·ligents com tauletes i mòbils amb sistemes operatius Android i Apple.

Igual que la web anterior de elcampacasa.com, aquesta aplicació permet posar en contacte els pagesos productors i restauradors amb producte FRESC del Parc Agrari amb possibles clients interessats, amb l'afegit que en estar georeferenciats sobre el mapa es pot comprovar amb els GPS dels dispositius els punts de venda i d'interès més a l'abast amb tota la informació complementària de les botigues o restaurants (direcció, preus, horari, telèfon...).

L'aplicació, que és gratuïta, ha estat desenvolupada per l'empresa SISTEM S.L. i és molt senzilla d'utilitzar i pot servir de molta utilitat per la promoció dels productes agraris del Parc i els seus venedors implicats sempre i quan es faci una bona difusió de la mateixa i sigui coneguda per força gent.

¹¹⁴ Captures de les diferents possibilitat de l'aplicació disponibles a l'annex, Figura 37, pàgina 106.

7. Comentari s sobre les entrevistes realitzades.

El treball de camp d'aquest treball final de grau ha consistit especialment en dues jornades dedicades a fer entrevistes amb dos agents decisius en el tema d'estudi com són els pagesos del Mercat de Pagès del Prat, i amb el senyor Vicenç Tirado de l'Ajuntament del Prat, responsable del Centre de Promoció Econòmica i secretari de la comissió gestora de la IGP

7.1. Entrevistes als pagesos del Mercat de Pagès

El dissabte 26 d'abril es van realitzar al Mercat de Pagès del Prat unes entrevistes curtes en format de qüestionari a aquells responsables pagesos^{115 116 117} que hi eren venent en la seva parada i que hi van voler participar.

En total, de les 9 parades de pagesos que es trobaven venent 7 d'elles em van poder respondre, dels quals 5 eren pagesos del Prat i 2 de Sant Climent. Tots porten al voltant de les 3 generacions dedicades al món agrari, professió que ve de família.

Les respostes a totes les preguntes es troben resumides en la taula de l'annex, però la valoració conjunta que es pot extreure d'elles és que la perspectiva del sector per ensortir-se'n és apostar per la venda directa i el comerç de proximitat, que tot i ser una quantitat no molt elevada de les vendes és d'allà on poden treure major benefici pel reconeixement de la marca. En canvi, la venda a intermediaris com pot ser el Mercabarna fan que els preus siguin molt inferiors (fins a 3 vegades menor), a més de la competència greu que fan les grans cadenes i superfícies cap aquest comerç local. El sector està estancat, hi ha el perill de la manca de relleu generacional i un marge de beneficis molt pobre, sobretot quan la producció l'han de vendre a partir d'aquests intermediaris. Tots valoren molt positivament aquestes iniciatives de venda directa com el Mercat de Pagès o de promocions com les Jornades Gastronòmiques o els Quinto Tapa, que han pogut participar la majoria i ha suposat un impuls en la distribució i comercialització dels seus productes. En aquest sentit, per acabar aquest anàlisi, valoren el treball de l'ajuntament en els últims anys per implicar-se en aquestes actuacions però critiquen en la seva majoria el paper del Parc Agrari, al qual veuen com un ens molt llunyà, de poc contacte amb el món pagès i poques ajudes al sector.

¹¹⁵ Guió qüestionari i guió de les entrevistes disponible a l'annex. Figura 38, pàgina 97.

¹¹⁶ Productors i pagesos participants disponible a l'annex. Marcats aquells que van ser entrevistats. Figura 39, pàgina 107.

¹¹⁷ Taula resum de les respostes a les qüestions plantejades a cadascun dels pagesos participants a l'annex. Figura 40, pàgina 108.

7.2. Entrevista a Vicenç Tirado, responsable del Centre de Promoció Econòmica i secretari de la comissió gestora de la IGP

El dia 21 de maig es va dur a terme una entrevista llarga amb el senyor Vicenç Tirado, al qual em va remetre l'Ajuntament després de contactar amb el consistori a través de correu electrònic per tal de rebre informació sobre el seu paper en el cas d'estudi. Vicenç Tirado és el màxim responsable del Centre de Promoció Econòmica, Comerç i Turisme del Prat de Llobregat, ens pertanyent a l'Ajuntament que desenvolupa polítiques d'ocupació, economia i turisme del municipi. Entre les seves competències també s'ocupa de la promoció dels productes autòctons, ja sigui de la producció avícola amb la IGP de la Raça Prat (de la qual el senyor Tirado és el Vocal del Consell Regulador), o dels productes agraris, sobretot de la Carxofa Prat (la qual també s'està gestionant la IGP).

La entrevista¹¹⁸ va constar d'uns 50 minuts al seu despatx i va ser de molta utilitat per poder desenvolupar i explicar al treball tant el paper dels diferents agents com de les pròpies campanyes i actuacions dutes a terme. Gran part de la informació expressada en el treball en aquests apartats va ser obtinguda de la mà de Vicenç Tirado, sobretot el Pla Operatiu de Turisme del Prat 2014, la memòria de les activitats dutes a terme per la IGP de la Raça Prat, així com el reglament del Mercat de Pagès, o les notes de premsa de les diferents edicions gastronòmiques entre d'altres.

En quant a la entrevista, la temàtica principal a tractar comunicada amb antelació va ser la del paper de l'ajuntament del Prat en la promoció dels productes locals. Les informacions que es van comentar van ser la dels agents públics que treballen conjuntament en aquestes actuacions que fan referència a aquest foment dels productes del Parc, les línies estratègiques que està seguint el consistori municipal pel que respecta a aquest punt (amb l'Àrea de Promoció Econòmica i la Porta del Delta,), i amb el turisme i promoció gastronòmica com a un dels eixos econòmics claus de la política municipal per relançar el sector de la restauració, de la marca pròpia i del turisme local.

Finalment, preguntat per les dinàmiques en els últims anys, va explicar que el paper de l'Ajuntament ha estat el de potenciar la marca dels productes locals així com aquest comerç de proximitat i km0 amb les diverses actuacions dutes a terme. La relació amb els productors del Parc agrari és fluida (Cooperativa Agrícola del Prat i petits pagesos), a més de valorar com a partir de les iniciatives públiques impulsades s'ha creat una xarxa d'abastiment entre restauradors i pagesos com a subministradors que ha estat molt positiva pel sector i que es manté en el temps; és a dir, hi ha un circuit curt de venda amb el públic en general (es pot veure amb el Mercat de Pagès) i amb els restaurants participants en la cuina de proximitat (Jornades Gastronòmiques, xarxa el Prat Degusta'l...). Aquest període de crisi sí que ha suposat que programes d'ajudes als pagesos impulsats pel Parc Agrari s'hagin retirat i ha afectat al sector, però l'interès per l'activitat agrària encara segueix gràcies en part a aquestes iniciatives de posada en valor de la marca, de venda directa, del comerç de proximitat...

¹¹⁸ Guió de l'entrevista disponible a l'annex. Figura 41, pàgina 109

8. Conclusions

Durant el treball es poden extreure diverses conclusions, que ordenades i sintetitzades per punts serien les següents:

- L'agricultura periurbana no té una definició concreta, tot i que diverses institucions i a diverses escales s'ha donat aproximacions al concepte i s'ha caracteritzat des de diferents visions i amb uns trets comuns. El més important de tots ells és el que el concepte es refereix a una activitat agrícola que es dona al voltant de les àrees urbanes i que està afectada per la pressió que la ciutat provoca sobre ella (es pot veure afectat per la possible creixent urbanització) tot i ser un espai que evita els continus urbans i que gaudeix de la proximitat amb els centres de producció i consum.
- No hi ha cap tipus de planificació específica, concreta i conjunta destinada als espais agraris periurbans ni a nivell europeu, espanyol o català. Les diferents mesures de protecció i ordenació dels mateixos poden ser diversos segons els casos a Europa, un d'ells es dona en el cas del Parc Agrari del Baix Llobregat.
- El Parc Agrari del Baix Llobregat busca la protecció i dinamització del sector de la pagesia a aquest espai periurbà de Barcelona, i un dels principals eixos estratègics per aconseguir-ho és apostant pel reforçament de la marca dels productes locals i de la difusió i promoció del comerç de proximitat i la venda directa.
- En referència al punt anterior, durant els últims anys s'està anant en aquesta direcció, apostant entre els diferents agents públics (en el cas del Prat els més rellevants són el Parc Agrari, l'Ajuntament, el Consell Comarcal, Associació de Gastronomia i Turisme, el Consell Regulador del Pollastre i Capó Raça Prat) i els altres agents (pagesos, restauradors...) per a partir d'una sèrie d'actuacions promoure la marca del producte local per tal de donar valor afegit als mateixos i dinamitzar el sector agrícola dins l'àmbit del Parc Agrari.
- Les diferents actuacions es venen donant principalment en els últims anys, on la col·laboració entre agents ha estat més fluida i comuna i es duen a terme iniciatives destinades a promoure el producte local i de proximitat a partir de la organització de jornades gastronòmiques, mercats de venda directa, creació de marques de qualitat i difusió de les mateixes, cartes amb productes del Parc, Fira Avícola, utilització de les xarxes per posar en contacte productors amb clients... També s'aconsegueix impulsar tant el sector agrari com el de restauració i apostar per la gastronomia amb productes locals i impuls de les marques pròpies que donen identitat al municipi, amb una posada en valor econòmica dels implicats i amb força èxit (és una dels eixos estratègics del turisme de l'Ajuntament del Prat).
- La promoció dels productes agraris locals ja va començar en el cas del Prat amb la Fira Avícola i la recuperació del Pollastre i Capó del Prat als anys 80, fins aconseguir la distinció europea de la IGP als 90. El pollastre Pota Blava s'ha aconseguit relançar fins a

convertir-se en un dels símbols identificadors del Prat i una marca molt valorada en l'apartat gastronòmic local.

- El món de la pagesia del Parc Agrari veu el sector amb una sèrie de problemàtiques com la manca de relleu generacional i uns preus molt baixos i poc marge en les vendes a intermediaris com Mercabarna (on molts d'ells venen la major part de la producció). Per aquest fet valoren com a una de les poques sortides la venda directa amb les actuacions que es duen a terme, ja que en ser productes de proximitat i més valorats tenen un preu de venda molt superior al dels intermediaris. Tot i això, encara s'ha d'augmentar més la quantitat de venda directa per tal de relançar el sector.

Finalment, de cara al futur les noves línies de la investigació del treball podrien anar destinades a incloure en la mateixa l'àmbit dels establiments gastronòmics (i aglutinar tant el sector agrari local com el de restauradors), ampliant el treball amb dades més quantitatives que demostrassin els resultats concrets de les diverses actuacions i si les línies estratègiques seguides han estat exitoses. Amb un marge de temps superior hi hauria una perspectiva més àmplia per poder introduir-se cap aquesta part complexa que és la de les promocions gastronòmiques i poder valorar-les en la seva justa mesura.

9. Bibliografia

Bibliografia General

BERGAMASCHI, M. (2002). *"Ill periurbano: una specificità or mai riconosciuta. Il dibattito in Francia"* Sociologia urbana et rurale. A. XXIV, 69, p.37-62.

CASANOVA I ANTONIO, Josep A. (1989-1990). *La propietat del sòl agrícola als municipis del delta del Llobregat*. Treball de recerca. Barcelona. Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

CONSORCI DEL PARC AGRARI (2002). *Pla de Gestió i desenvolupament del Parc Agrari del Baix Llobregat*. 1. Introducció

DASCAL, G i VILLAGRAN, J (1997). *"La agricultura periurbana ¿una actividad en extinción? Aportes para el ordenamiento territorial periurbano."* Revista de Geografía Norte Grande, pàg 73-79. Universidad Católica de Chile.

DEPARTAMENT D'AGRICUTURA, RAMADERIA I PESCA (1993). *Pla Director de Política Agrària i Pesquera de Catalunya*. Generalitat de Catalunya.

DEPARTAMENT D'AGRICUTURA, RAMADERIA I PESCA (2001). J. Peix i Massip (coord). *Llibre Blanc del sector agrari. Un debat al territori*. Generalitat de Catalunya.

GARCIA, Eugènia (2013). *" Els plans estratègics i futurs del Consorci de Turisme del Baix Llobregat"* dins la 7a trobada empresarial del sector turístic del Baix Llobregat. St Boi de Llobregat, 28 de juny de 2013.

GÓMEZ BENITO i FOURNEAU et al. (1988). *Agricultura periurbana. Jornadas franco-españolas sobre agricultura periurbana* (Madrid, 16-17-18 de octubre de 1985).

GÓMEZ MENDOZA, J. (1987). *"La agricultura periurbana. Su estudio. Sus cambios. Sus políticas"*. Agricultura y sociedad, 42, p.109-146

GUISADO, VALENTINA (1997). *Denominación específica Pollo y Capón del Prat*.

KAYSER i SCHEKTMAN-LABRY (1982). *La troisième couronne périurbaine: un ententative d'identification*. La Revue géographique des pyrénées et du sud-ouest, núm 53, fascicle 1, 1982.

LÓPEZ GARCÍA, D. (2011). *Canales cortos de comercialización como elemento dinamizador de las agriculturas ecológicas urbana y periurbana*. I Congreso Estatal de Agricultura Urbana y Periurbana, Elx, 5 y 7 de mayo de 2011.

PEIX i MASSIP, J. (1980). *"L'agricultura en zones d'influència urbana"*. L'ordenació del territori i l'agricultura en comarques densament poblades, p.85-102. Publicacions del Col·legi Oficial de Geògrafs de Catalunya.

RODA R. (setembre 2002) *"L'agricultura perirubana (I) Definicions i característiques"*. La Terra, 277, p.28-29.

RODA R. (setembre 2002) "*L'agricultura perirubana (II) Descripció de les explotacions*". La Terra, 278, p.20-21.

RODA, R. *Cap a una redefinició del model de protecció de l'espai agrari*. La terra 25 anys, número 1 de Novembre de 2005. Disponible a l'annex.

RODA, R; MONTASELL, J (2003). *Present i futur dels espais agraris periurbans*. Barcelona. ICEA.

SEMPERE I ROIG, JORDI (2007). *L'agricultura de les perifèries urbanes. El cas de Barcelona i Tolouse*. Barcelona. Generalitat de Catalunya, CTESC"

SIMÓN ROJO, M; ZAZO MORATALLA, A; i MORÁN ALONSO, N. (2011). *Nuevos enfoques en la planificación urbanística para proteger los espacios agrarios periurbanos*. Universidad de Valladolid, Instituto Universitario de Urbanística.

SOLER I GONZALEZ, DANIEL (2007). *Proposta per a n Observatori de l'Agricultura Periurbana*. Document de treball núm. 6. Premi Josep Llovet i Mont-ros2007.

UNIÓ DE PAGESOS (BAIX LLOBREGAT) (1980). *Reflexions i propostes per una política de ordenació i protecció de l'agricultura en el Baix Llobregat*. Editat per Unió de Pagesos.

VERDAGUER VIANA-CÁRDENAS, C. (2010). *Conservación de la biodiversidad y de los usos agrícolas frente a la presión de las infraestructuras metropolitanas en el entorno de El Prat de Llobregat*. Ciudades para un entorno más sostenible

ZAZO MORATALLA, A. (2010). *El Parque Agrario: Preservación de la actividad agraria en espacios periurbanos (el caso del Bajo Llobregat)*. Revista Territorios en Formación. Treball final de Màster.

Enllaços a pàgines d'interès relacionades amb el Parc Agrari

AJUNTAMENT DEL PRAT DE LLOBREGAT <http://www.elprat.cat/>

ASSOCIACIÓ DE GASTRONOMIA I TURISME <http://www.agtbaix.cat/>
<http://associaciogastronomiaturisme.blogspot.com.es/> (Blog)

CENTRE DE PROMOCIÓ ECONÒMICA DE PRAT.
<http://www.economia.elprat.cat/Home/H4QS29qxa73uC1WtG3ayGdwlsVIQsE5j86s7FgtYc3B5R-Aaa-xTFg>

CONSELL COMARCAL DEL BAIX LLOBREGAT <http://www.elbaixllobregat.net/>

CONSORCI DE TURISME DEL BAIX LLOBREGAT <http://turisme.elbaixllobregat.cat/>

DIPUTACIÓ DE BARCELONA, XARXA DE PARCS <http://parcs.diba.cat/que-es-la-xarxa>

EL CAMP A CASA <http://www.elcampacasa.com/>

FUNDACIÓ AGROTERRITORI <http://www.agroteritori.org/>

GASTROTECA <http://www.gastroteca.cat/>

GENERALITAT DE CATALUNYA, DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, RAMADERIA, PESCA,
ALIMENTACIÓ I MEDI NATURAL <http://www.gencat.cat/agricultura>

GREMI D'HOTELERIA DE CASTELLDEFELS I EL BAIX LLOBREGAT
<http://www.gremihostaleria.cat/>

LA PORTA DEL DELTA http://www.portadeldelta.cat/parc_agrari.php

PARC AGRARI DEL BAIX LLOBREGAT <http://parcs.diba.cat/web/BaixLlobregat>

POLLASTRE DEL PRAT, CONSELL REGULADOR <http://www.pollastredelprat.org/>

Enllaços a documents d'interès

“Carta de la agricultura periurbana. Para la preservación, la ordenación, el desarrollo y la gestión de los espacios agrarios periurbanos” Disponible en la versió online al web

<http://www.agroteritori.org/web2/wp-content/uploads/2014/05/Carta-de-la-Agricultura-periurbana.pdf> i

http://www.agriproxi.net/IMG/pdf/e3_a6_programa_seminari_agroteritorial.pdf

Associació de Gastronomia i Turisme del Baix Llobregat, informació al seu portal disponible a

<http://www.agtbaix.cat/index.php/nosaltres>

Breu comunicat d'Unió de Pagesos sobre les seves reivindicacions de “Salvem el Pla”

<http://lasaboga.org/web/files/uniopagesos.pdf>

Carta de les Ciutats Europees cap a la Sostenibilitat (Carta de Aalborg, 1994) consultable (en

castellà= al web <http://www.utopiaverde.org/descargas/carta-de-aalborg-1994>

CESE, Comité Econòmic i Social Europeu, òrgan consultiu i d'assessorament de la UE.

Consultable al seu lloc web a <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.es.home>

Conveni Europeu del Paisatge, peràmbul i articles disponibles al web

<http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/landscape/versionsconvention/spanish.pdf>

DARP (Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca) l'Ordre de 23 de gener de 1984

consultable en arxiu PDF des del web http://www.agroteritori.org/ficha.php?id_nivell3=89

FAO. *Defining the peri-urban: rural-urban linkages and institutional connections*. [en línia]

[Consulta: 15 d'abril del 2014]. Disponible a:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/003/X8050T/X8050T03.pdf>

Funcions específiques del consell i membres consultables a l'enllaç

http://www.pollastreidelprat.org/organitzacio_1/_5G1ICS7tAW5LaW8tI9rDpv29_f0unppmdCkz_z2cwmP7WKdUfVoCh_Q

Informe de la OCDE sobre agricultura de les àrees periurbanes, apartat de recomanacions

[Consulta: 15 d'abril de 2014] Disponible a:

<http://acts.oecd.org/Instruments/ShowInstrumentView.aspx?InstrumentID=212&InstrumentPID=208&Lang=en&Book>,

Informe sobre la Cimera de Rio per la conservació de la Biodiversitat (1992) consultable (en castellà) al web

<https://redjusticiaambientalcolombia.files.wordpress.com/2012/09/declaracion-de-río-1992.pdf>

INSEE, Tableau1 - *Zonage en aires urbaines en 2008 et évolutions entre 1999 et 2008*.

Consultat el 15 d'abril a través del web

http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?reg_id=0&ref_id=ip1375. Taula disponible a l'Annex.

Llei 3/2012, de modificació de la TRLU (Text Refòs de la Llei d'Urbanisme), comparables al web <http://www.diba.cat/documents/479934/93ffc588-95e2-4d16-9a4f-e0b8098ae032> i disponible per a

<http://www20.gencat.cat/portal/site/portaljuridic/menuitem.d15a4e5dfb99396dc366ec10b0c0e1a0/?vgnextoid=b85297b5a87d6210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=b85297b5a87d6210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default&documentId=600710&action=fitxa>

Màster especialitzat en Sistemes Agrícoles Periurbans de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona (ESAB) Consultable a la versió web <https://www.esab.upc.edu/estudis/masters-universitaris/master-APU>

NAT/204 "La agricultura periurbana" consultable pdf a

<http://www.fedenatur.org/docs/docs/149.pdf> i http://www.agroteritori.org/web2/wp-content/uploads/2014/05/CESE_Dictamen_Agricultura_periurbana.pdf

Taula a l'annex dels principals productes conreats al Parc Agrari, disponible amb el calendari de collita al web <http://www.elcampacasa.com/marca/calendari>

10. Annexos

Índex de Figures

Figura 1: Classificació de l'INSEE de l'evolució de la població francesa segons categories i nuclis de poblament, superfície i ocupació; i comparació a partir dels censos de 1999 i 2008.	67
Figura 2: Classificació de les comarques i zones d'agricultura periurbana a Catalunya	68
Figura 3: Taula de comarques catalanes amb major densitat de població (16 primeres) amb la seva població, superfície i situació; i la seva relació amb l'agricultura periurbana.	69
Figura 4: Taula de municipis catalans amb població major de 50.000 habitants amb la seva població, superfície i situació; i la seva relació amb l'agricultura periurbana.	72
Figura 5: Mapa d'ocupació al sector agrari per municipis a Catalunya diferenciant aquells que en tenien un percentatge de no ocupats al sector agrari menor del 70%.	73
Figura 6: Exemples europeus segons enfocaments i tipus d'ordenació i legislació i explicacions dels casos.	74
Figura 7: Esquema resum dels principals agents públics implicats en les actuacions de promoció dels productes agrícoles del Parc Agrari i de la composició de cadascun d'ells.	76
Figura 8. Esquema resum dels agents participants i documents i instruments d'actuació que conformen el Consorci del Parc Agrari,	77
Figura 9: Municipis del Parc Agrari amb habitants (2013) i superfície.	78
Figura 10: Mapa del Parc Agrari del Baix Llobregat	79
Figura 11. Mapa de la ubicació del Parc Agrari del Baix Llobregat en relació amb la Regió Metropolitana de Barcelona,	80
Figura 12. Mapa de la província de Barcelona amb els espais naturals de protecció gestionats per la Diputació de Barcelona o la Generalitat de Catalunya o a través de consorci.	81
Figura 13. Mapa de la ubicació del Parc Agrari del Baix Llobregat, municipis que ocupa i usos del sòl.	82
Figures 14 i 15. .Evolució demogràfica el Prat de Llobregat i gràfic del creixement poblacional en el període 1900-2010.	83
Figures 16 i 17: Zones homogènies dins el terme municipal del Prat .	84
Figura 18: Pla Operatiu de Turisme 2014 del Prat de Llobregat. Actuacions del 2014 relacionades amb la promoció dels productes locals del Parc.	86
Figura 19: Esquema resum amb els principals agents públics, productes i actuacions que es duen a terme al Prat pel foment dels productes del Parc Agrari	89

Figura 20: Principals productes conreats al Parc Agrari del Baix Llobregat amb el seu calendari de collita segons mes de l'any i quadre.	90
Figura 21: Mapa comarcal de Catalunya amb la localització de les marques de productes gastronòmics amb DOP i IGP	91
Figura 22: Fotografia del Pollastre i Capó del Prat amb les principals característiques de la seva estructura. Obtingut a partir del web	92
Figures 23, 24, 25, 26 i 27: Informació complementària sobre la Carxofa Prat, les seves característiques, producció i ubicació.	93
Figura 28: Imatges dels 3 primers cartells de la Fira Avícola del Prat, dels anys 1941, 1975 i 1976, obtinguts al web municipal	98
Figura 29: Últim cartell de l'edició de la Fira Avícola del Prat, celebrada els dies 13, 14 i 15 de desembre del 2013.	98
Figura 30: Fotografies preses per l'autor el diumenge 15 de desembre de 2013 durant el transcurs de la 40a edició de la Fira Avícola de la Raça Prat com a Treball de Camp.	99
Figura 31: Fotografies del Mercat de Pagès del Prat a la Plaça Pau Casals	101
Figura 32: Diferents cartells de les quatre primeres edicions celebrades del Març Gastronòmic en l'àmbit exclusiu del Prat. Anys 2010, 2011, 2012 i 2013.	102
Figura 33: Cartell de la cinquena edició de les Jornades Gastronòmiques	102
Figura 34: Cartells de les 4 edicions de Quinto Tapa celebrades al Prat el 2010, 2012, 2013 i 2014.	103
Figura 35: Cartells de promoció de la campanya comarcal el Pota Blava a la Carta	104
Figura 36: Cartells de promoció de la campanya comarcal "Els Sabors de l'Horta" del Baix Llobregat els anys 2012, 2013 i 2014.	105
Figura 37: Captures de l'aplicació del Parc Agrari per a mòbils intel·ligents.	106
Figura 38: Treball de camp mercat pagès Pl. Pau Casals 26/04/14. Qüestionari realitzat	107
Figura 39: Participants al Mercat de Pagès del Prat i entrevistats del Treball de Camp realitzat el 26 d'abril del 2014.	107
Figura 40: Taula resum de les preguntes i respostes obtingudes a les entrevistes realitzades al Mercat de Pagès.	108
Figura 41: Guió de la entrevista a Vicenç Tirado, del Centre de Promoció Econòmica del Prat de Llobregat. 21/05/14	109
9.1. Apartat mapes actuacions al Prat Figures 42-60 i Mapes del Prat 1-15	110

4. Marc Teòric. L'agricultura periurbana des de diferents escales.

4.1. El concepte "agricultura periurbana".

4.1.4. Aproximacions des de França

Figura 1: Classificació de l'INSEE de l'evolució de la població francesa segons categories i nuclis de poblament, superfície i ocupació; i comparació a partir dels censos de 1999 i 2008.

Extret de l'INSEE al web

http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?reg_id=0&ref_id=ip1375

Tableau 1 - Zonage en aires urbaines en 2008 et évolutions entre 1999 et 2008

Catégorie du zonage de 2010*	2008							Évolutions (en %)		
	Population		Surface		Densité	Emploi		Population	Surface	Emploi
		en %		en %			en %			
Grands pôles urbains (1)	36 513 532	58,8	43 362	8,0	842,1	17 945 057	70,0	8,8	21,7	16,8
Couronnes des grands pôles urbains (2)	11 566 682	18,6	155 817	28,6	74,2	2 856 676	11,2	39,1	41,5	48,5
Communes multipolarisées des grandes aires urbaines (3)	3 207 765	5,2	51 451	9,5	62,3	862 783	3,4	45,3	50,1	60,6
Espace périurbain (2+3)	14 774 447	23,8	207 268	38,1	71,3	3 719 459	14,5	40,4	43,5	51,2
Espace des grandes aires urbaines (1+2+3)	51 287 979	82,6	250 631	46,1	204,6	21 664 516	84,5	16,3	39,2	21,5
Autres catégories	10 846 887	17,4	293 316	54,0	37,0	3 931 413	15,4	- 24,8	- 19,4	- 21,0
France métropolitaine	62 134 866	100,0	543 947	100,0	114,2	25 595 929	100,0	6,2	--	12,3

* voir définitions.

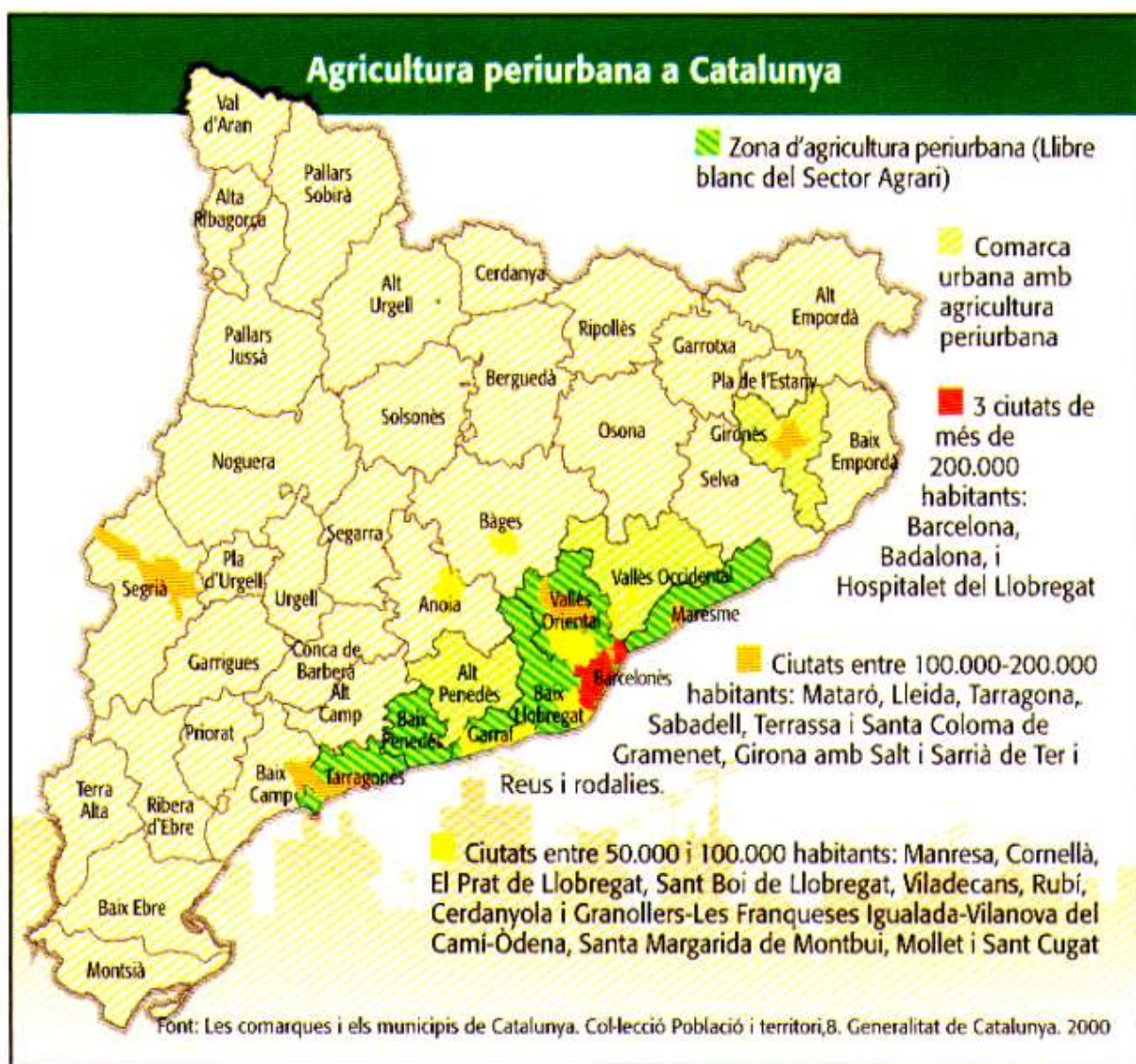
Population et emploi en effectif ; surface en km² ; densité en habitants par km².

Champ : France métropolitaine.

Source : Insee, recensements de la population de 1999 et 2008.

4.2.1. Enquadrament territorial a Catalunya

Figura 2: Classificació de les comarques i zones d'agricultura periurbana a Catalunya segons el Llibre Blanc del sector agrari i extret de RODA, R. *Cap a una redefinició del model de protecció de l'espai agrari*. La terra 25 anys, número 1 de Novembre de 2005 i de "SOLER I GONZALEZ, DANIEL (2007). *Proposta per a n Observatori de l'Agricultura Periurbana*. Document de treball núm. 6. Premi Josep Llovet i Mont-ros2007."

En les següents taules es pot veure, en la primera d'elles, les comarques a les que s'ha fet referència ordenades segons la densitat de població.

- Les altres dades afegides són el nombre d'habitants, la superfície, la densitat, l'àmbit territorial català¹¹⁹ i la província a la qual pertanyen.
- El mateix en el cas dels municipis, que són ordenats de major a menor població tots aquells que tenen més de 50.000 habitants.
- A més, s'han agrupat les comarques per categories (les esmentades comarques 1; 1+2; i 1+2+3) amb la població, densitat i superfície que sumen totes elles; i amb el percentatge que representen respecte el total de Catalunya.

Així es pot tenir una idea del pes que tenen aquestes comarques i municipis amb agricultura periurbana respecte el total del país

Figura 3: Taula de comarques catalanes amb major densitat de població (16 primeres) amb la seva població, superfície i situació; i la seva relació amb l'agricultura periurbana. Elaboració de l'autor a partir de les dades disponibles a Idescat.

Per dens	Per pobl	Comarca	Població 2013	Superfície (Km ²)	Densitat(hab/ Km ²)	Àmbit territorial	Província
1	1	Barcelonès	2.240.437	145,8	15366,51	RegióMetr. de Barcelona	Barcelona
2	3	Baix Llobregat	808.644	486	1663,88	RegióMetr. de Barcelona	Barcelona
3	2	Vallès Occidental	898.921	583,1	1541,62	RegióMetr. de Barcelona	Barcelona
4	4	Maresme	437.431	398,5	1097,69	RegióMetr. de Barcelona	Barcelona
5	13	Garraf	146.609	185,1	792,05	RegióMetr. de Barcelona	Barcelona
6	6	Tarragonès	251.226	319,4	786,56	Camp de Tarragona	Tarragona
7	5	Vallès Oriental	402.989	851	473,55	RegióMetr. de Barcelona	Barcelona
8	18	BaixPenedès	101.100	296,4	341,09	Camp de Tarragona	Tarragona
9	10	Gironès	185.085	575,6	321,55	Comarques Gironines	Girona
10	8	Baix Camp	193.455	697,1	277,51	Camp de Tarragona	Tarragona
11	15	BaixEmpordà	133.787	701,7	190,66	Comarques Gironines	Girona
12	17	AltPenedès	106.242	592,7	179,25	RegióMetr. de Barcelona	Barcelona
13	11	Selva	173.128	995	174,00	Comarques Gironines	Girona
14	7	Segrià	210.141	1.396,70	150,46	Ponent	Lleida
15	9	Bages	185.718	1.299,10	142,96	Catalunya Central	Barcelona
16	16	Anoia	118.467	866,3	136,75	Catalunya Central	Barcelona
TOTALCatalunya			7.553.650	32.108,00	235,26		

Llegenda

Comarques 1: Zona d'agricultura periurbana (Llibre Blanc)

Comarques 2: Comarca urbana amb agricultura periurbana

Comarques 3: Resta de comarques amb nuclis +50.000 hab.

¹¹⁹ Seguint el criteri de l'ordenació del territori català que segueixen els Plans Territorials Parciais vigents

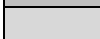
	Població	Superfície (Km ²)	Densitat(hab/Km ²)	%població respecte Catalunya	% superfície respecte Catalunya
Catalunya	7.553.650	32.108,00	235,26		
TOTAL COMARQUES 1	4.884.368	2.414,3	2023,1	64,66	7,52
TOTAL COMARQUES 1 i 2	5.578.684	4.433,6	1258,3	73,85	13,81
TOTAL COMARQUES 1, 2 i 3	6.286.465	8.693	723,2	83,22	27,07

- **Comarques 1:** De les 7 comarques que l'esmentat Llibre Blanc del Sector Agrari estableix com d'agricultura periurbana, 6 d'elles són les primeres en quant a densitat de població amb més de 700hab/km², i només el Baix Penedès està en 8a posició –amb un poblament estacional considerable i força superior-. Les cinc primeres són dins l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona, i les dues restants del Camp de Tarragona. Amb prop de 5 milions d'habitants en només 2.414 km², es concentra una densitat superior als 2000 hab/km². Això representa el 65% de la població catalana en un 7,5% de la superfície del Principat, ja que inclou la ciutat de Barcelona i tota la seva àrea metropolitana i d'influència, on es concentra la majoria de la població.
- **Comarques 1 i 2:** A les comarques explicades en l'apartat anterior, se li inclouen el Vallès Oriental, el Gironès i l'Alt Penedès, que ocupen el 7è, 9è i 12è en referència a la densitat de població. En aquest cas, la situació és més diversa: a la Regió Metropolitana de Barcelona, Comarques Gironines i Camp de Tarragona respectivament. Juntament amb el grup anterior, totes aquestes comarques sumen més de 5,5 milions d'habitants, un 74% del total català. El territori que ocupen ja és gairebé el doble que el primer, 4.433 km², per la qual cosa la densitat és quasi la meitat, 1258 hab/km².
- **Comarques 1, 2 i 3:** Aquí s'ajunten el grup de comarques esmentades s'afegeixen 4 més que tenen nuclis urbans de més de 50.000 habitants i, per tant, zones amb agricultura periurbana. Aquí, les superfícies ja són majors i les densitats més baixes, inferiors als 300 hab/km². Tots aquests tres grups de comarques apleguen més del 80% de la població en menys del 30% del territori, superant la barrera dels 6 milions d'habitants en només 14 de les 41 comarques del territori.

Figura 4: Taula de municipis catalans amb població major de 50.000 habitants amb la seva població, superfície i situació; i la seva relació amb l'agricultura periurbana. Elaboració de l'autor a partir de les dades disponibles a Idescat.

Per població	Municipis més 50.000 habitants	Població 2013	Comarca	Àmbit territorial	Província
1	Barcelona	1.611.822	Barcelonès	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
2	Hospitalet de Llobregat, l'	254.056	Barcelonès	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
3	Badalona	219.708	Barcelonès	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
4	Terrassa	215.055	Vallès Occidental	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
5	Sabadell	207.649	Vallès Occidental	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
6	Lleida	139.809	Segrià	Ponent	Lleida
7	Tarragona	133.545	Tarragonès	Camp de Tarragona	Tarragona
8	Mataró	124.099	Maresme	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
9	Santa Coloma de Gramenet	120.029	Barcelonès	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
10	Reus	106.790	Baix Camp	Camp de Tarragona	Tarragona
11	Girona	97.292	Gironès	Comarques Gironines	Girona
12	Cornellà de Llobregat	86.687	Baix Llobregat	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
13	Sant Cugat del Vallès	86.108	Vallès Occidental	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
14	Sant Boi de Llobregat	83.408	Baix Llobregat	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
15	Manresa	76.170	Bages	Catalunya Central	Barcelona
16	Rubí	74.468	Vallès Occidental	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
17	Vilanova i la Geltrú	66.275	Garraf	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
18	Viladecans	65.444	Baix Llobregat	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
19	Prat de Llobregat, el	63.419	Baix Llobregat	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
20	Castelldefels	63.077	Baix Llobregat	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
21	Granollers	59.753	Vallès Oriental	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
22	Cerdanyola del Vallès	57.642	Vallès Occidental	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
23	Mollet del Vallès	51.954	Vallès Occidental	RegióMetrop.de Barcelona	Barcelona
*	Igualada-Vilanova del Camí-Òdena	55.140*	Anoia	Catalunya Central	Barcelona
TOTAL		4.119.399	% respecte Cat.	54,54%	

* Els 55.140 habitants són: Igualada 38.978, Vilanova del Camí 12.533, Òdena 3.629

Llegenda	
	Comarques 1: Zona d'agricultura periurbana (Llibre Blanc)
	Comarques 2: Comarca urbana amb agricultura periurbana
	Comarques 3: Resta de comarques amb nuclis +50.000 hab.

Font de les taules: Idescat a partir dels padrons municipals d'habitants i censos de població, 2013. Elaboració pròpia¹²⁰

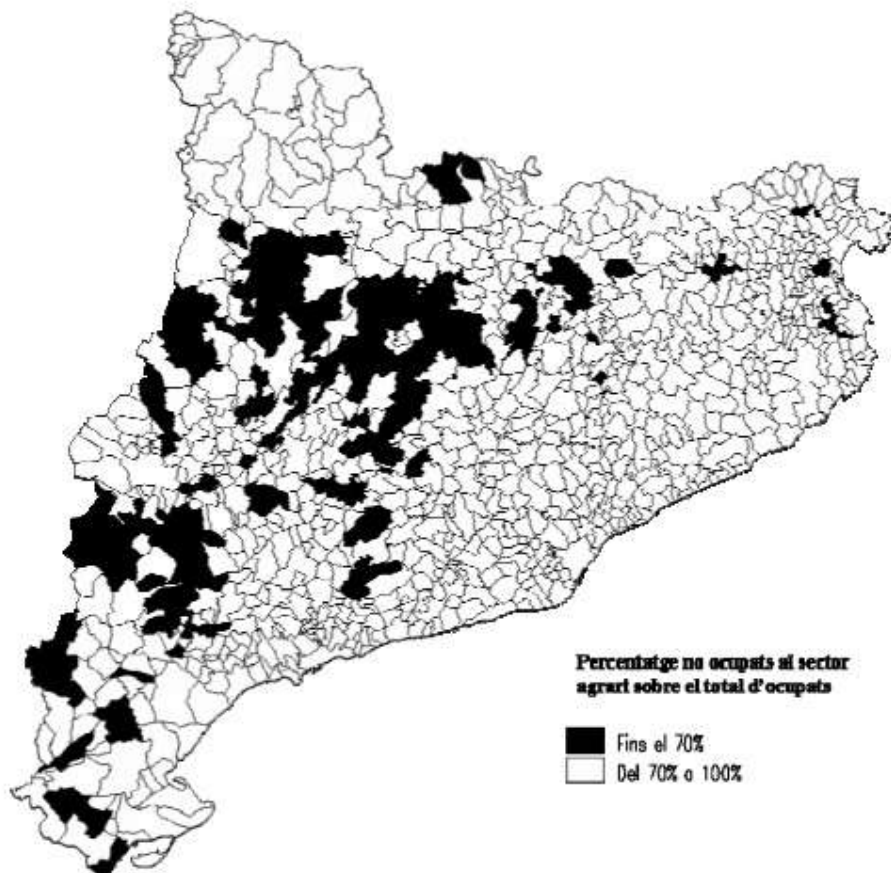
¹²⁰ Dades a partir de l'Idescat, consultat el 24 d'abril de 2014:

Població de les comarques 2013 a <http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=246>,

Població dels municipis de més de 50.000 habitants a <http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=250>

- Dels 23 municipis de més de 50.000 habitants catalans, 19 són a la Regió Metropolitana de Barcelona. D'aquests, 18 d'ells pertanyent al grup de comarques 1, i només Tarragona (Tarragonès) està fora de l'àmbit de la RMB.
- Del grup de comarques 2 apareixen els municipis Girona (Gironès) i Granollers (Vallès Oriental) a la meitat de la taula.
- De la resta de comarques, els 4 nuclis de més de 50.000 habitants hi són Lleida (Segrià), Reus (Baix Camp), Manresa (Bages) i Igualada-Vilanova del Camí (Anoia).
- En total, a aquests 24 nuclis urbans –que sumen més de 4 milions de persones i més de la meitat de la població catalana- cal incloure'ls tota la resta de ciutats de menors dimensions que es troben al voltant de les urbs Barcelona, Tarragona, Girona o a d'altres, que formen un continuum al voltant del qual també es dona aquesta agricultura periurbana.

Figura 5: Mapa d'ocupació al sector agrari per municipis a Catalunya (BACH, X. i PEIX, J. 2006), diferenciant aquells que en tenien un percentatge de no ocupats al sector agrari menor del 70%. Extret de "SOLER I GONZALEZ, DANIEL (2007). *Proposta per a n Observatori de l'Agricultura Periurbana*. Document de treball núm. 6. Premi Josep Llovet i Mont-ros2007."

5. Estat de la qüestió.

5.1. Les polítiques de planificació i preservació dels espais agraris periurbans.

5.1.2. El cas europeu i les polítiques públiques d'ordenació en els espais agraris periurbans

Figura 6 : Exemples europeus segons enfocaments i tipus d'ordenació i legislació i explicacions dels casos. Elaboració de l'autor a partir de l'obra SIMÓN ROJO, M; ZAZO MORATALLA, A; i MORÁN ALONSO, N. (2011). *Nuevos enfoques en la planificación urbanística para proteger los espacios agrarios periurbanos*. Universidad de Valladolid, Instituto Universitario de Urbanística.

Enfocament	Exemples europeus	Explicacions del cas
1.Productiu	Londres. (Regne Unit) Mayor's London Food Strategy (estratègia alimentària en el Gran Londres)	Planteja actuació integral sobre el sistema alimentari Aconseguir: 1. Major part dels aliments siguin locals 2. Activitat competitiva 3. Diversitat en els canals de distribució
	Munic (Alemanya). Anella Verda de Munic	Mitjançant participació de productors, govern local i altres agents econòmics Aconseguir: 1. Programes de ramaderia extensiva i producció agroecològica 2. Crear una marca de qualitat 3. Establir convenis entre productors i empreses locals.
2.Ambiental	Milà (Itàlia). Llei Regional di cintura metropolitana Parco Agrícola Sud di Milano	Instaura un Parc Agrícola a base a una legislació ambiental. Protecció de 47.000 ha agrícoles periurbanes
	Viena (Àustria)	Tancament del cicle de matèria orgànica. Generació de Compost per les explotacions agrícoles municipals
3.Paisatgísitc	Toscana (Itàlia) Parco della Piana	Sector agrícola emergent lligat a la preservació de la identitat local i les estructures històriques Es basa en la qualitat i relacions de proximitat entre productors i consumidors Processos de participació dels agents
	Països Baixos Oost Zuid Holland	Sector agrari com a preservador del paisatge i les qualitats del territori: 1. Diversificació del sector (recreatiu, turístics, assistencials o educatius) 2. Ajudes per a particulars del sector

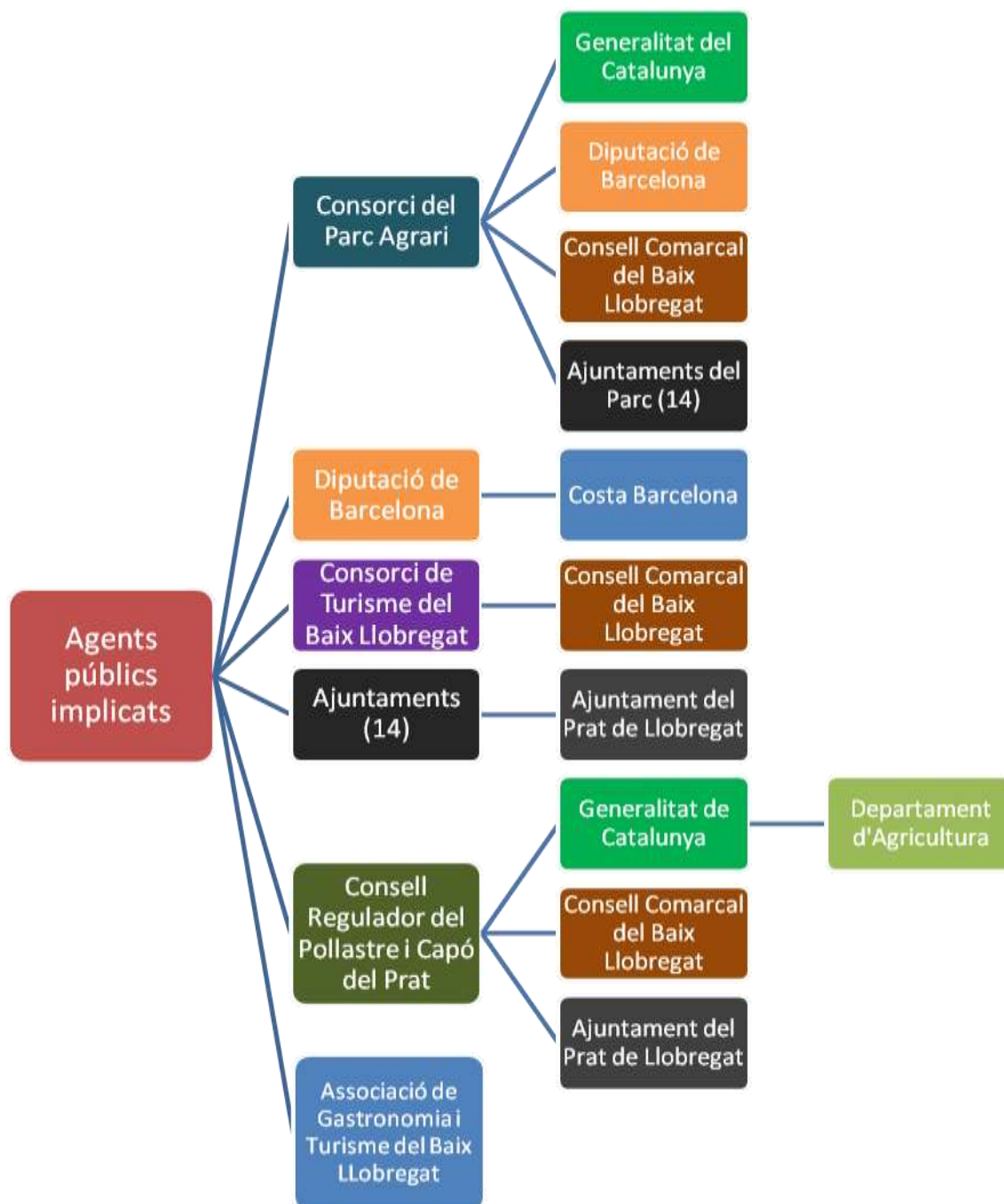
En el cas de les figures de protecció utilitzades, el mateix estudi també cita diversos exemples europeus, sent sovint els mateixos que els exposats anteriorment fent referència a enfocaments. Aquests casos i diversos models d'ordenació o legislació són:

Tipus ordenació	Exemple europeu	Descripció del cas
1.Plans específics d'ordenació dels espais agraris	Viena (Àustria) Pla de Desenvolupament d'Estructures Agràries (Agrarstrukturelle Entwicklungsplan, AgSTEP)	Delimita els terrenys agraris i els classifica en dues zones segons prioritat agrícola Paper administració local: Xarxa de finques productives municipals (2500 ha)
2.Plans d'ordenació d'espais agraris complementant amb estratègies i estructures de gestió	Milà (Itàlia). Llei Regional di cintura metropolitana Parco Agricola Sud di Milano	Garanteix preservació espai agrari periurbà a mitjà-llarg termini Figura legal d'escala provincial que combina amb tres instruments: 1. Ens gestor: Consiglio Provinciale, 2. Pla d'ordenació: fixa els espais agraris 3. Pla estratègic del sector agrícola: articula la seva producció i activitats relatives
3. Plans d'ordenació territorial que reconeixen la importància dels espais agraris periurbans	Montepelier (França) Pla de Coherència Territorial (Schéma de Cohérence Territoriale)	Considera el conjunt dels espais agrícoles i naturals conformen un sistema a protegir
4. Plans estratègics de desenvolupament i transversalitat en documents sectorials	Londres (Regne Unit) London Plan	Estableix el marc pel desenvolupament del planejament local Documents sectorials pel desenvolupament de diversos temes: • Sistema alimentari • Gestió de l'espai no urbanitzat (Green Arc Initiative) Incorpora polítiques relacionades amb: • Sòl agrari • Protecció de l'Anella Verda • Millora dels accessos al camp • Qualitat del paisatge periurbà • Consolidació del sector agrícola
5. Figures legals específiques	Figures de protecció de la legislació francesa	• Perímetres de Protecció i Revaloració d'Espais Agrícoles i Naturals Perirubans (PAEN) • Llei de Solidaritat i Renovació Urbana (SRU), d'urbanisme. • Societat de Gestió Territorial i dels Establiments Rurals (SAFER)

6. El cas d'estudi: Els agents i les polítiques públiques en la promoció dels productes agrícoles del Parc Agrari del Baix Llobregat al municipi del Prat de Llobregat.

6.1. Principals agents públics implicats en les polítiques

Figura 7: Esquema resum dels principals agents públics implicats en les actuacions i polítiques de promoció dels productes agrícoles del Parc Agrari i de la composició de cadascun d'ells.
Elaboració de l'autor a partir de les dades disponibles.

6.1.1. El Consorci del Parc Agrari.

6.1.1.1. El Parc Agrari. Caracterització territorial.

Figura 8. Esquema resum dels agents participants i documents i instruments d'actuació que conformen el Consorci del Parc Agrari, elaboració de l'autor a partir de les dades disponibles.

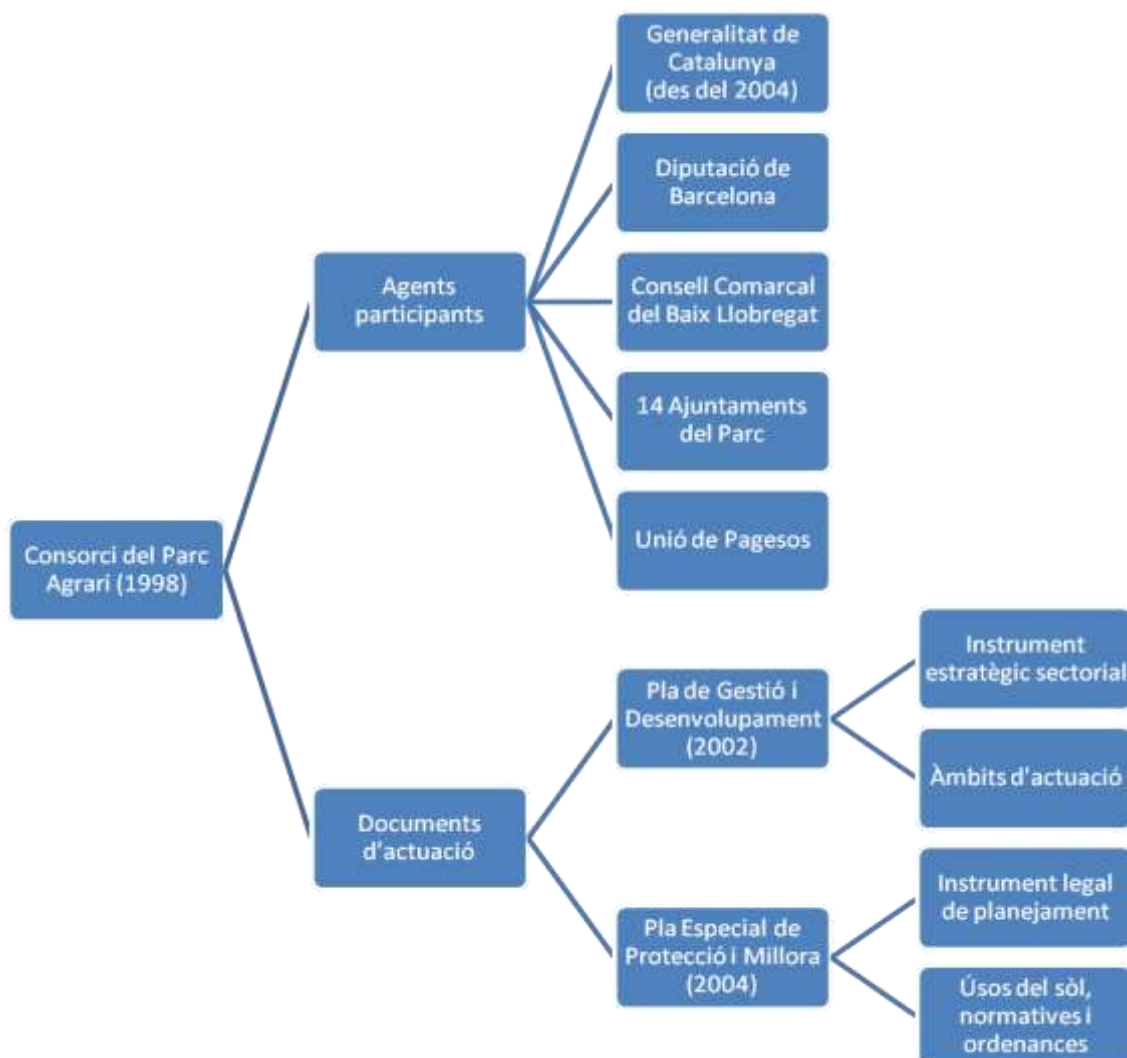

Figura 9: Municipis del Parc Agrari amb habitants (2013) i superfície. Elaboració de l'autor a partir de les dades d'Idescat del Padró Municipal d'habitants consultables al web <http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=250&lang=cat>

Municipis Parc Agrari	Habitants (2013)	Superfície (km ²)	Comarca
Castelldefels	63.077	12,9	Baix Llobregat
Cornellà de Llobregat	86.687	7	Baix Llobregat
Gavà	46.377	30,8	Baix Llobregat
L'Hospitalet de Llobregat	254.056	12,4	Barcelonès
Molins de Rei	24.878	15,9	Baix Llobregat
Pallejà	11.208	8,3	Baix Llobregat
El Papiol	4.041	9	Baix Llobregat
El Prat de Llobregat	63.419	31,4	Baix Llobregat
Sant Boi de Llobregat	83.408	21,5	Baix Llobregat
Sant Feliu de Llobregat	43.769	11,8	Baix Llobregat
Sant Joan Despí	32.812	6,2	Baix Llobregat
Sant Vicenç dels Horts	28.181	9,1	Baix Llobregat
Santa Coloma de Cervelló	8.060	7,5	Baix Llobregat
Viladecans	65.444	20,4	Baix Llobregat
Total municipis Parc	815.417	204,2	Densitat: 3997 hab/km²
Comarca Baix Llobregat	808.644	486	
Parc Agrari	29,38 km² (7% de la superfície dels municipis))		

<http://parcs.diba.cat/web/baixllobregat/mapa-del-parc>

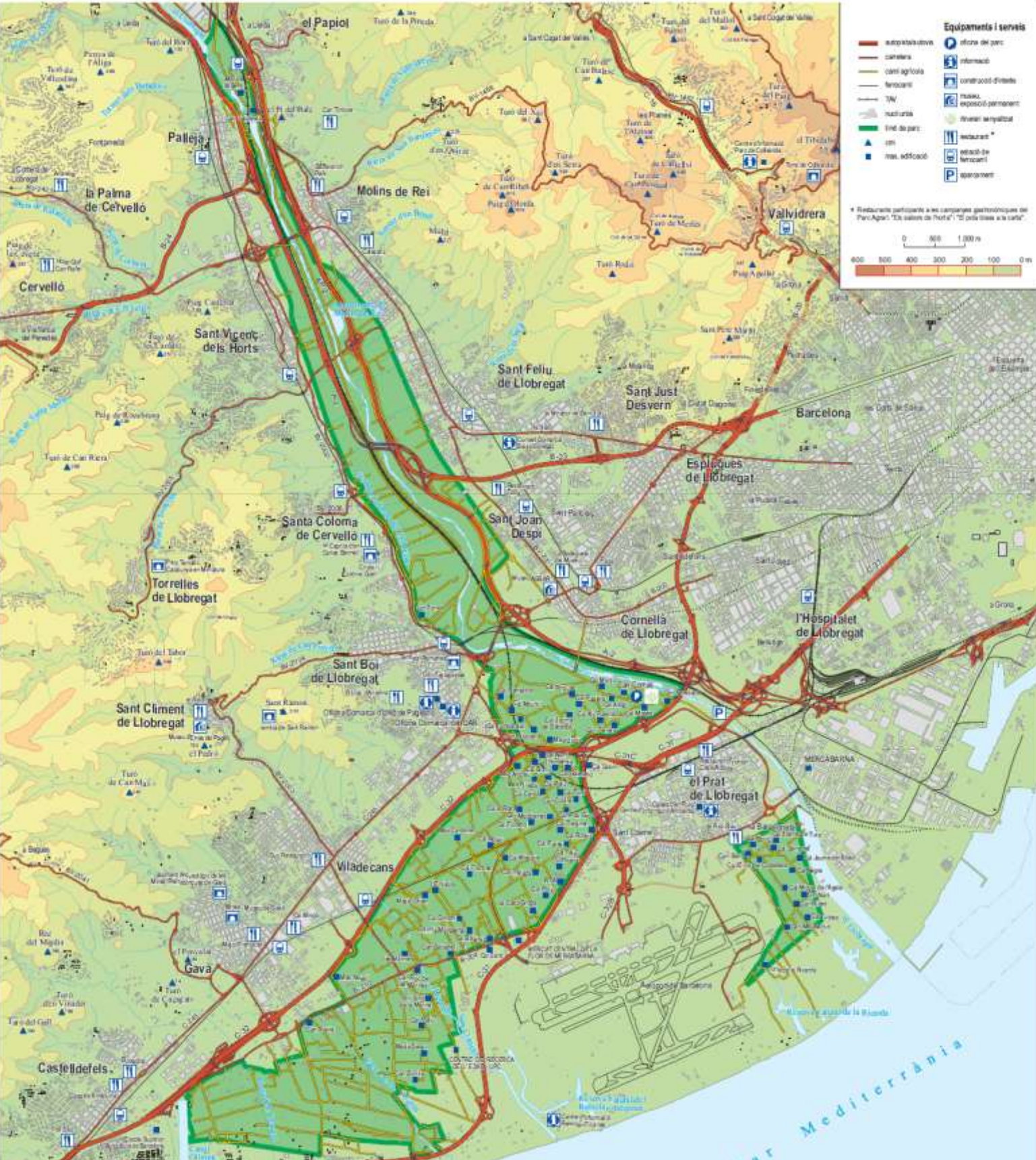

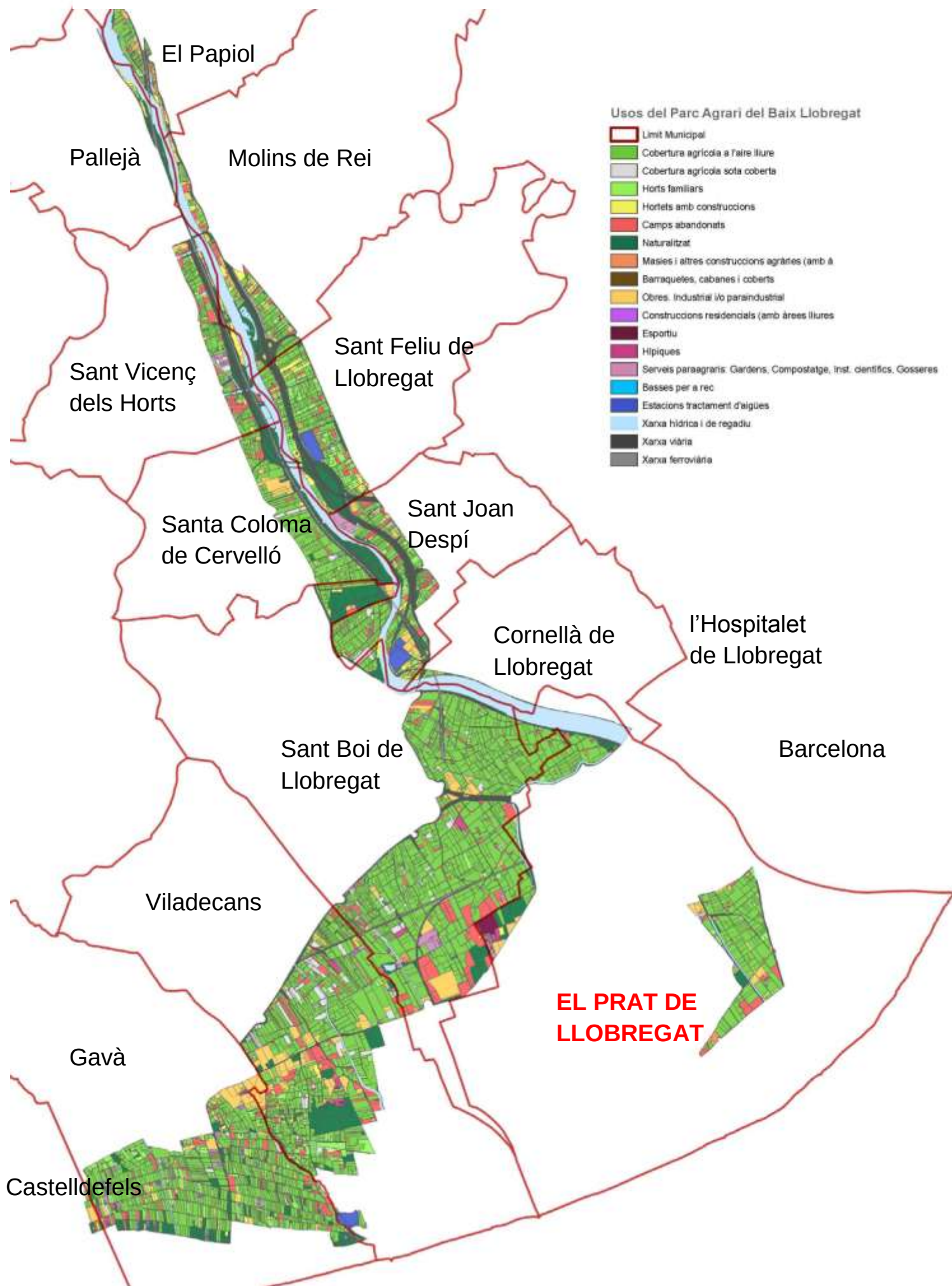
Figura 11. Mapa de la ubicació del Parc Agrari del Baix Llobregat (ressaltat en color vermell) en relació amb la Regió Metropolitana de Barcelona, obtingut a la web http://www.agroteritori.org/ficha.php?id_nivell3=36

Figura 12. Mapa de la província de Barcelona amb els espais naturals de protecció gestionats per la Diputació de Barcelona o la Generalitat de Catalunya o a través de consorci, a partir del web dels parc de la diputació a http://parcs.diba.cat/documents/10534/8706290/mapa_DIPUTACIO_PARCS_per+adjuntar+als+desplegables/f5e0f149-4348-4ea6-a5ec-5a44ac231d51?version=1.0&t=1359638766728

Figura 13. Mapa de la ubicació del Parc Agrari del Baix Llobregat, municipis que ocupa i usos del sòl, a partir del web http://www.agroteritori.org/ficha.php?id_nivell3=36

6.1.2. L'Ajuntament del Prat de Llobregat

6.1.2.1. El Prat de Llobregat. Caracterització territorial

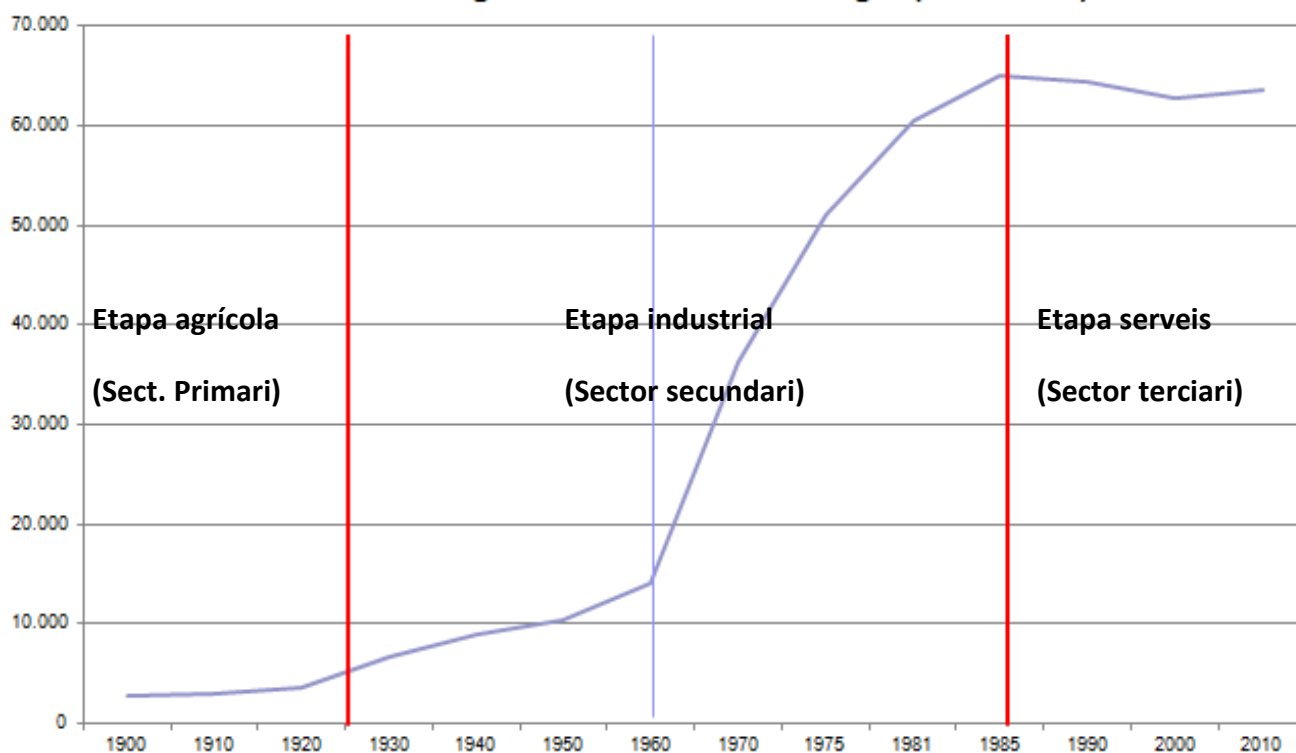
Figures 14 i 15. Evolució demogràfica el Prat de Llobregat i gràfic del creixement poblacional en el període 1900-2010. Elaboració de l'autor a partir de "GÓMEZ i ANGLADA, MARGARITA (2010). *La formació d'una ciutat: El Prat de Llobregat*. Ajuntament del Prat"; i a partir de registres i fonts primàries.

Evolució demogràfica últim segle

■ 1900	2.804	■ 1970	36.363
■ 1910	2.977	■ 1975	51.058
■ 1920	3.591	■ 1981	60.419
■ 1930	6.694	■ 1985	65.004
■ 1940	8.941	■ 1990	64.336
■ 1950	10.401	■ 2000	62.769
■ 1960	14.131	■ 2010	63.516

Font: Gómez y Anglada, Margarita. *La formació d'una ciutat: el Prat de Llobregat*. Ajuntament de El Prat, 2010" a partir de registres i fonts primàries

Evolució demogràfica El Prat de Llobregat (1900-2010)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades anteriors

Figures 16 i 17: Zones homogènies dins el terme municipal del Prat a partir Ajuntament del Prat de Llobregat, disponible al seu web, apartat territori, a <http://www.elprat.cat/?go=e6598a7e63ddfdde8768414a518d552740c51ef1ee47a2ba7b3930f5265b305fefdde4ab270b218c0e54b927bf532b6880ae2a06e2aa5fd5e>

- **Nucli urbà residencial**
- **Eixamples urbans**
 - Eixample nord
 - Eixample sud
- **Polígons industrials**
- **Espais naturals**
 - Parc litoral
 - La Ricarda
 - Cal Tet - ca l'Arana
 - Remolar - Filipines
- **Parc agrari**
- **Riu**
- **Aeroport**
- **Port-ZAL**
 - Port
 - Zal
- **Infraestructures de l'aigua**

Núcleos urbanos y áreas de ensanche.

Puerto (zona de actividades logisticas) y aeropuerto.

Parque Agrario y espacios naturales.

Industria e infraestructuras.

Font: Ajuntament del Prat de Llobregat, a partir del seu web, apartat territori, a <http://www.elprat.cat/?go=e6598a7e63ddfde8768414a518d552740c51ef1ee47a2ba7b3930f5265b305fefdde4ab270b218c0e54b927bf532b6880ae2a06e2aa5fd5e>

6.1.2.2. El paper de l'Ajuntament del Prat de Llobregat

Figura 18: Pla Operatiu de Turisme 2014 del Prat de Llobregat. Actuacions del 2014 relacionades amb la promoció dels productes locals del Parc obtingut a partir del Centre de Promoció Econòmica de l'Ajuntament del Prat.

PLA OPERATIU DE TURISME 2014

Objectiu 1: Generar sinergies entre els actius i atractius turístics del Prat, definint-los i comunicant la seva promoció singular integrada en les marques globals BCN + Costa Barcelona

Estratègia 1: Difusió i promoció

OBJECTIUS ESPECÍFICS	ACTUACIONS	AGENDA	INSTRUMENTS I AGENTS	FINANÇAMENT	INDICADORS
1.3. Promoure els productes agroalimentaris locals de qualitat i la seva vessant gastronòmica	Jornades Gastronòmiques Pota Blava i Carxofa Prat	Maig	Associació Gastronomia i Turisme (AGT)	AGT APECT	Nre. Restaurants Participants / Nre. total restaurants
	Quinto Tapa Carxofa	Abril	Associació Gastronomia i Turisme (AGT)	AGT APECT	Nre. Restaurants Participants / Nre. total restaurants Nº tapes servides
	Fira Tapa Carxofa				
	"Abril, el mes de la Carxofa" Carxofa & Jazz Festa de la Carxofa	6 d'abril 13 d'abril	Ajuntament	Ajuntament	Nre. menús servits Nre restaurants participants
	Fira Avícola Raça Prat "Menú Fira"	Desembre	Ajuntament AGT	Ajuntament (APECT) Sponsor DAMM	Nre. restaurants participants Nre. menús
	Jornada de la Fira "Promoció del Pota Blava i la Carxofa Prat"		Xarxa "El Prat, Degusta'l"	Ajuntament (APECT) Sponsor Oliver-Rodés	Nre. assistents Valoració assistents

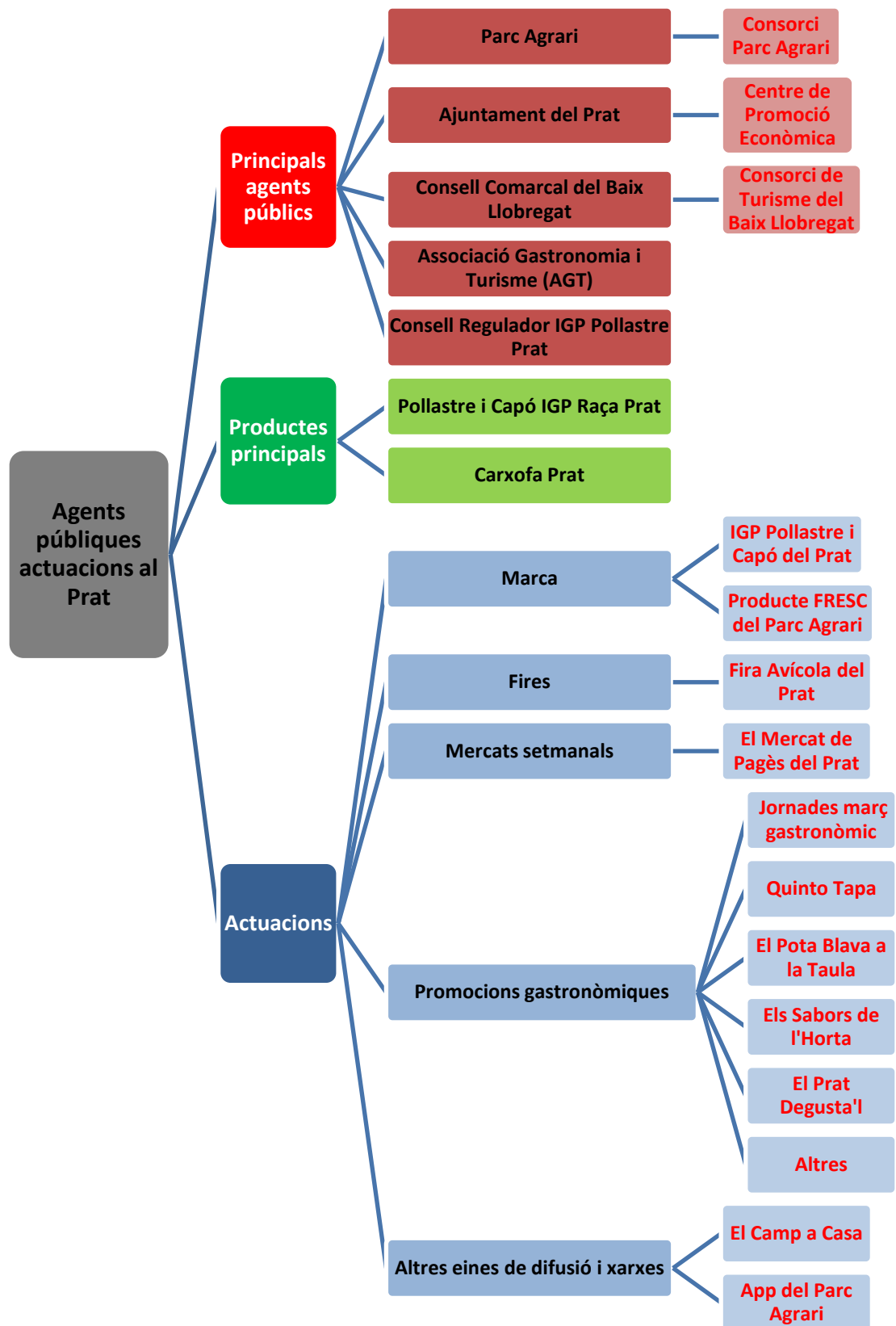
Espai Gastronòmic de la Fira			Ajuntament (APECT) Venda tiquets	Nre. menús
1.5. Participar en activitats promocionals supramunicipals	Quinto Tapa Pota Blava	Nov-des	Associació Gastronomia i Turisme (AGT)	Nre. Restaurants Participants / Nre. total restaurants Nº tapes servides
	Fira Tapa Pota Blava (Fira Avícola)		APECT	
	Mercat de Pagès (setmanal)	Anual	Ajuntament Parc Agrari	Nre. pagesos locals Nre. pagesos Parc Agr.
	Campanyes Consorci Turisme Baix Llobregat	Anual	Ajuntament (APECT) Consorti Turisme Baix Llobregat	Nre. restaurants / Total restaurants
	"Sabors de l'Horta"			
	Campanyes marca BCN+ Costa Barcelona		Ajuntament (APECT) BCN + Costa Barcelona Xarxa "El Prat, Degusta'l"	Ajuntament (APECT) Diputació de Barcelona Fons Promoció marca
	Campanyes Parc Agrari Baix Llobregat		Ajuntament (APECT) Consorti del Parc Agrari	Nre. restaurants / Total restaurants

Objectiu 3: Enfortir el teixit empresarial vinculat a l'economia del turisme i donar suport a les noves iniciatives emprenedores

Estratègia 3: Activitat econòmica i emprenedoria

OBJECTIUS ESPECÍFICS	ACTUACIONS	AGENDA	INSTRUMENTS I AGENTS	FINANÇAMENT	INDICADORS
3.1. Promoure la restauració local vinculada a la cuina de qualitat amb Pota Blava i Carxofa Prat com actiu turístic	"El Prat Degusta'l" Dinamització Xarxa "El Prat Degusta'l" : XEF DEL MES Vídeo Xef del mes Sorteig mensual	Anual	APECT Servei Porta del Delta Restaurants "El Prat Degusta'l"	Ajuntament (APECT)	Nre. restaurants Nº participants Sorteig del mes Nre. Menús Nre. premis lliurats
3.3. Consolidar l'activitat empresarial en el sector	Formació en gestió empresarial	Anual	APECT (Servei de Creació i consolidació d'empeses)	Ajuntament (APECT) Diputació BCN Generalitat (DAAM)	Nre. empreses Nre. emprenedors
	Suport de l'Associació Senior de Suport Empresarial (SECOT) a la consolidació empresarial	Anual	APECT (Servei de Creació i consolidació d'empeses) SECOT	Ajuntament (APECT)	Nre. Empreses assessorades
	Suport a la IGP Pollastre i Capó de Prat i Carxofa Prat	Anual	APECT/Ajuntament Consell Regulador de la IGP	Subvenció Ajuntament (APECT) Generalitat (DAAM)	Nre. activitats realitzades
	Implementació del certificat de qualitat turística SICTED	Anual	APECT/Ajuntament Consorci de Turisme Diputació BCN	Diputació BCN	Nre. d'operadors SICTED
	Cercles de Turisme de la Diputació de Barcelona com a ens col·laborador	Anual	APECT/Ajuntament Diputació BCN	Diputació BCN	Nre. activitats realitzades

Figura 19. Esquema resum amb els principals agents públics, productes i actuacions que es duen a terme al Prat pel foment dels productes del Parc Agrari. Elaboració de l'autor.

6.2. Els productes del Parc Agrari

Figura 20: Principals productes conreats al Parc Agrari del Baix Llobregat amb el seu calendari de collita segons mes de l'any, obtingut a partir del fulletó de la campanya gastronòmica els Sabors de l'Horta al web del Gremi d'Hostaleria de Castelldefels i el Baix Llobregat a <http://www.gremihostaleria.cat/es/sala-de-prensa/583-nova-edicio-campanya-gastronomica-els-sabors-de-lhorta-del-baix-lobregat-2012.html> Llistat més extens dels productes conreats al Parc Agrari del Baix Llobregat obtinguts a partir del web <http://www.elcampacasa.com/marca/calendari> i ordenats elaboració de l'autor. A la direcció també es pot trobar el calendari de collita de tots aquests productes del Parc.

:

Albercoc	Coliflor	Mongeta tendra
Albergínia	Coliflor verda	Nap
Alfàbrega	Colitx	Nectarina
All	Créixens	Oliva
All tendre	Enciam	Ous
Api	Escarola	Pastanaga
Aromàtiques	Espàrrec blanc	Patata
Blat de moro	Espinac	Pebrot
Bleda	Espinac mini	Pera
Bròquil	Faba Asturiana	Pèsol
Calçot	Fava	Physalis o alquequengui
Caqui	Ficoide glacial	Planters hortícoles
Carbassa	Figa	Pollastre i Capó del Prat
Carbassó	Flors de pensament	Poma
Carxofa Prat	Fonoll	Porro
Ceba	Herba salada	Préssec
Ceba tendra	Julivert	Pruna
Cireres del Baix	Maduixa	Raïm
Codony	Maduixot	Rave
Cogombre	Meló	Rúcula
Col	Mirabolà	Síndria
Col Lombarda	Mongeta de Ganxet	Tomàquet

6.2.1. El Pollastre i Capó Raça Prat

Figura 21: Mapa comarcal de Catalunya amb la localització de les marques de productes gastronòmics amb Denominació d'Origen Protegida (DOP) i Indicació Geogràfica Protegida (IGP), en l'últim grup del qual es troba el Pollastre i Capó del Prat. Obtingut del web http://www.pollastredelprat.org/presentacio1_1/_uAID6pePkNalyXmxk3dVLcNwjDGXuzotHu5D2gMgxjOygG20eEqnA

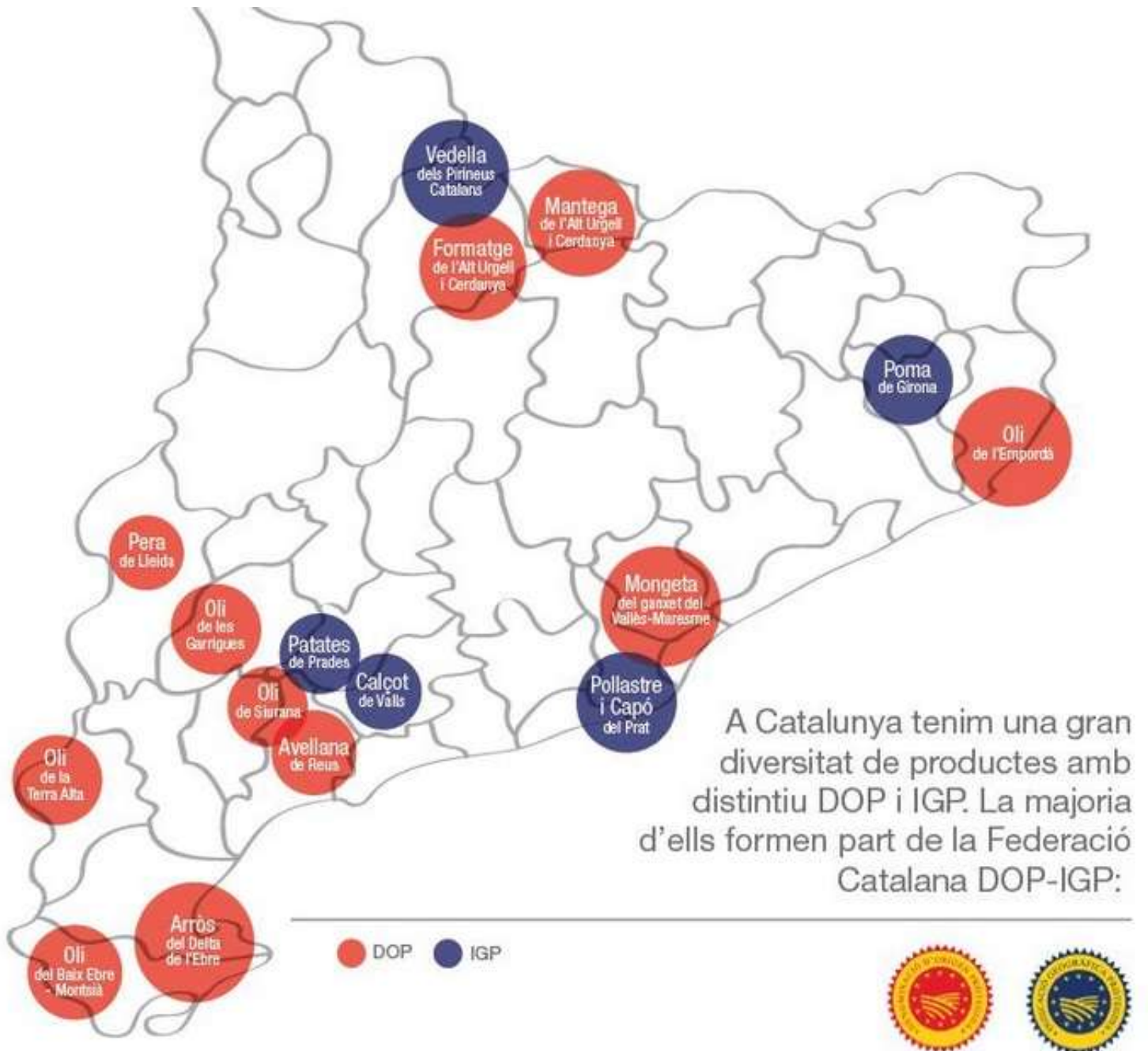
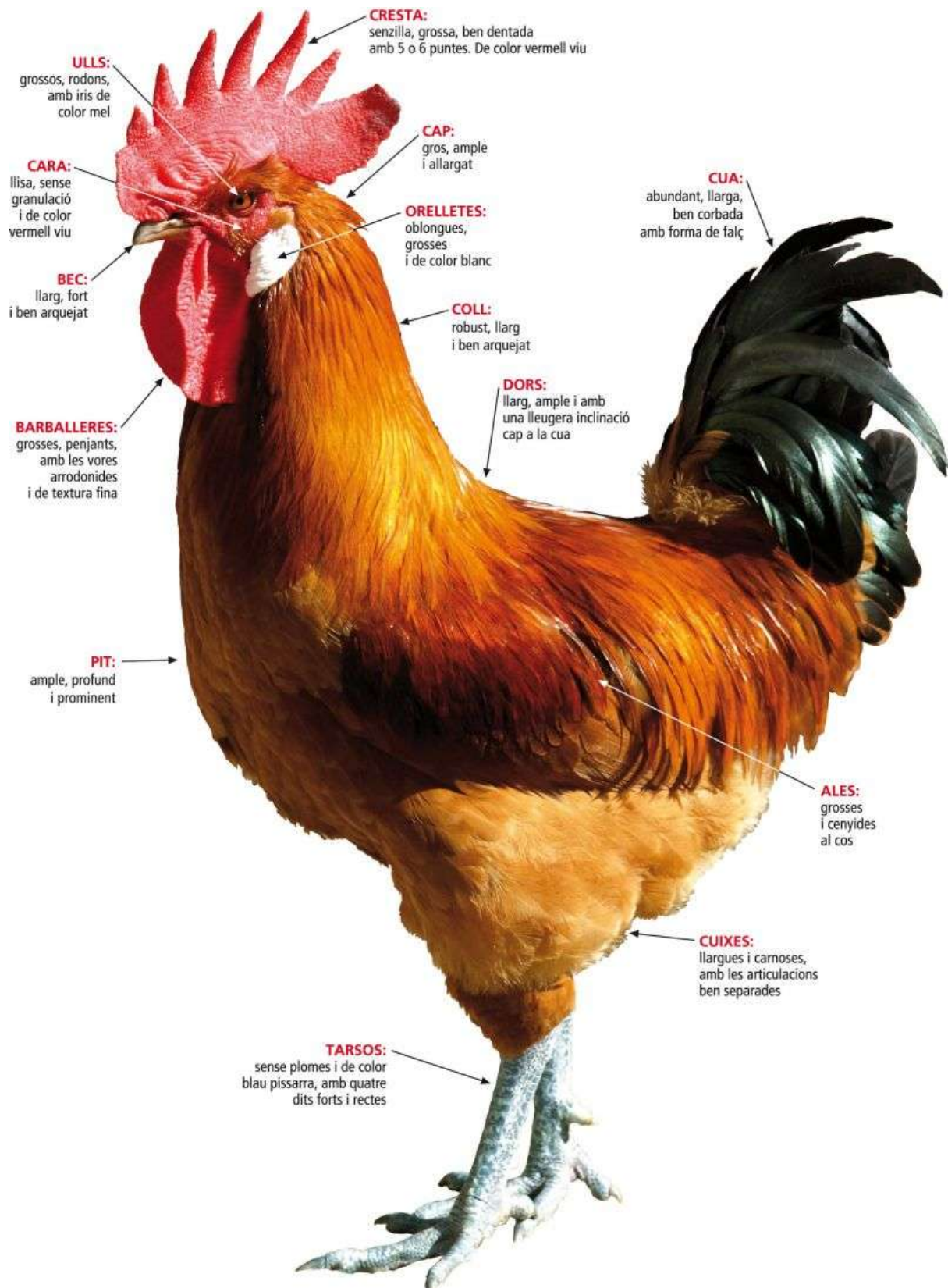

Figura 22: Fotografia del Pollastre i Capó del Prat amb les principals característiques de la seva estructura. Obtingut a partir del web http://www.pollastredelprat.org/files/4-41143-imatge/caracteristiques_pollastre.jpg

6.2.2. La Carxofa Prat

Figures 23, 24, 25, 26 i 27: Informació complementària sobre la Carxofa Prat, les seves característiques, producció i ubicació, obtinguda a partir de la exposició i presentació celebrada al Prat titulada “La carxofa. La Flor dels nostres camps” i disponible en format pdf a la direcció local pratenca del web www.portadeldelta.cat/pdf/expo_carxofa.pdf

La carxofa. La flor dels nostres camps

La carxofa és una planta parenta del card comú. Té unes tiges gruixudes i unes fulles molt llargues, de color verd al seu anvers i cobertes d'una fibra blanquinosa al revers. La carxofa és la flor, encara no madura, de la carxofera.

Nom científic: *Cynara scolymus*, L.
Nom vulgar: català > carxofera
castellà > alcachofera
(prové de l'àrab al-kharshūf)

Clima

La carxofa necessita climes temperats i no suporta bé l'excés d'humitat i les gelades. Per sota dels 4°C negatius és difícil que la planta sobrevisqui.

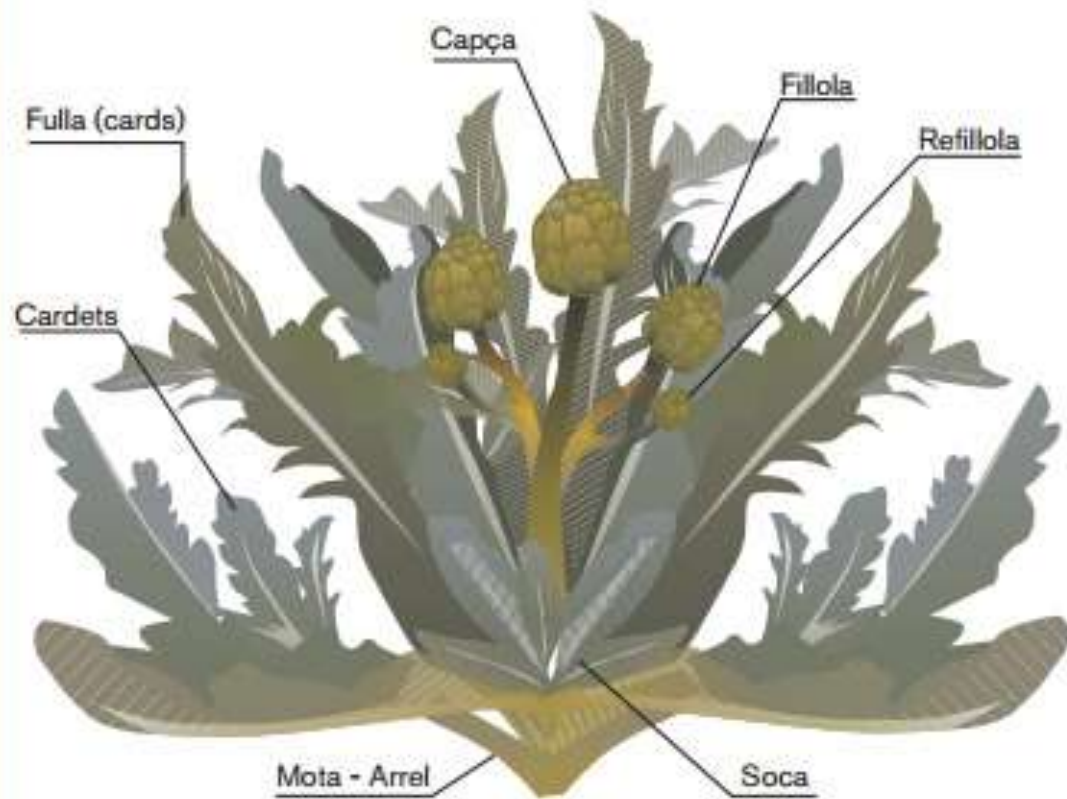
Es cultiva en zones temperades d'Europa, especialment als països de la Mediterrània. S'ha adaptat també molt bé a les regions de temperatures suaus i no gaire humides del continent americà.

Varietats

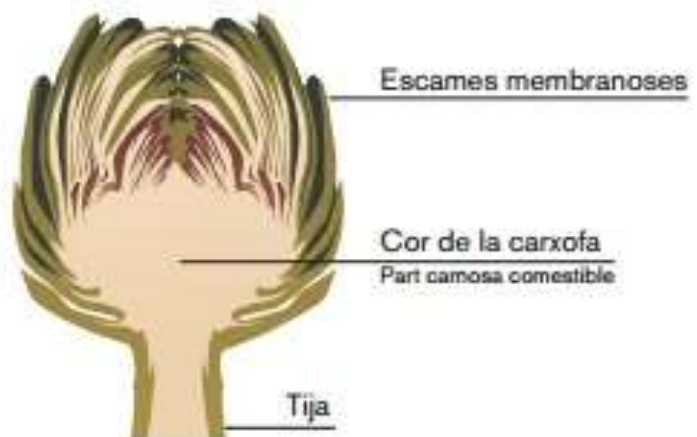
- Blanca de Tudela
- Madrilènyia
- Violeta de Provença
- Camús de Bretanya
- Romanesco
- Espinós Sard
- Californiana

La varietat més conreada, tant al Delta com a la resta de l'Estat espanyol, és la Blanca de Tudela, que té forma ovalada, aspecte compacte i color verd intens.

La carxofera

La carxofa

El cultiu de la carxofa

El cultiu

Malalties

La cendrosa

Fong que creix sobre les fulles de la carxofa i les asseca. S'associa amb una humitat alta durant la nit.

Ascochita

Fong que ataca la part superior de la carxofa. S'associa amb temperatures molt baixes i una humitat alta.

Plagues

El riquer o barrinador és una eruga que fa galeries a la tija de la planta fins a arribar a la carxofa.

El pugó de la carxofa és un insecte que xucla la saba de les fulles.

La reproducció

La multiplicació per esqueixos és la més utilitzada al litoral mediterrani. En aquest cas s'agafen els rizomes dels peus mare i es planten directament al camp.

El reg

El tipus de reg utilitzat per a les plantacions de carxofes és el reg per estesa, comú en tots els conreus deltaics.

Adobs

Durant el cultiu, s'hi apliquen petites quantitats de nitrogen.

Calendari de la carxofa

AGOST

Després de deixar descansar un temps el terreny, durant el mes de juliol es prepara la terra i s'hi planten els esqueixos extrets de la soca de la carxofa vella.

SETEMBRE

Durant el mes de setembre la planta creix i es desenvolupa.

OCTUBRE

A l'octubre apareixen, incipients, les primeres capces.

NOVEMBRE

Es cullen les capces i apareixen les filloles.

DESEMBRE

Es cullen les filloles i apareixen les refilloses.

GENER

Es cullen les refilloses i s'agafen cardets de la soca mare, que es replantaran més endavant.

FEBRER

Un cop la planta s'ha assecat del tot, se sega el camp i es generen camps joves amb la replantació dels cardets. Molts pagesos opten per iniciar un nou cicle al mes de febrer. Aquest segon cicle anual és més ràpid i també menys productiu, però permet obtenir una collita sis mesos seguits.

La carxofa té una vida de dos, màxim de tres anys.

El conreu de la carxofa té un rendiment productiu de 12 a 18 tones per ha.

Distingim tres categories de carxofa: l'extra, la primera i la segona, segons la mida del seu diàmetre.

La reina dels cultius del delta del Llobregat

La carxofa és, amb 565 ha, l'hortalissa amb més superfície conreada al Baix Llobregat.

Superfícies i produccions d'hortalisses al Baix Llobregat. Any 2004.

Conreu	Superfície (ha)	Producció (tn)
CARXOFES	565	7.340
ENCIAMS	276	8.473
TOMÀQUETS	221	10.851
COLS	172	5.247
COL-I-FLORS	167	3.814
BLEDES	130	3.128
ESCAROLES	123	3.033
FAVES	111	1.247
MONGETES	94	1.372
CEBES	81	2.327
APIS	68	2.073
RAVES	53	820
PASTANAGUES	48	790
PORROS	46	1.011
ESPINACS	41	633
ALLS	39	443
MELONS	35	797
COGOMBRES	28	1.709
CARBASSONS	16	868
CARBASSES	14	214
PEBROTS	13	410

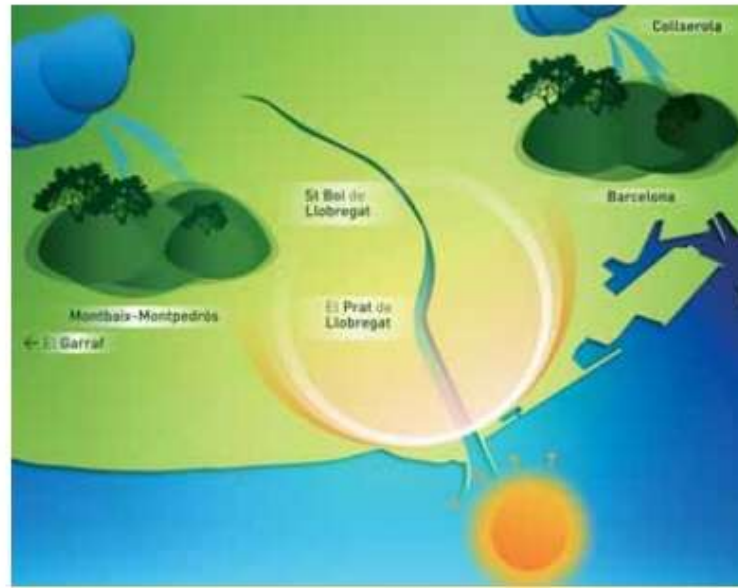
Font: Dades no exhaustives facilitades per l'oficina d'Estadística i Informació Agrària del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

Per què és tan bona la carxofa *Prat*?

Una terra rica en minerals

El delta del Llobregat, com tots els deltes, és un terreny al·luvial que ha anat acumulant material sedimentari durant molts anys i ha generat unes terres riques en minerals i de gran fertilitat. Això afavoreix la gran qualitat de les hortalisses que s'hi conreen i la carxofa no n'és una excepció.

Un microclima protector

Les muntanyes de Collserola, Montbaix-Montpedrós i el Garraf, d'una banda, i l'acció marina reguladora de la temperatura, d'una altra, fan que tota l'àrea deltaica estigui protegida dels canvis bruscos de temperatura, la qual cosa fa més difícil l'aparició de gelades i facilita que la producció agrícola tingui una major qualitat.

Del camp a la taula

Ser a prop de la gran ciutat també té avantatges. La major part de la producció de la carxofa *Prat* es destina a Mercabarna per al consum metropolità, cosa que fa que la carxofa que s'ha collit al matí, al cap d'unes hores sigui a la venda a les parades dels diferents mercats municipals.

6.3.2. Les Fires.

6.3.2.1. La Fira Avícola del Prat

Figura 28: Imatges dels 3 primers cartells de la Fira Avícola del Prat, dels anys 1941, 1975 i 1976, obtinguts al web municipal http://www.economia.elprat.cat/galeria_1/_5G1ICS7tAW6H-KmxaPjiV39M5GhVtFk5E_-BUPuepa1KEMe_hxZBQ

Figura 29: Últim cartell de l'edició de la Fira Avícola del Prat, celebrada els dies 13, 14 i 15 de desembre del 2013. Obtingut al web municipal http://www.economia.elprat.cat/files/4-10985-imatge/anunci_fira_avicola_235_x_300mm_sense_logos.jpg

Figura 30: Fotografies preses per l'autor el diumenge 15 de desembre de 2013 durant el transcurs de la 40a edició de la Fira Avícola de la Raça Prat com a Treball de Camp.

Fotografia 1: Vista del pavelló dedicat a l'exposició avícola Pota Blava dins l'espai de la Fira Avícola des de l'exterior.

Fotografia 2: Vista del pavelló de l'exposició avícola Pota Blava des de l'interior on es mostra l'estand de l'associació de Criadors del Pollastre i Capó del Prat.

Fotografia 3: Vista del pavelló dedicat a la mostra comercial dins l'espai de la Fira Avícola des de l'interior, on es mostra l'estand de la Granja Avícola Torres i la de la Carxofa Prat promocionant els seus productes als visitants

Fotografia 4: Primer (dreta) i segon premi (esquerra) dels pollastres Pota Blava 2014 de la 40a edició de la Fira Avícola del Prat, dins l'estand de l'exposició avícola Pota Blava.

Fotografia 5: Promoció de la venda directa dels pollastres Raça Prat de la Granja Torres, dins l'estand de l'exposició avícola Pota Blava.

Fotografia 6: Exposició i mostra dels productes conreats al Parc Agrari per part dels pagesos locals del Prat, dins l'estand de l'exposició avícola Pota Blava.

Fotografia 7: Exposició i mostra dels productes conreats al Parc Agrari per part dels pagesos locals del Prat, dins l'estand de l'exposició avícola Pota Blava.

Fotografia 8: Exposició i mostra dels productes conreats al Parc Agrari per part dels pagesos locals del Prat, dins l'estand de l'exposició avícola Pota Blava.

6.3.3. Mercats setmanals

6.3.3.1. El Mercat Pagès del Prat

Figura 31. Fotografies del Mercat de Pagès del Prat a la Plaça Pau Casals realitzades per l'autor el mateix dia de les entrevistes als venedors, al Treball de Camp del dissabte 26 d'abril del 2014

Fotografia 1: Vista general del Mercat de Pagès a la Plaça Pau Casals del Prat des de l'Avinguda Verge de Montserrat.

Fotografia 2: Vista de la parada de Valentina Guisado de Cal Mià, pagesa del Prat de Llobregat i una de les entrevistades.

Fotografia 3: Vista de la parada d'Alberto Ferré Simó del Tio Alberto., pagès del Prat de Llobregat (en primer terme), i de Manuel Torres de la Granja Avícola Torres (segon pla), productor avícola i venedor de pollastres i ous Raça Prat. Tots dos han estat entrevistats pel treball.

Fotografia 4: Primer pla de la parada d'Agustí Garcia Santafé del Pagès del Remolar, pagès del Prat de Llobregat, entrevistat pel treball.

6.3.4. Promoció Gastronòmiques (i anàlisi de les diferents edicions)

6.3.4.1. Jornades Gastronòmiques

Figura 32: Diferents cartells de les quatre primeres edicions celebrades del Març Gastronòmic en l'àmbit exclusiu del Prat. Anys 2010, 2011, 2012 i 2013. Disponible a l'enllaç

<http://www.agtbai.cat/marçgastronomic/images/recursos/jornadesgastronomicues.png>

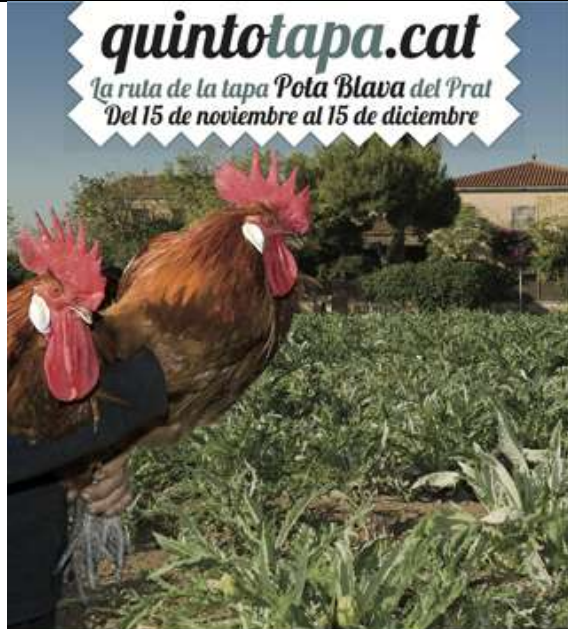

Figura 33: Cartell de la cinquena edició de les Jornades Gastronòmiques organitzada per l'AGT i celebrada al maig del 2014 amb la participació d'establiments del Prat, Cornellà, l'Hospitalet i Sant Boi. Obtingut a <http://www.agtbai.cat/marçgastronomic/index.php/les-jornades/4es-jornades-gastronomicues>

6.3.4.2. Quinto Tapa

Figura 34: Cartells de les 4 edicions de Quinto Tapa celebrades al Prat el 2010, 2012, 2013 i 2014.

 1er. Tasta Tapes del Prat de Llobregat del 18 al 28 de març Carxofa del Prat i Pollastre Pota Blava cada restaurant ofereix una tapa diferent preu unitari de 3,5 € la tapa restaurant recomanat amb Carxofa Daman i Pollastre restaurant patrocinat per: 231 - Atràs - Dolmar - El Corral - Esperanza La Castellana - La Lluna en un Còrrec Ona Nalt - Peti Blau - Pau Casals - Peter Pan Piza al Toc - Rubricas - Zuri www.associaciogastronomiaiturisme.com www.ajuntament.cat www.llobregat.cat	 quintotapa.cat <i>La ruta de la tapa del Prat</i> Del 25 d'octubre al 18 de novembre Tapa de la Casa + Quinto 2,50 € Tapa Pota Blava + Quinto 3,50 € Estrella Damm cada restaurant ofereix una tapa diferent a preu unitari de 3,5 € restaurant patrocinat per: 231 - Atràs - Dolmar - El Corral - Esperanza La Castellana - La Lluna en un Còrrec Ona Nalt - Peti Blau - Pau Casals - Peter Pan Piza al Toc - Rubricas - Zuri
1a edició. Tasta tapes2010. Obtingut a http://associaciogastronomiaiturisme.blogspot.com.es/2010_03_01_archive.html	2a edició. Quinto Tapa 2012. Obtingut a http://centricgastrobar.com/media/k2/items/cache/a332973fc363da77aefed58534dcd5c_XL.jpg
 quintotapa.cat <i>La ruta de la tapa Pota Blava del Prat</i> Del 15 de novembre al 15 de diciembre QUINTO + TAPA 2,50 € tapa de la casa 3€ tapa carxofa cada restaurant ofereix una tapa diferent a preu unitari de 3,5 € restaurant patrocinat per: 231 - Atràs - Dolmar - El Corral - Esperanza La Castellana - La Lluna en un Còrrec Ona Nalt - Peti Blau - Pau Casals - Peter Pan Piza al Toc - Rubricas - Zuri	 quintotapa.cat CARXOFA PRAT del 3 al 30 de abril QUINTO + TAPA 2,50 € tapa de la casa 3€ tapa carxofa cada restaurant ofereix una tapa diferent a preu unitari de 3,5 € restaurant patrocinat per: 231 - Atràs - Dolmar - El Corral - Esperanza La Castellana - La Lluna en un Còrrec Ona Nalt - Peti Blau - Pau Casals - Peter Pan Piza al Toc - Rubricas - Zuri
3a edició. Quinto tapa 2013. Obtingut a http://www.gastronosfera.com/wp-content/uploads/2013/11/Cartel-Quinto-Tapa-Gastronosfera.jpg	4a edició. Quinto tapa Carxofa Prat 2014. Obtingut a http://www.gastronosfera.com/wp-content/uploads/2014/04/Cartel-Prat.jpg

6.3.4.3. El Pota Blava a la Carta

Figura 35: Cartells i fulletons de promoció de la campanya comarcal el Pota Blava a la Carta obtingut als webs

http://www.turisme Baix Llobregat.com/oci/media/pdfs/Fulleto_POTABLAVA_2011.pdf i

http://www.gastroteca.cat/content/imgsxml/ca/galerias/noticias/123/logo_pota_blava.jpg

El Pollastre Raça Prat

Proveïdor del Baix Llobregat

Granja "TORRES"
Sr. Manuel Torres
Cami de Cal Tet, s/n
(Apartat de conreu 75)
El Prat de Llobregat
Tel. 93 370 46 19

Per a més informació:

Consorci de Turisme del Baix Llobregat
CN-340, Parc Torneblanca
08980 - Sant Feliu de Llobregat
Tel. 93 685 24 00
turisme@elbaixllobregat.cat

www.turisme Baix Llobregat.com
www.elcampacasa.com
www.pollastredelprat.org

Organitza:

Consorci de Turisme del Baix Llobregat

Parc Agrari del Baix Llobregat

Col·laboren:

Gremi d'Hostaleria i Turisme del Baix Llobregat Centre Nord

Amb el suport de:

Diputació de Barcelona

La cuina del Baix Llobregat

El Pota Blava a la Carta

El Pollastre Raça Prat als restaurants de la comarca

El Pollastre de Raça Prat
La Raça Prat, autòctona de la comarca, es caracteritza pel seu color ros fosc, les potes de color blau plisarra i la cresta senzilla dentada. La cua del gall té plomes abundants i caiguda cap enrere. La seva carn, de color fosc i molt uniforme, és melosa i fina, i sense greixos excessius.

Es cria a terra, amb una densitat de producció que no supera els 8 animals per metre quadrat als galiners i l'alimentació dels quals està basada en un mínim del 80% de cereals, estant totalment prohibida la utilització de factors de creixement, com antioxidants, espesants o d'altres similars. L'edat mínima per sacrificar els pollastres es situa entre els 120 i els 180 dies, i fins a 360 en el cas dels capons.

Aquestes especials condicions de cria, molt diferents a la d'altres pollastres, fan possible que el resultat final sigui una carn gustosa, melosa i molt preuada pels restauradors.

2011

El Pota Blava a la carta

INFORMACIÓ

Consorci de Turisme del Baix Llobregat
Ctra. N-340
Parc Torneblanca
08980 Sant Feliu de Llobregat
Tel. 93 685 24 00
turisme@elbaixllobregat.net

6.3.4.4. Els sabors de l'Horta

Figura 36: Cartells i fulletons de promoció de la campanya comarcal “Els Sabors de l'Horta” del Baix Llobregat amb els restaurants amb productes del Parc Agrari els anys 2012, 2013 i 2014, obtingut del web http://www.turismeibaixllobregat.com/oci/media/pdfs/Sabors_horta_2014.pdf

Cuina local i de temporada amb productes KM0

6.3.5. Altres eines de difusió

6.3.5.2. App del Parc Agrari

Figura 37: Captures amb les diferents possibilitats oferides a partir de l'aplicació del Parc Agrari per a mòbils intel·ligents.

Llistat inicial de l'aplicació	Llistat botigues de venda directa	Restaurants de producte FRESC
Mercat Pagès, info participants	Info botigues venda directa	Info restaurants producte FRESC
Mapa Mercat de Pagès	Mapa botigues venda directa	Mapa restaurants prod. FRESC

7. Comentari s sobre les entrevistes realitzades.

7.1. Entrevistes als pagesos del Mercat de Pagès

Figura 38: Treball de camp mercat pagès PI. Pau Casals 26/04/14. Qüestionari realitzat

1. Nom pagesos i lloc d'origen
2. Quins productes conreeu i esteu venent?
3. Quantes generacions o anys fa que us dediqueu professionalment a l'agricultura?
4. A més del mercat pagès, veneu a altres llocs?
A Quins (intermediaris, venda directa)?
5. Pertanyeu a alguna associació de pagesos? Quina?
6. Les institucions públiques estan ajudant actualment al sector pagès del parc agrari?
Com?
Quines institucions o entitats us donen major suport?
7. En quines iniciatives a part del Mercat de Pagès heu participat?
8. Com es troba actualment el sector agrari al delta del Llobregat?
9. Hi ha perspectives positives de cara al futur amb les noves iniciatives?

Figura 39: Participants al Mercat de Pagès del Prat i entrevistats a partir de les informacions del web <http://www.elcampacasa.com/esdeveniments/mercant-pages-al-prat-llobregat-15> i del Treball de Camp realitzat el 26 d'abril del 2014.

- Miquel Pinyol i Rosa Ribas de la Masia. Pagès del Prat de Llobregat.
- Agustí Garcia Santafé del Pagès del Remolar. Pagès del Prat de Llobregat.
- Valentina Guisado de Cal Mià. Pagès del Prat de Llobregat.
- Manuel Torres de la Granja Avícola Torres. Productor de Pollastres i ous de la Raça Prat. El Prat
- Alberto Ferré Simó del Tio Alberto. Pagès del Prat de Llobregat.
- Xavier Estrada Querol d'Eco-hort. Pagès de Sant Climent de Llobregat.
- Pere Millat de Fruites i Verdures Pere i Ana. Pagès de Sant Climent de Llobregat.
- Xavier Oliva de masia de ca l'Isidre del Fernando. Pagès del Prat de Llobregat.
- Maria Rosa Marieges de Cal Tombarella. Pagesa de Sant Boi de Llobregat.

Figura 40: Taula resum de les preguntes i respostes obtingudes a les entrevistes realitzades al Mercat de Pagès.

Informadors	A	B	C	D	E	F	G
Origen	El Prat	El Prat	El Prat	St. Climent	El Prat	El Prat	St. Climent
Productes que venen	Pollastre Prat i ous	Hortalisses i fruites de temporada	Hortalisses	Hortalisses i fruites de temporada	Hortalisses i fruites de temporada	Hortalisses i fruites de temporada	Hortalisses i fruites ecològiques
Generacions	30 anys, 2 generacions	2-3 generacions	3-4 generacions	40 anys i 4 generacions	3 generacions	4 generacions	5 generacions, 1 prod. ecològic
Llocs de venda (amb el Mercat de Pagès)	Granja, Mercat Municipal (Parada 14, Tu mascota), proveïdor restaurants i iniciatives gastron	Explotació ds.-dg. Matí i tarda	Mercat Municipal (Fruiteria Valentina 24-26)	Mercat de Magès de St. Boi	Botiga a l'estiu i exportació	Fruiteria La Masia	Empreses sector agricultura ecològica
Intermediaris	Sí, per comanda	Sí, Mercabarna		Mercabarna	Mercabarna	Mercabarna i Leo Fruites	
Associació de pagesos	No	No	Cooperativa el Prat	Unió de Pagesos del Baix Llobregat	Unió de Pagesos del Baix Llobregat	Joves Africultura	No
Insititució pública més valorada	Ajuntament i AGT	Ajuntament i Parc Agrari	Molest amb elles	Molest amb elles	Ajuntament. Molest amb Parc Agrari	Ajuntament. Molest amb Parc Agrari	Molest amb elles
Iniciatives on participen	Promocions Gastronòmiques	Quinto Tapa	Quinto Tapa		Quinto Tapa	Quinto Tapa	
Valoració sector	Estancament per la crisi, però sense retrocediment	Malament amb intermediaris, positiu per la venda directa	Estancament	Malament pel relleu generacional i intermediaris, millorat en el comerça de proximitat	Malament. Molest amb normatives estrictes Parc Agrari. Valoració positiva 2 últims anys de les iniciatives	Troben a faltar suport, preus baixos i mercat central saturat. Competència Grans superfícies.	Els preus estan baixant respecte l'últim any
Perspectives	Positives a nivell de promocions i fires, millora de producció i qualitat amb una quantitat estable	Aconseguir més venda directa i defensar-se per	Els preus són molt baixos, s'hauria de		Valorar inciatives venda	Poques per manca de relleu generacional i	Complicat per la falta de marge d

7.2. Entrevista a Vicenç Tirado, responsable del Centre de Promoció Econòmica i secretari de la comissió gestora de la IGP

Figura 41. Guió de la entrevista a Vicenç Tirado, del Centre de Promoció Econòmica del Prat de Llobregat. 21/05/14

Temes a tractar:

- El paper de l'ajuntament en la promoció dels productes locals (tema principal de la reunió).

Per concretar-ho més, es tractaran per les següents temàtiques:

- El treball conjunt amb altres administracions (Parc Agrari, consell comarcal, altres ajuntaments, Diputació) i diversos agents (pagesos, intermediaris, botigues i restaurants...).
- Valoració de la participació, implicació i èxit o no pel que fa a la promoció conjunta dels productes locals, aspectes a millorar i iniciatives futures.
- IGP Pollastre i Capó del Prat
- Paper i participació de l'ajuntament
- Aspectes positius i exitosos
- Punts a millorar
- Quines són les perspectives futures i nous horitzons a aconseguir?
- Tramitació de la IGP carxofa Prat i estat actual
- P Parc Agrari en el que respecta a la promoció dels productes.
- Participació de l'ajuntament i valoració del seu funcionament
- Falta una major implicació i aportació econòmica de les institucions?
- Mercat pagès.
- Implicació de l'ajuntament i valoració institucional de la iniciativa i acollida del sector
- Fira avícola del Prat.
- Comentar la valoració que se'n fa des de l'Ajuntament i el sector, visitants anuals aproximats i importància de la Fira.
- Quinto Tapa:
- Paper de l'ajuntament
- Resultats de la iniciativa i valoració de l'ajuntament i del sector
- Altres mesures de l'ajuntament per afavorir els productes locals del Parc Agrari i de proximitat?

10.1. Apartat mapes actuacions al Prat

Mapes elaborats sobre la capa base municipal del Prat escala 1:5.000 disponible a l'ICC i treballat per mitjà del programa de SIG Arc Map. Totes les elaboracions són de l'autor a partir de les informacions de les diferents edicions publicades

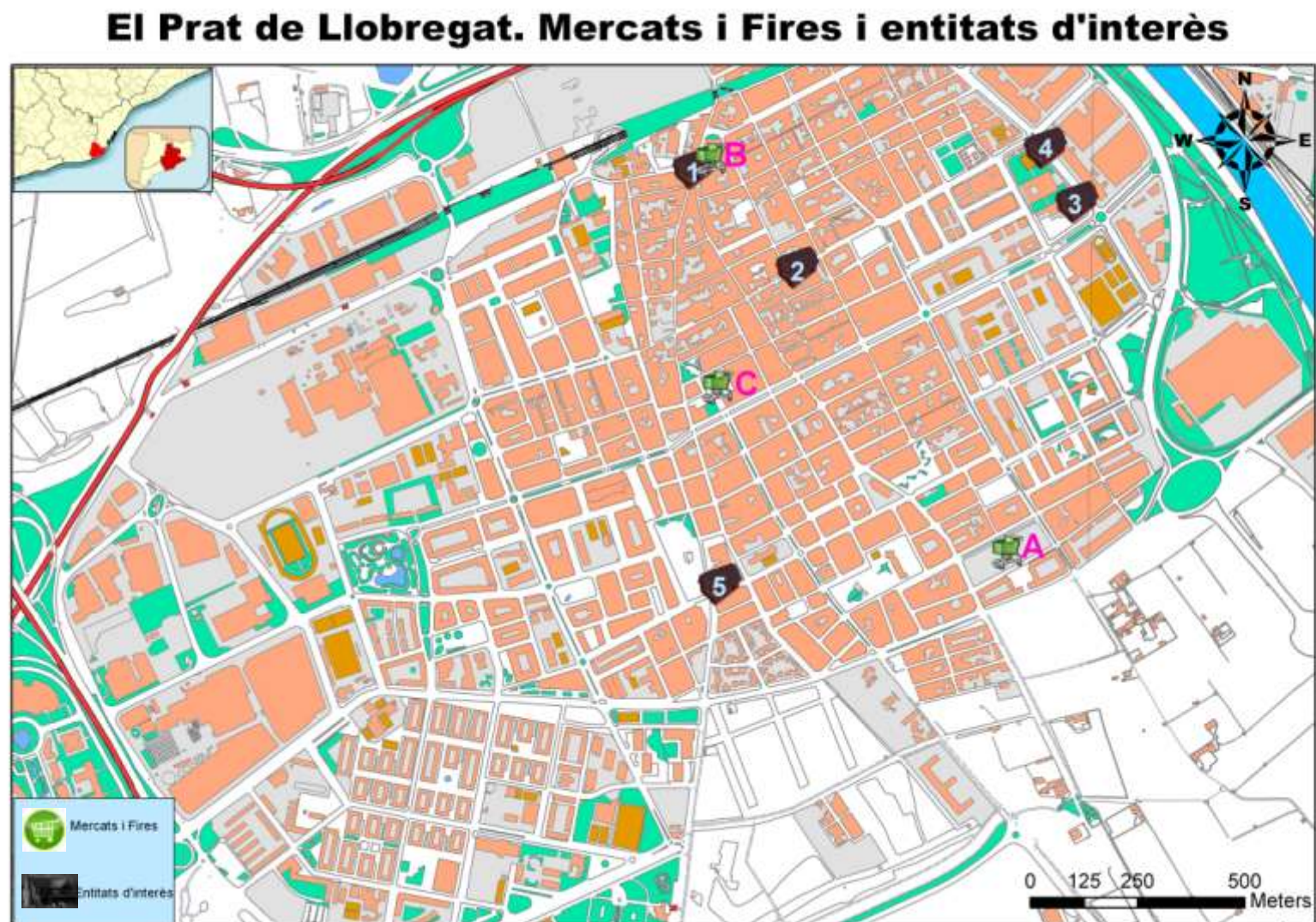
6.3. Polítiques i iniciatives públiques pel foment dels productes del Parc Agrari al Prat.	112
Mapa 1 i llegenda. Figura 42:	112
Mercats, fires i entitats d'interès al Prat. (Apartats 6.3.2.1. La Fira Avícola del Prat i 6.3.3.1. El Mercat Pagès del Prat)	
6.3.4. Promoció Gastronòmiques (i anàlisi de les diferents edicions)	
6.3.4.1. Jornades Gastronòmiques	114
Mapa 2 i llegenda. Figura 43:	114
Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2010, Primera edició, del 4 al 14 de març de 2010.	
Mapa 3 i llegenda. Figura 44:	116
Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2011, Segona edició, del 4 al 27 de març del 2011.	
Mapa 4 i llegenda. Figura 45:	118
Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2012, Tercera edició, del 8 al 31 de març del 2012.	
Mapa 5 i llegenda. Figura 46:	120
Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2013, Quarta edició, de l'1 al 31 de març del 2013.	
Mapa 6 i llegenda. Figura 47:	122
Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2014, Cinquena edició, de l'1 de maig a l'1 de juny del 2014.	
Figura 48. Recull de les llegendes ampliades dels Mapes 2-6 i figures 43-47.	124
Total establiments pratencs participants en les totes les edicions de les Jornades Gastronòmiques del 2010 al 2014 i direcció, amb taules i gràfics d'anàlisi.	
6.3.4.2. Quinto Tapa	126
Mapa 7 i llegenda. Figura 49:	126
Establiments participants al Quinto Tapa 2010, Primera edició, del 18 al 28 de març del 2010	
Mapa 8 i llegenda. Figura 50:	128
Establiments participants al Quinto Tapa 2012, Segona edició, del 25 d'octubre al 18 de novembre del 2012	

Mapa 9 i llegenda. Figura 51:	130
Establiments participants al Quinto Tapa 2013, Tercera edició, del 15 de novembre al 15 de desembre del 2013	
Mapa 10 i llegenda. Figura 52:	132
Establiments participants al Quinto Tapa 2014, Quarta edició, del 3 al 30 d'abril del 2014	
Figura 53. Recull de les llegendes ampliades dels Mapes 7-10 i figures 49-52	134
Total establiments pratencs participants en les totes les edicions del Quinto Tapa 2010, 2012, 2013 i 2014 amb direcció, taules i gràfics d'anàlisi.	
6.3.4.3. El Pota Blava a la Carta	136
Mapa 11 i llegenda. Figura 54:	136
Establiments participants en el Pota Blava a la Carta, Primera edició comarcal, octubre desembre 2011	
Mapa 12 i llegenda. Figura 55:	138
Establiments participants en el Pota Blava a la Carta, Segona edició comarcal, octubre desembre 2013	
Figura 56. Recull de les llegendes ampliades dels Mapes 11 i 12 i figures 53 i 54	139
Total establiments pratencs participants en les edicions de 2011 i 2013 del Pota Blava a la Carta.	
6.3.4.4. Els sabors de l'Horta	140
Mapa 13 i llegenda. Figura 57:	140
Establiments pratencs participants en la campanya gastronòmica comarcal 2012 els Sabors de l'Horta.	
Mapa 14 i llegenda. Figura 58:	142
Establiments pratencs participants en la campanya gastronòmica comarcal 2013 i 2014 els Sabors de l'Horta.	
Figura 59. Recull de les llegendes ampliades dels Mapes 13 i 14 i figures 57 i 58	143
Total establiments pratencs participants en les edicions de 2011, 2012 i 2013 de la campanya comarcal "Els Sabors de l'Horta"	
6.3.4.5 El Prat Degusta'l	144
Mapa 15 i llegenda. Figura 60:	144
Restaurants de la Xarxa pratenca "El Prat Degusta'l", 2014; i botigues de venda directa.	

6.3. Polítiques i iniciatives públiques pel foment dels productes del Parc Agrari al Prat.

Mapa 1 i llegenda. Figura 42:

Mercats, fires i entitats d'interès al Prat.

Llegenda ampliada Mapa 1. Figura 42:Mercats, fires i entitats d'interès al Prat

	Entitats d'interès	Direcció
1	Ajuntament del Prat de Llobregat	Plaça de la Vila, 1
2	Associació Criadors Raça Prat	Lo Gaiter del Llobregat, 31
	Centre de Promoció Econòmica, Consell Regulador del	
3	Pollastre i Capó del Prat	Les Moreres, 48
4	Cooperativa Agrícola del Prat, SCCL	Les Moreres, 57-59
5	La Porta del Delta (Cèntric)	Plaça Catalunya, 39-41

	Mercats i Fires	Direcció
A	Fira Avícola del Prat (desembre, anual)	Plaça Pau Casals
B	Mercat Municipal del Prat (diari)	Plaça de la Vila, 12
C	Mercat Pagès (dissabtes de 9h-14h, setmanal)	Plaça Pau Casals

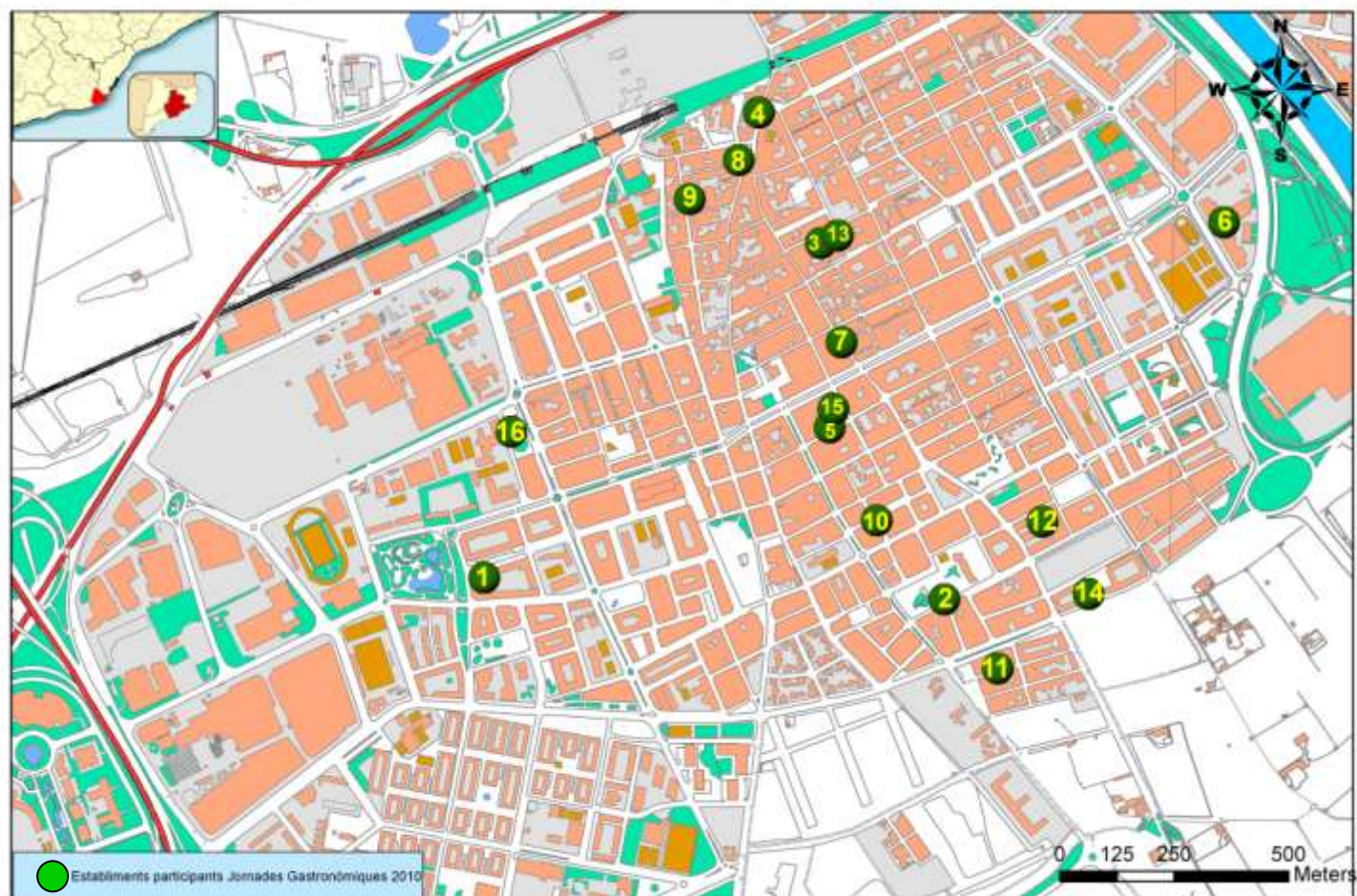
	Altres	Direcció
	Consorci del Parc Agrari, Masia Can Comas	Camí de la Ribera, s/n
	Granja Avícola Torres	Camí del Cal Tet, s/n

6.3.4.1. Jornades Gastronòmiques

Mapa 2 i llegenda. Figura 43:

Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2010, Primera edició, del 4 al 14 de març de 2010.

El Prat de Llobregat. Establiments participants Jornades Gastronòmiques 2010

Llegenda ampliada Mapa 2. Figura 43:

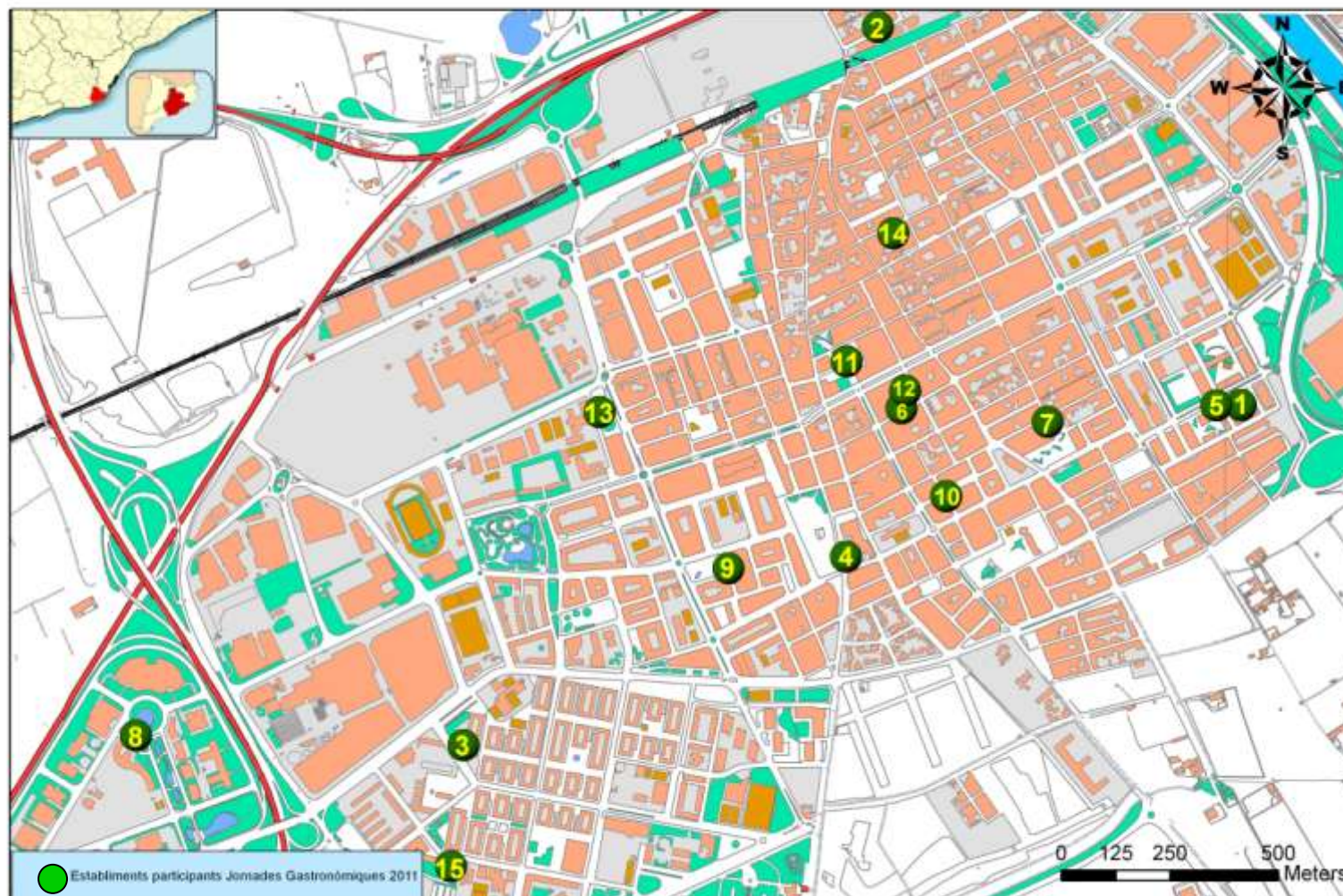
Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2010 i direcció, Primera edició, del 4 al 14 de març del 2010.

Número	Restaurants	Direcció
1	Afrika	Dolores Ibarruri, 35-37
2	El Corralillo	Tarragona, 32
3	El Gourmet de l'Angelus	Maurici Vilomara, 22
4	El Gourmet de l'Angelus II	Major, 29
5	El Regust	Narcís Monturiol, 24
6	El Restaurant de l'Isma	Les Moreres, 113
7	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 48
8	Lola	Eusebi Soler, 1
9	Los Naranjos	Cinto Verdaguer, 16
10	Ona Nuit	Joan Cirera i Pons, 13-15
11	Pati Blau	Carrer d'Esplugues de Llobregat, 49
12	Peperonata	Carrer Petit
13	Peperonata Due	Maurici Vilomara, 22
14	Peter Pan	Onze de Setembre, 255
15	Rustic&co.	Castella, 33
16	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
	Total: 16	

Mapa 3 i llegenda. Figura 44:

Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2011, Segona edició, del 4 al 27 de març del 2011.

El Prat de Llobregat. Establiments participants Jornades Gastronòmiques 2011

Llegenda ampliada Mapa 3. Figura 44:

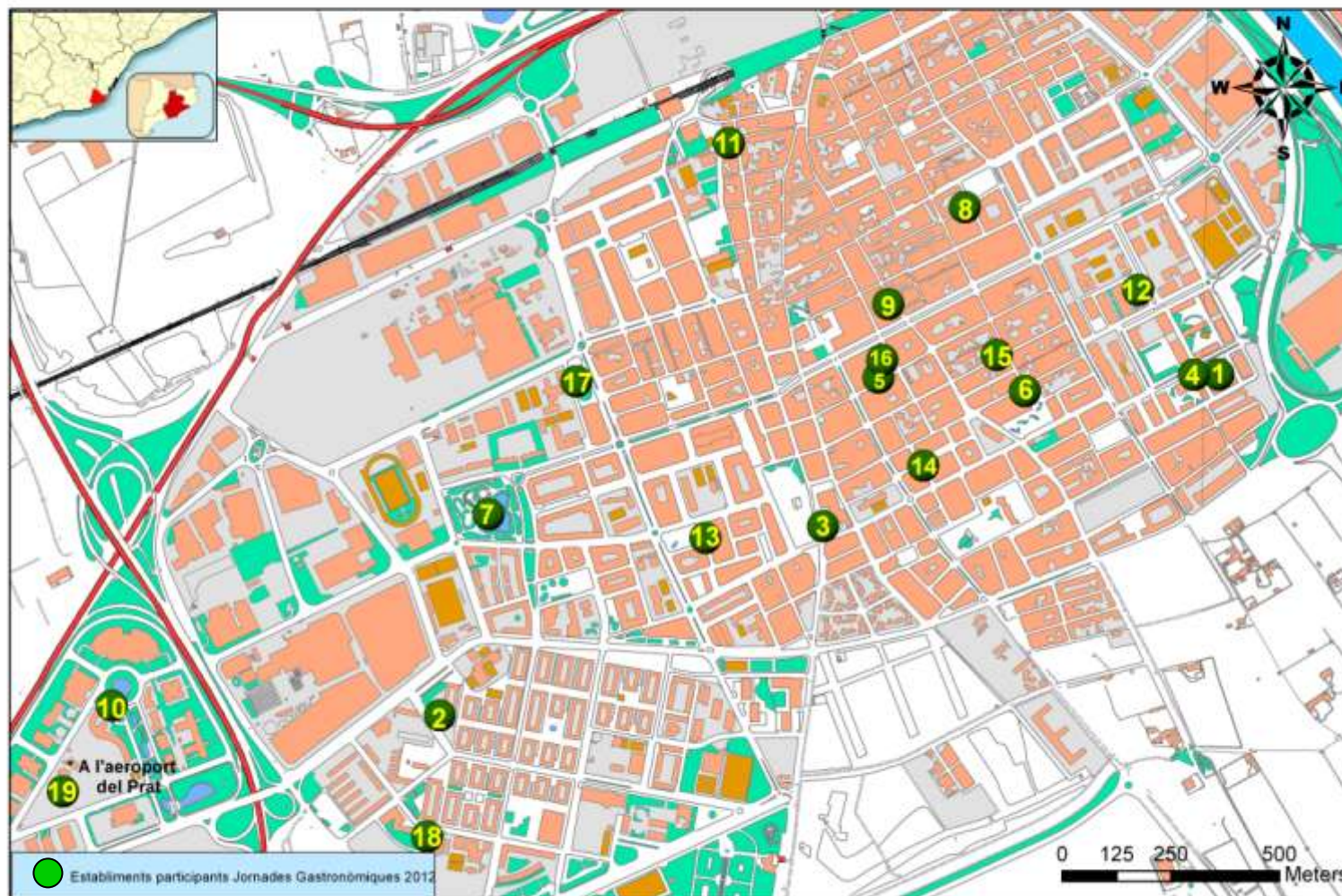
Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2011 i direcció, Segona edició, del 4 al 27 de març del 2011.

Número	Restaurants	Direcció
1	Cal Ramon	Pablo Neruda, 56
2	Casa Alcaide	Nicolas Maria Urgoiti, 16
3	Casa Ramón	Riu Llobregat, 44
4	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
5	De Repente	Pablo Neruda, 53
6	El Regust	Narcís Monturiol, 24
7	El Zurito	Enric Morera, 86
8	La Sal Marina, Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3
9	Mesón el Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7
10	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
11	Pau Casals	Plaça Pau Casals, 1
12	Rustic&co.	Castella, 33
13	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
14	Spoon	Maurici Vilomara, 22
15	Tasta'm	Riu Anoia, 42-54
	Total: 15	

Mapa 4 i llegenda. Figura 45:

Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2012, Tercera edició, del 8 al 31 de març del 2012.

El Prat de Llobregat. Establiments participants Jornades Gastronòmiques 2012

Llegenda ampliada Mapa 4. Figura 45:

Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2012 i direcció, Tercera edició, del 8 al 31 de març del 2012.

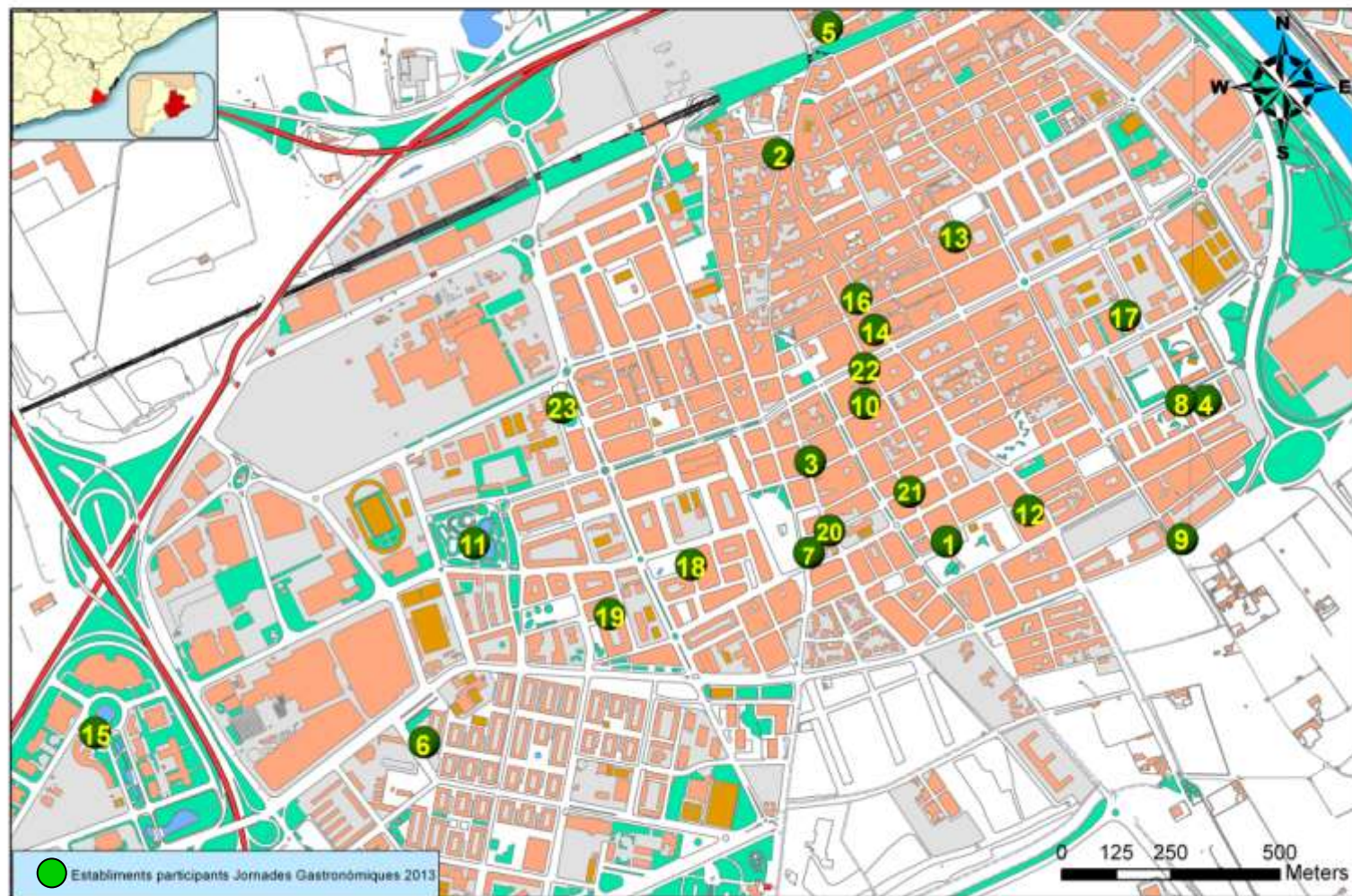
Número	Restaurants	Direcció
1	Cal Ramon	Pablo Neruda, 56
2	Casa Ramón	Riu Llobregat, 44
3	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
4	De Repente	Pablo Neruda, 53
5	El Regust	Narcís Monturiol, 24
6	El Zurito	Enric Morera, 86
7	John Duck	Parc de la Solidaritat
8	La Castellana	Primer de Marig, 12
9	La Lluna en un Cove La Sal Marina,	Frederic Soler, 48
10	Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3
11	Los Naranjos	Cinto Verdaguer, 16
12	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12
13	Mesón el Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7
14	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
15	Rango	Enric Morera, 72
16	Rustic&co.	Castella, 33
17	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
18	Tasta'm	Riu Anoia, 42-54
19	Tryp Hotel Aeropuerto	Plaça del Pla de l'Estany, 1-2

Total: 19

Mapa 5 i llegenda. Figura 46:

Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2013, Quarta edició, de l'1 al 31 de març del 2013.

El Prat de Llobregat. Establiments participants Jornades Gastronòmiques 2013

Llegenda ampliada Mapa 5. Figura 46:

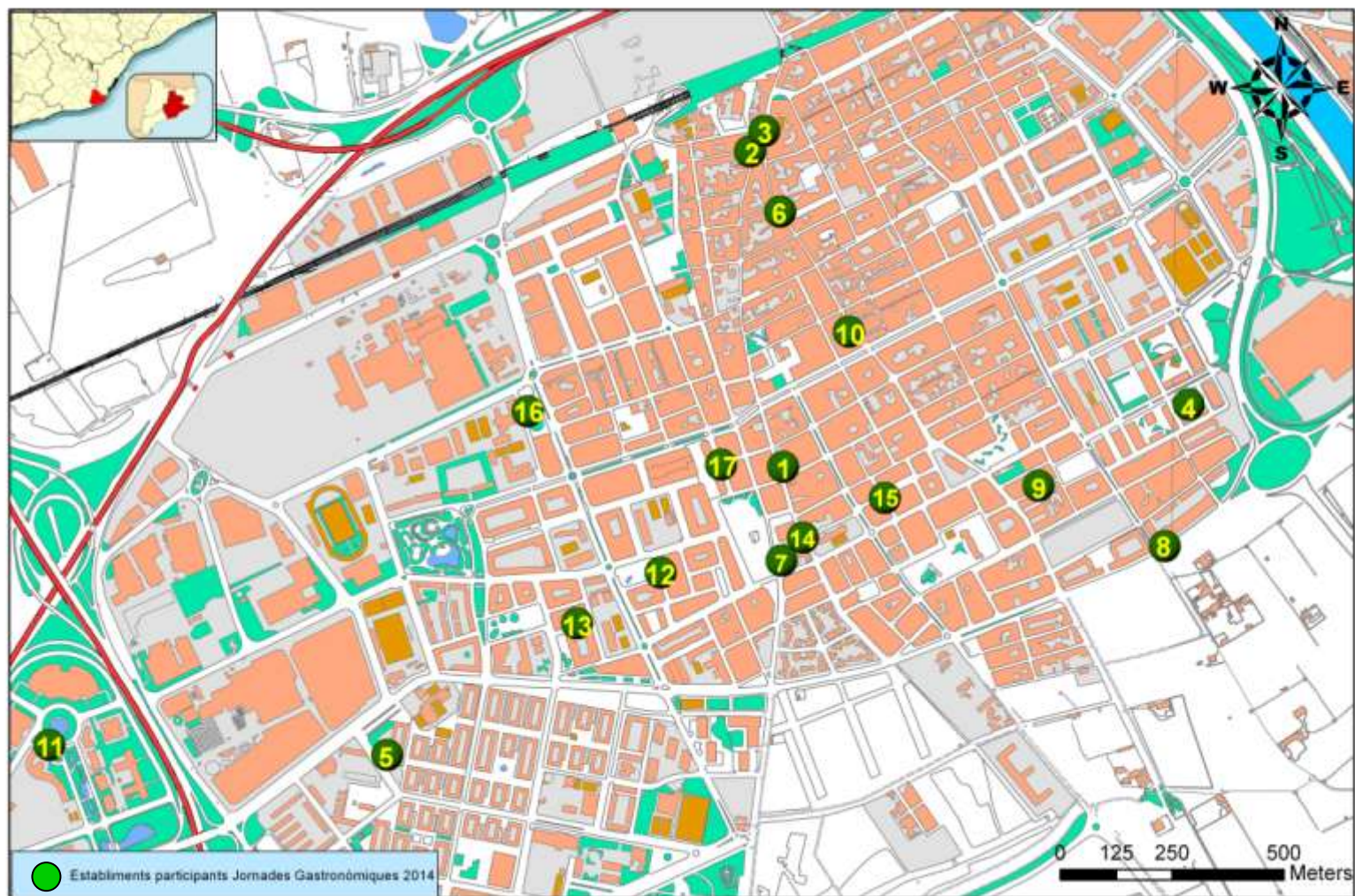
Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2013 i direcció, Quarta edició, de l'1 al 31 de març del 2013.

Número	Restaurants	Direcció
1	As de Copes	Girona, 139
2	Axarquía	Jaume Casanovas, 6
3	Ca la Tata	Jaume Casanovas, 131
4	Cal Ramon	Pablo Neruda, 56
5	El Capitán Garfio	Marina, 105
6	Casa Alcaide	Nicolas Maria Urgoiti, 16
7	Casa Ramón	Riu Llobregat, 44
8	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
9	Da Vinci	Pablo Neruda, 52
10	Mesón el Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7
11	El Regust	Narcís Monturiol, 24
12	John Duck	Parc de la Solidaritat
13	Kta's	Carretera de la Bunyola, 16
14	La Castellana	Primer de Marig, 12
15	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 48
16	La Sal Marina, Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3
17	Leiman's	Frederic Soler, 26
18	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12
19	Mesón Galicia	Matagalls, 4
20	Oeste Bar	Jaume Casanovas, 163
21	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
22	Rustic&co.	Castella, 33
23	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
	Total: 23	

Mapa 6 i llegenda. Figura 47:

Establiments participants en les Jornades Gastronòmiques 2014, Cinquena edició, de l'1 de maig a l'1 de juny del 2014.

El Prat de Llobregat. Establiments participants Jornades Gastronòmiques 2014

Llegenda ampliada Mapa 6. Figura 47:

Establiments pratençs participants en les Jornades Gastronòmiques 2014 i direcció, Cinquena edició, de l'1 de maig a l'1 de juny del 2014.

Número	Restaurants	Direcció
1	Axarquía	Jaume Casanovas, 6
2	Ca la Tata	Jaume Casanovas, 131
3	Cafeteria-Gelateria La Vila	Plaça de la Vila, 3
4	Cal Ramon	Pablo Neruda, 56
5	Casa Ramón	Riu Llobregat, 44
6	Celler l'All i Oli	Ferran Puig, 36
7	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
8	El Capitán Garfio	Marina, 105
9	El Peixet	Girona, 199
10	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 48
	La Sal Marina,	
11	Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3
12	Mesón el Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7
13	Mesón Galicia	Matagalls, 4
14	Oeste Bar	Jaume Casanovas, 163
15	Ona Nuit	Joan Cirera i Pons, 13-15
16	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
17	Tempus Fugit	Doctor Gallart i Monés, 6-8
	Total: 17 (+2l'H, +1 Cornellà +1 St. Boi=21)	

Figura 48. Recull de les llegendes ampliades dels Mapes 2-6 i figures 43-47.

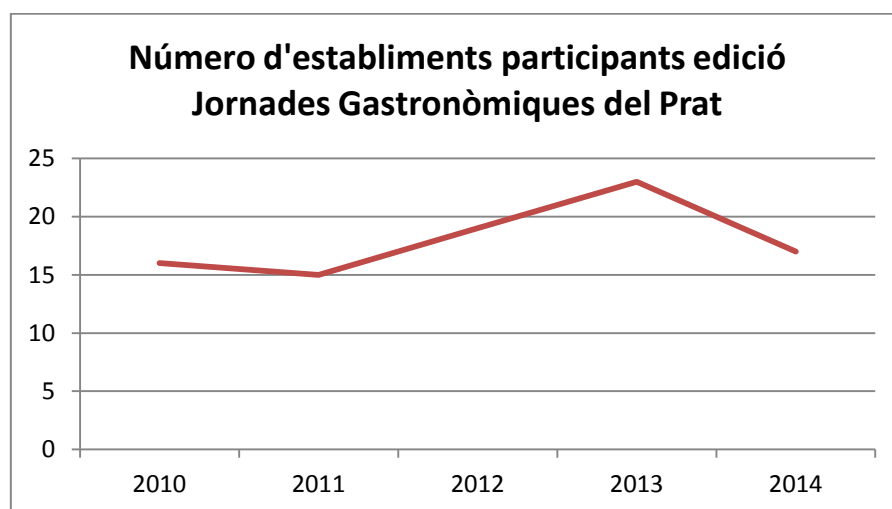
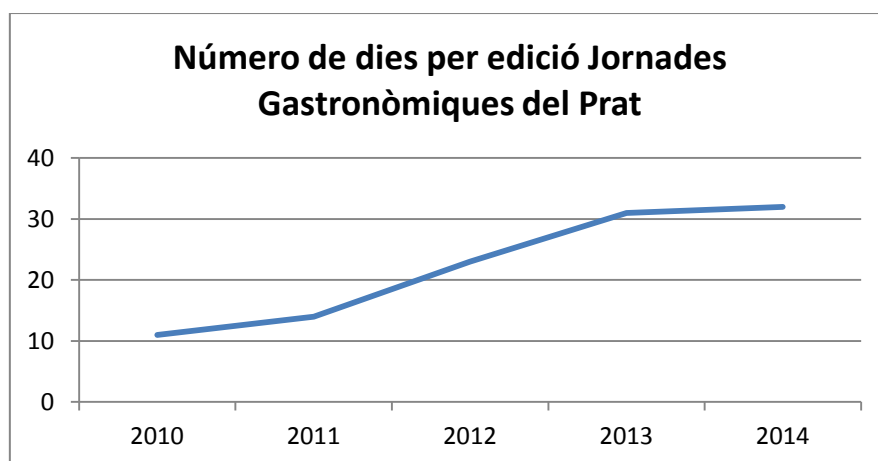
Total establiments pràctics participants en les totes les edicions de les Jornades Gastronòmiques del 2010 al 2014 i direcció, amb taules i gràfics d'anàlisi.

Núm	Restaurants	Direcció	2010	2011	2012	2013	2014
1	Afrika	Dolores Ibarruri, 35-37	1				
2	As de Copes	Girona, 139				1	
3	Axarquía	Jaume Casanovas, 6				2	1
4	Ca la Tata	Jaume Casanovas, 131				3	2
5	Cafeteria-Gelateria La Vila	Plaça de la Vila, 3					3
6	Cal Ramon	Pablo Neruda, 56		1	1	4	4
7	Casa Alcaide	Nicolas Maria Urgoiti, 16		2		6	
8	Casa Ramón	Riu Llobregat, 44		3	2	7	5
9	Celler l'All i Oli	Ferran Puig, 36					6
10	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41		4	3	8	7
11	Da Vinci	Pablo Neruda, 52				9	
12	De Repente	Pablo Neruda, 53		5	4		
13	El Capitán Garfio	Marina, 105				5	8
14	El Corralillo	Tarragona, 32	2				
15	El Gourmet de l'Angelus	Major, 29	3				
16	El Gourmet de l'Angelus II	Maurici Vilomara, 22	4				
17	El Peixet	Girona, 199					9
18	El Regust	Narcís Monturiol, 24	5	6	5	11	
19	El Restaurant de l'Isma	Les Moreres, 113	6				
20	El Zurito	Enric Morera, 86		7	6		
21	John Duck	Parc de la Solidaritat			7	12	
22	Kta's	Carretera Bunyola, 16				13	
23	La Castellana	Primer de Marig, 12			8	14	
24	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58	7		9	15	10
25	La Sal Marina,						
26	Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3		8	10	16	11
27	Leiman's	Frederic Soler, 26				17	
28	Lola	Eusebi Soler, 1	8				
29	Los Naranjos	Cinto Verdager, 16	9		11		
30	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12			12	18	
31	Mesón el Cortijo	Estany de Magarola, 5-7		9	13	10	12
32	Mesón Galicia	Matagalls, 4				19	13
33	Oeste Bar	Jaume Casanovas, 163				20	14
34	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15	10	10	14	21	15
35	Pati Blau	Carrer d'Esplugues, 49	11				
36	Pau Casals	Plaça Pau Casals, 1		11			
37	Peperonata	Carrer Petit	12				
38	Peperonata Due	Maurici Vilomara, 22	13				
39	Peter Pan	Onze de Setembre, 255	14				
40	Rango	Enric Morera, 72			15		

40	Rustic&co.	Castella, 33	15	12	16	22	
41	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46	16	13	17	23	16
42	Spoon	Maurici Vilomara, 22		14			
43	Tasta'm	Riu Anoia, 42-54		15	18		
44	Tempus Fugit	Doctor Gallart i Monés, 6-8					17
45	Tryp Hotel Aeropuerto	Pl del Pla de l'Estany, 1-2			19		

45 establiments i menús diferents

Edició	Any	Dates	Dies	Preu	Participants	Menús servits
I	2010	4-14 de març	11	20 €	16	
II	2011	4-27 de març	14	20 €	15	
III	2012	8-31 de març	21	20 €	19	.+ 4000
IV	2013	1-31 de març	31	20-25€	23	.+ 5000
V	2014	1 maig-1 juny	32	21-35€	17 Prat (21 total)	

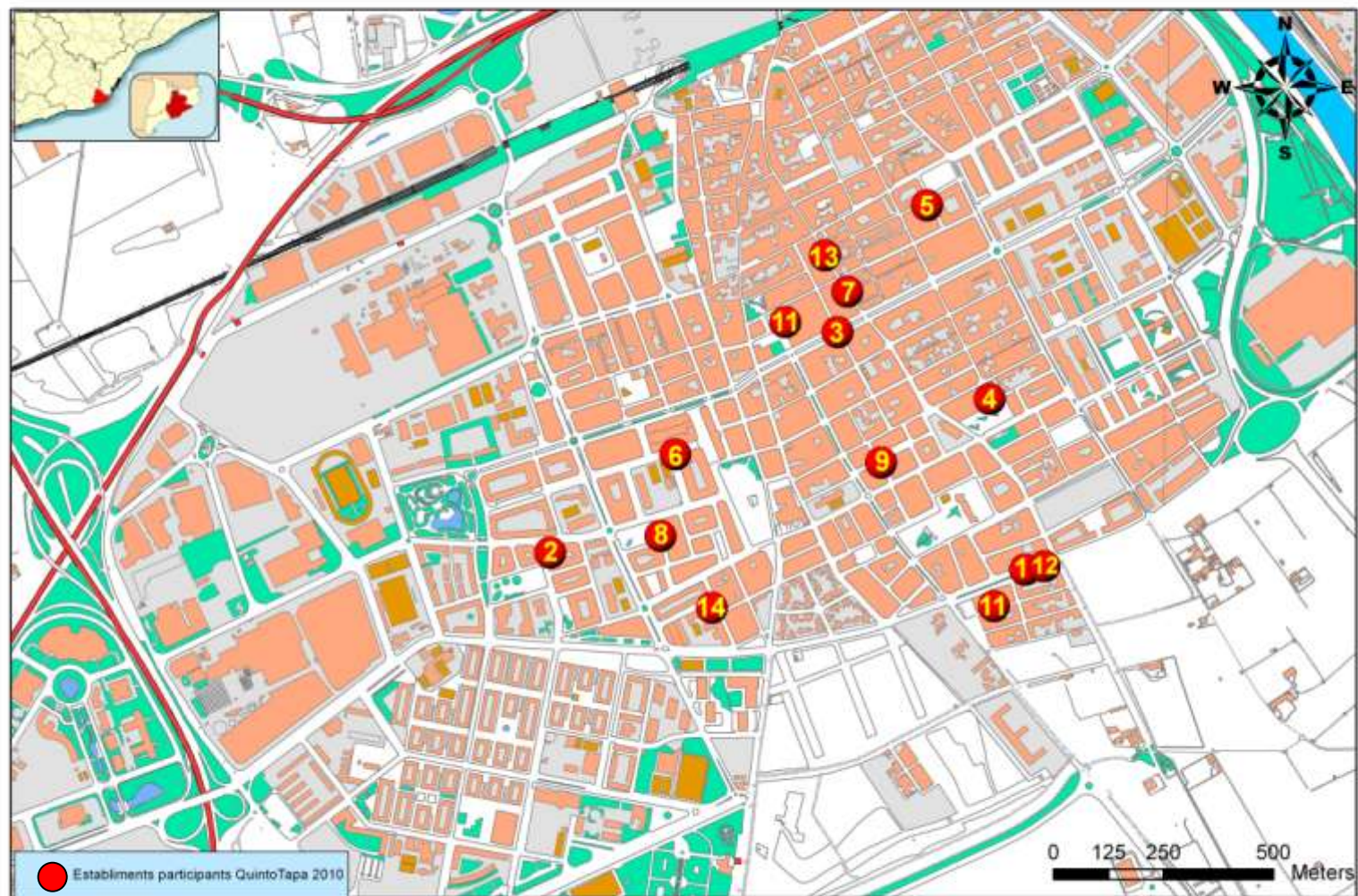

6.3.4.2. Quinto Tapa

Mapa 7 i llegenda. Figura 49:

Establiments participants al Quinto Tapa 2010, Primera edició, del 18 al 28 de març del 2010

El Prat de Llobregat. Establiments participants Quinto Tapa 2010

Llegenda ampliada Mapa 7. Figura 49:

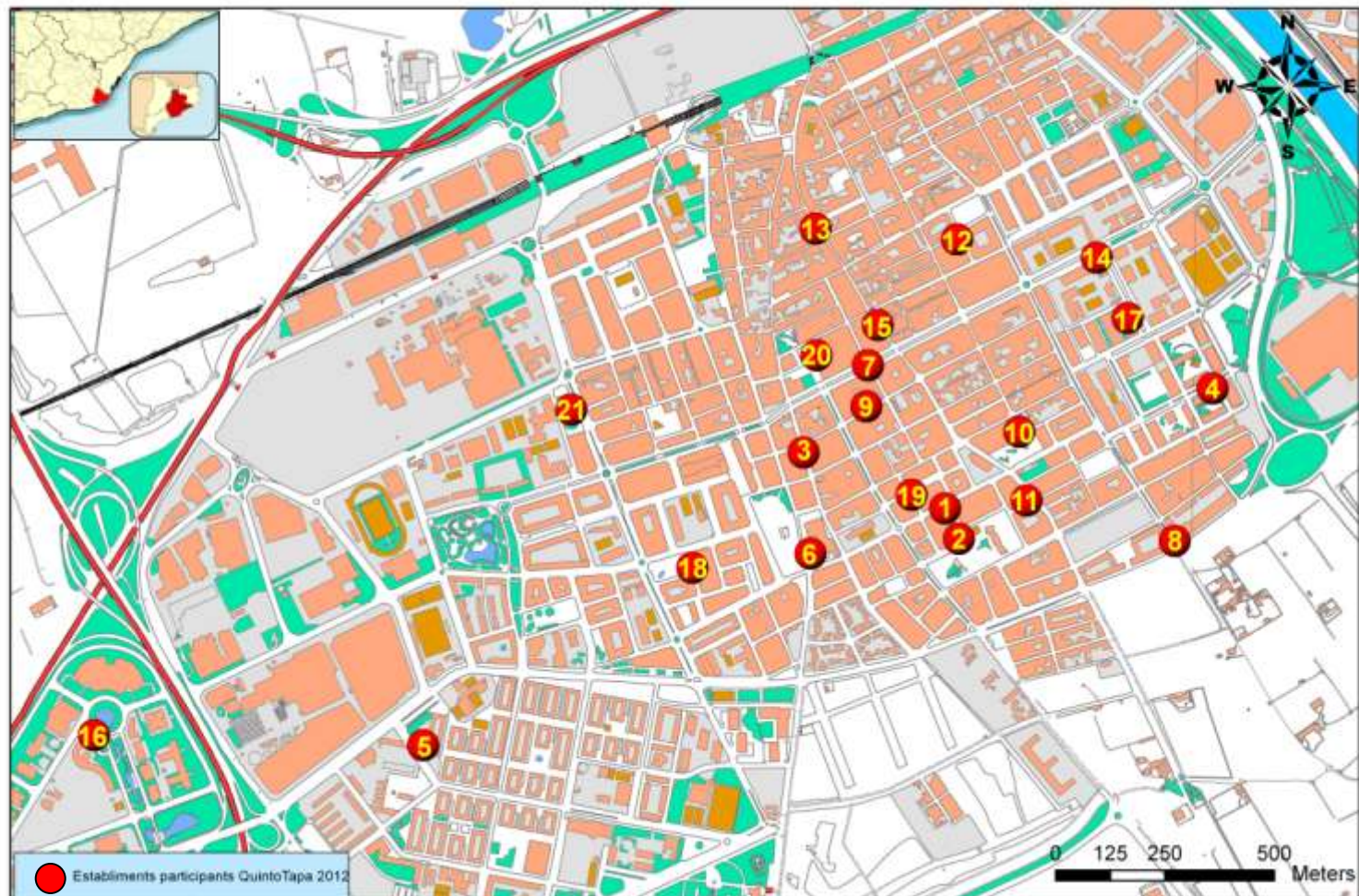
Establiments participants al Quinto Tapa 2010, Primera edició, del 18 al 28 de març del 2010

Número	Establiment	Direcció
1	251	11 de setembre, 251
2	Afrika	Carrer de Dolores Ibarruri, 35-37
3	Dolmar	Castella, 33
4	El Zurito	Enric Morera, 86
5	La Castellana	Primer de Marig, 12
6	La Esperanza	Rosa Ribas Parellada 13
7	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 48
8	Mesón El Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7
	Ona Nuit	
9	Restaurant	Joan Cirera i Pons, 13-15
10	Pati Blau	Carrer d'Esplugues de Llobregat, 49
11	Pau Casals	Plaça Pau Casals, 1
12	Peter Pan	Onze de Setembre, 255
13	Pizza al Toc	Frederic Soler, 12
14	Rubricatus	Girona, 10
	Total: 14	

Mapa 8 i llegenda. Figura 50:

Establiments participants al Quinto Tapa 2012, Segona edició, del 25 d'octubre al 18 de novembre del 2012

El Prat de Llobregat. Establiments participants Quinto Tapa 2012

Llegenda ampliada Mapa 8. Figura 50:

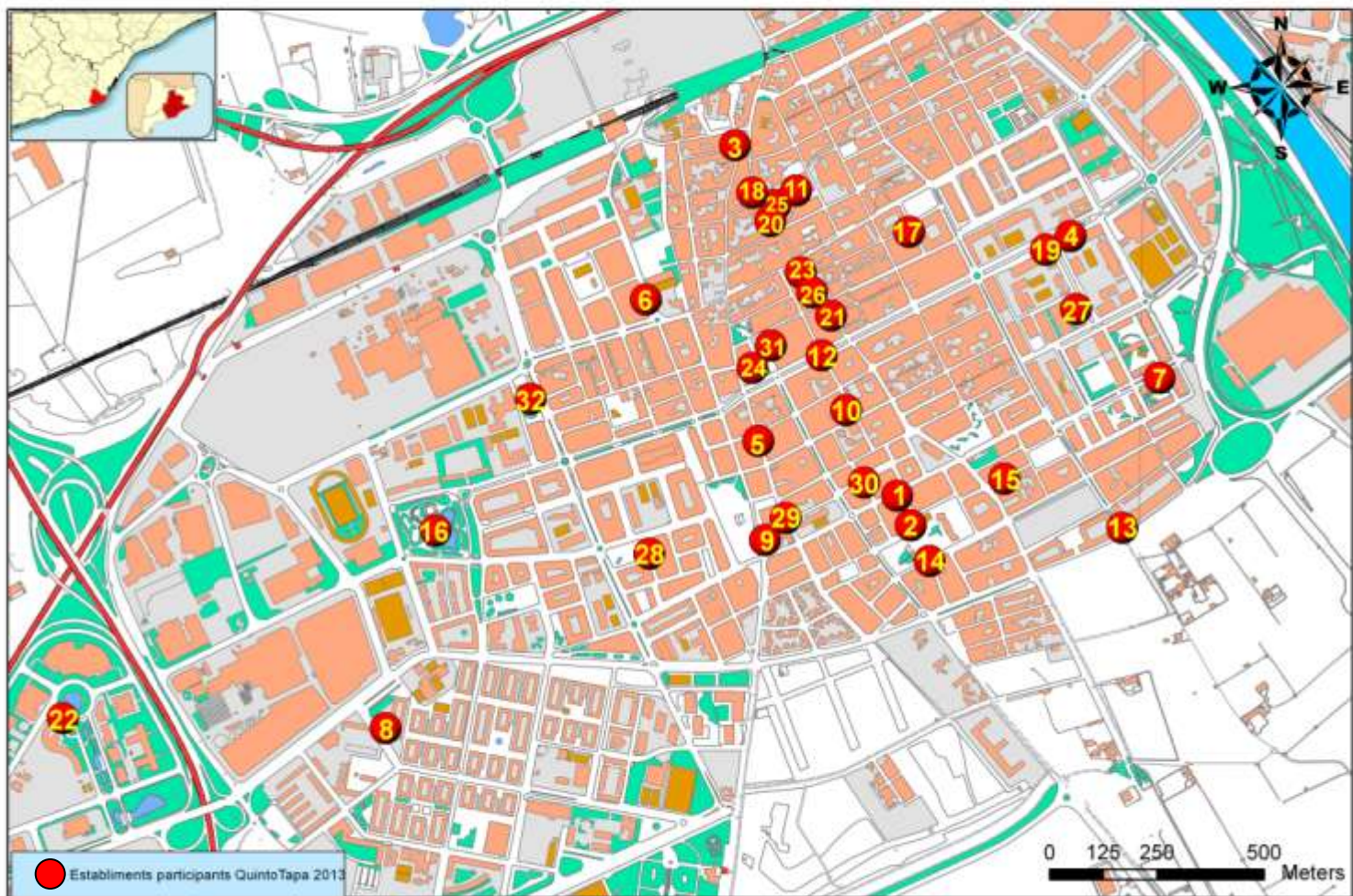
Establiments participants al Quinto Tapa 2012, Segona edició, del 25 d'octubre al 18 de novembre del 2012

Número	Establiment	Direcció	Número de tapes
1	2 de Vins	Caldetes, 10	1
2	As de Copes	Girona, 139	1
3	Ca la Tata	Jaume Casanovas, 131	2
4	Cal Ramón	Pablo Neruda, 56	2
5	Casa Ramon	Riu Llobregat, 44	2
6	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41	2
7	Dolmar	Castella, 33	2
8	El Capitán Garfio	Marina, 105	1
9	El Regust	Narcís Monturiol, 24	1
10	El Zurito	Enric Morera, 86	1
11	ka's	Carretera de la Bunyola, 16	1
12	La Castellana	Primer de Maig, 12	2
13	La Font del Gall 1	Ferran Puig, 49	1
14	La Font del Gall 2	Verge de Montserrat, 23	1
15	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 48	2
16	La Sal Marina, Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3	2
17	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12	1
18	Mesón El Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7	2
19	Ona Nuit Restaurant	Joan Cirera i Pons, 13-15	1
20	Pau Casals	Plaça Pau Casals, 1	2
21	Sinfonia, Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46	2
Total: 21 (+7)			32

Mapa 9 i llegenda. Figura 51:

Establiments participants al Quinto Tapa 2013, Tercera edició, del 15 de novembre al 15 de desembre del 2013

El Prat de Llobregat. Establiments participants Quinto Tapa 2013

Mapa 9 i llegenda. Figura 51:

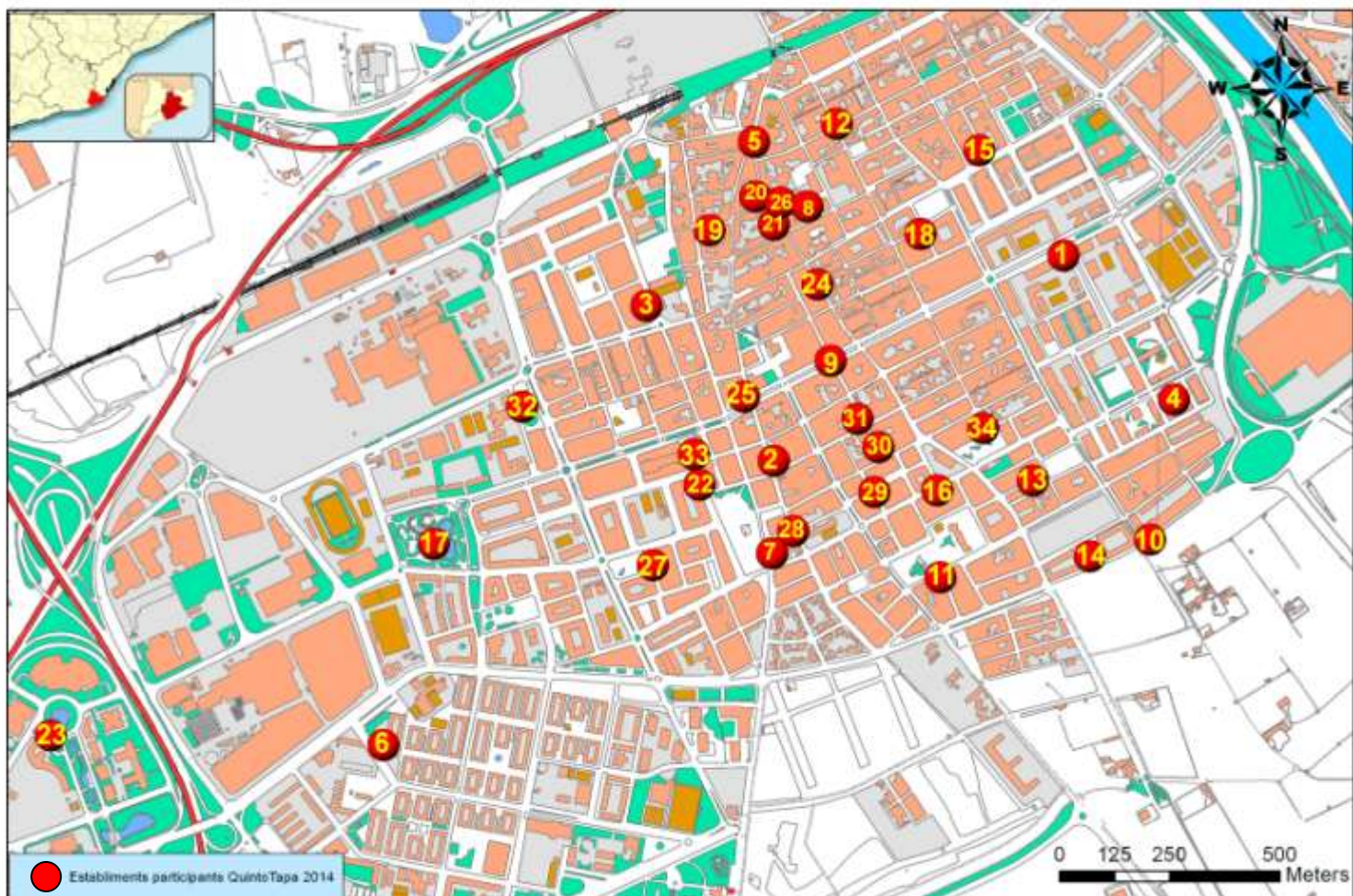
Establiments participants al Quinto Tapa 2013, Tercera edició, del 15 de novembre al 15 de desembre del 2013

Número	Establiment	Direcció	Número de tapes
1	2 de Vins	Caldetes, 10	1
2	As de Copes	Girona, 139	1
3	Axarquía	Jaume Casanovas, 6	1
4	Banzai Sushi	Verge de Montserrat, 19	2
5	Ca la Tata	Jaume Casanovas, 131	2
6	Café Casino	Penedès, 40	2
7	Cal Ramón	Pablo Neruda, 56	1
8	Casa Ramon	Riu Llobregat, 44	2
9	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41	2
10	Centro Extremeño Ruta de la Plata	Castella, 51	2
11	Chez Lounge	Martí i Piñol, 14	2
12	Dolmar	Castella, 33	1
13	El Capitán Garfio	Marina, 105	1
14	El Corralillo	Tarragona, 32	1
15	El Peixet	Girona, 199	2
16	John Duck	Parc de la Solidaritat	2
17	La Castellana	Primer de Maig, 12	2
18	La Cova	Ferran Puig, 30	2
19	La Font del Call 2	Verge de Montserrat, 23	
20	La Font del Gall 1	Ferran Puig, 49	1
21	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 48	2
22	La Sal Marina, Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3	1
23	La Santa Burger	Frederic Soler, 12	1
24	La Taverneta	Montserrat, 130	2
25	Le Tigré Cakes	Rector Martí i Pinyol, 3	1
26	Leiman's Café	Frederic Soler, 25	2
27	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12	2
28	Mesón El Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7	2
29	Oeste Bar	Jaume Casanovas, 163	2
30	Ona Nuit Restaurant	Joan Cirera i Pons, 13-15	1
31	Pau Casals	Plaça Pau Casals, 1	2
32	Sinfonia, Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46	2
Total: 32 (+11)			50

Mapa 10 i llegenda. Figura 52:

Establiments participants al Quinto Tapa 2014, Quarta edició, del 3 al 30 d'abril del 2014

El Prat de Llobregat. Establiments participants Quinto Tapa Abril 2014

Llegenda ampliada Mapa 10. Figura 52:

Establiments participants al Quinto Tapa 2014, Quarta edició, del 3 al 30 d'abril del 2014

Numero	Establiment	Direcció	Número de Tapes
1	Banzai Sushi	Verge de Montserrat, 19	2
2	Ca la Tata	Jaume Casanovas, 131	2
3	Café Casino	Penedès, 40	1
4	Cal Ramón	Pablo Neruda, 56	1
5	Cal Xica	Plaça de la Vila, 12	1
6	Casa Ramón	Riu Llobregat, 44	2
7	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41	2
8	Chez Lounge	Rector Martí i Pinyol, 14	2
9	Dolmar	Castella, 33	2
10	El Capitán Garfio	Marina, 105	2
11	El Corralillo	Tarragona, 32	2
12	El Nou Mafel	Ignasi Iglésias, 39	2
13	El Peixet	Girona, 199	2
14	El Petit Buddha	Onze de Setembre, 265	2
15	El Porxo	Begues, 24	1
16	Enjoy & The Juice	Lleida, 118	1
17	John duck	Parc de la Solidaritat	2
18	La Castellana	Primer de Maig, 12	1
19	La Copa Cocktail Club	Dr. Robert, 1	1
20	La Cova	Ferran Puig, 30	2
21	La Font del Gall	Ferran Puig, 49	1
22	La Posada	Rosa Ribas Parellada, 1-5	2
23	La Sal Marina, Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3	1
24	La Santa Burger	Frederic Soler, 12	1
25	La Taverneta	Verge de Montserrat, 130	2
26	Le Tigré Cakes	Rector Martí i Pinyol, 3	1
27	Mesón El Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7	2
28	Oeste Bar	Jaume Casanovas, 163	2
29	Ona Nuit Restaurant	Joan Cirera i Pons, 13-15	1
30	Peña Madridista	Castella, 53	2
31	Ruta de la Plata	Castella, 51	2
32	Sinfonia, Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46	2
33	Tempus Fugit	Dr. Gallart i Monés, 6-8	2
34	Zurito	Enric Morera, 86	1
	Total: 34 (+2)		54

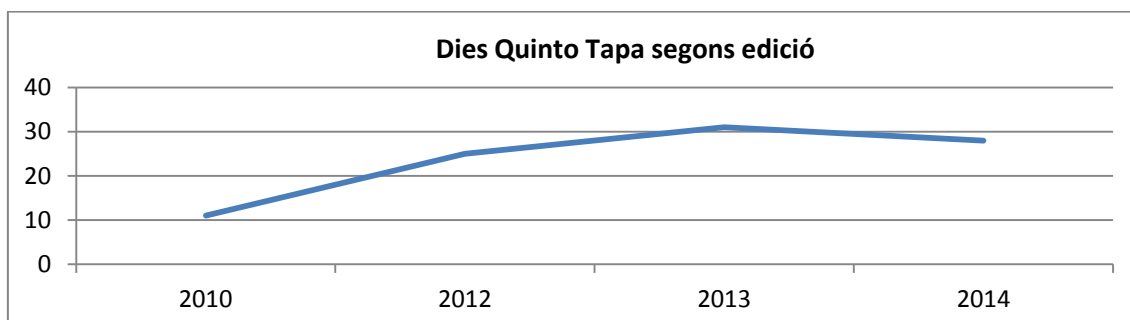
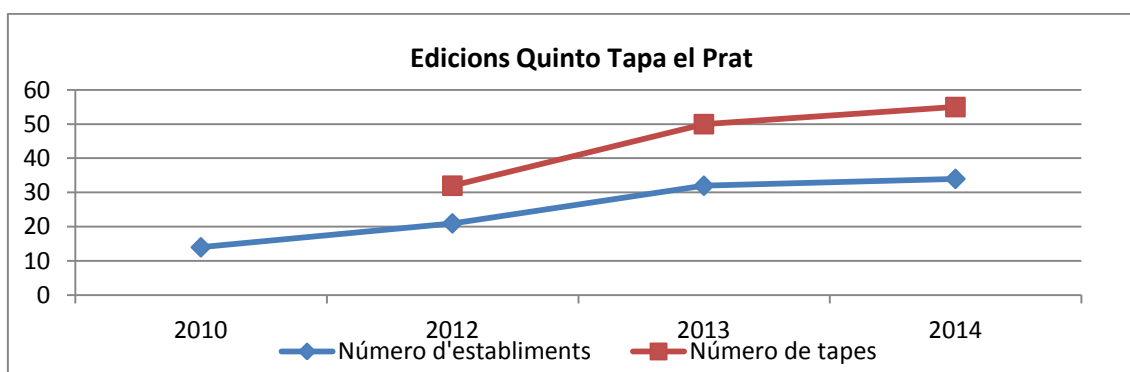
Figura 53. Recull de les llegendes ampliades dels Mapes 7-10 i figures 48-52

Total establiments pratencs participants en les totes les edicions del Quinto Tapa 2010, 2012, 2013 i 2014 amb direcció, taules i gràfics d'anàlisi.

Núm.	Establiment	Direcció	2010	2012	2013	2014
1	251	11 de setembre, 251	1			
2	2 de Vins	Caldetes, 10		1	1	
3	Afrika	Carrer de Dolores Ibarruri, 35-37	2			
4	As de Copes	Girona, 139		2	2	
5	Axarquía	Jaume Casanovas, 6			3	
6	Banzai Sushi	Verge de Montserrat, 19			4	1
7	Ca la Tata	Jaume Casanovas, 131		3	5	2
8	Café Casino	Penedès, 40			6	3
9	Cal Ramón	Pablo Neruda, 56		4	7	4
10	Cal Xica	Plaça de la Vila, 12				5
11	Casa Ramon	Riu Llobregat, 44		5	8	6
12	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41		6	9	7
13	Centro Extremeño Ruta de la Plata	Castella, 51			10	31
14	Chez Lounge	Martí i Piñol, 14			11	8
15	Dolmar	Castella, 33	3	7	12	9
16	El Capitán Garfio	Marina, 105		8	13	10
17	El Corralillo	Tarragona, 32			14	11
18	El Nou Mafel	Ignasi Iglésias, 39				12
19	El Peixet	Girona, 199			15	13
20	El Petit Buddha	Onze de Setembre, 265				14
21	El Porxo	Begues, 24				15
22	El Regust	Narcís Monturiol, 24		9		
23	El Zurito	Enric Morera, 86	4	10		34
24	Enjoy & The Juice	Lleida, 118				16
25	John Duck	Parc de la Solidaritat			16	17
26	kta's	Carretera de la Bunyola, 16		11		
27	La Castellana	Primer de Maig, 12	5	12	17	18
28	La Copa Cocktail Club	Dr. Robert, 1				19
29	La Cova	Ferran Puig, 30			18	20
30	La Esperanza	Rosa Ribas Parellada 13	6			
31	La Font de Gall 2	Verge de Montserrat, 23		14	19	
32	La Font del Gall 1	Ferran Puig, 49		13	20	21
33	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 48	7	15	21	
34	La Posada	Rosa Ribas Parellada, 1-5				22
35	La Sal Marina, Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3		16	22	23
36	La Santa Burger	Frederic Soler, 12			23	24
37	La Taverneta	Montserrat, 130			24	25

38	Le Tigré Cakes	Rector Martí i Pinyol, 3			25	26
39	Leiman's Café	Frederic Soler, 25			26	
40	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12		17	27	
41	Mesón El Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7	8	18	28	27
42	Oeste Bar	Jaume Casanovas, 163			29	28
43	Ona Nuit Restaurant	Joan Cirera i Pons, 13-15	9	19	30	29
44	Pati Blau	Carrer d'Esplugues de Llobregat, 49	11			
45	Pau Casals	Plaça Pau Casals, 1	11	20	31	
46	Peña Madridista	Castella, 53				30
47	Peter Pan	Onze de Setembre, 255	12			
48	Pizza al Toc	Frederic Soler, 12	13			
49	Rubricatus	Girona, 10	14			
50	Sinfonia, Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46		21	32	32
51	Tempus Fugit	Dr. Gallart i Monés, 6-8				33
TOTAL	51 Establiments	.+ 150 tapes diferents				

Edició	Any	Dates	Dies	Preu	Participants	Núm tapes	Tapes servides	Tapes /Dia
I	2010	18-28 de març	11	3-5€	14			
II	2012	25 d'octubre-18 novembre	25	2,5€ (casa) -3,5€ (Pota Blava)	21	32	25000	1190
III	2013	15 novembre-15 desembre	31	2,5€ (casa) -3,5€ (Pota Blava)	32	50	50000	1563
IV (Carxofa)	2014	3-30 abril	28	2,5€ (casa) -3€ (Carxofa Prat)	34	55		

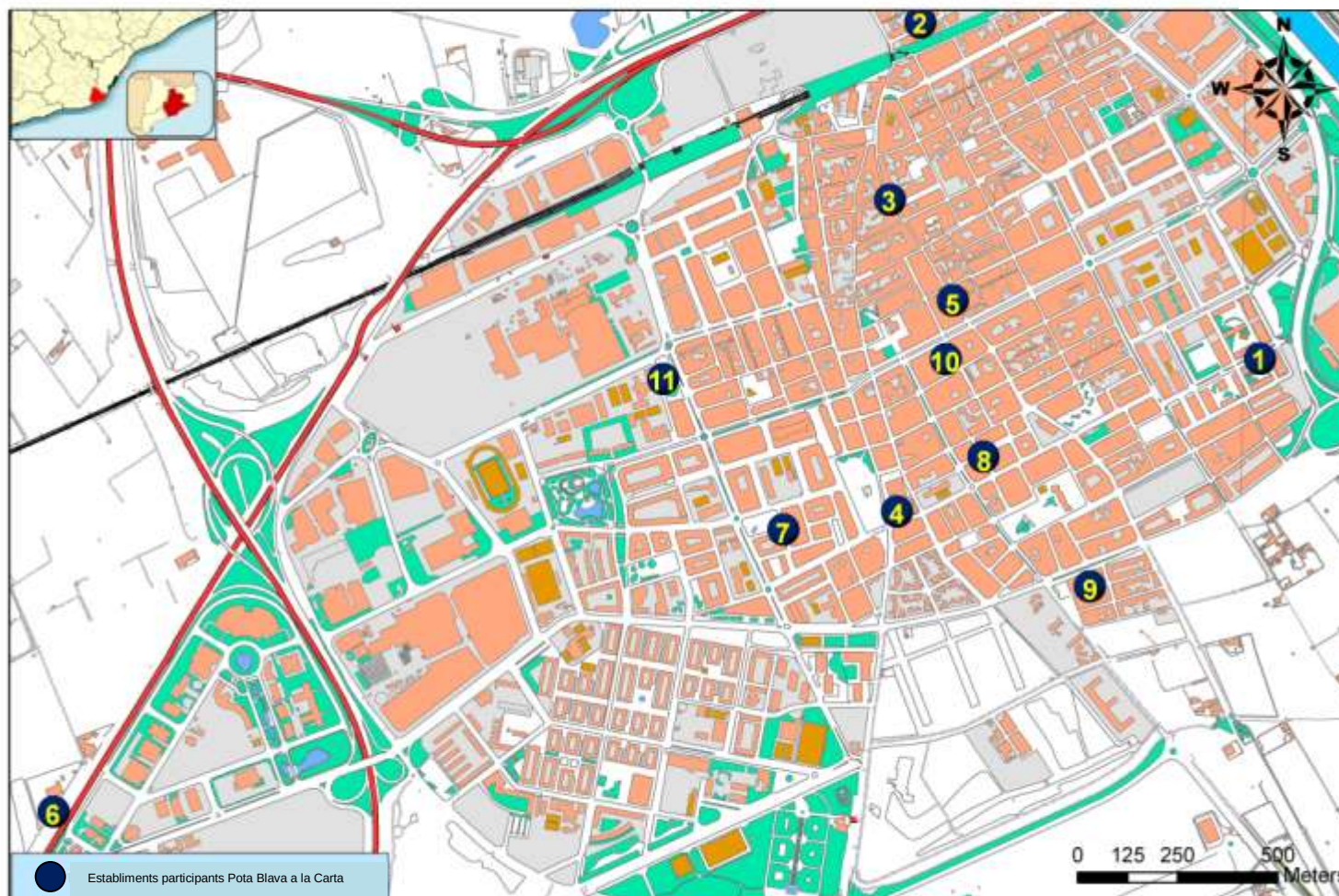

6.3.4.3. El Pota Blava a la Carta

Mapa 11 i llegenda. Figura 54:

Establiments participants en el Pota Blava a la Carta, Primera edició comarcal, octubre desembre 2011

El Prat de Llobregat. Establiments participants Pota Blava a la Carta 2011

Llegenda ampliada Mapa 11. Figura 54:

Establiments participants en el Pota Blava a la Carta, Primera edició comarcal, octubre desembre 2011

Número	El Pota Blava a la Carta 2011	Direcció
1	Cal Ramón	Pablo Neruda, 56
2	Casa Alcaide	Nicolas Maria Urgoiti, 16
3	Celler All i Oli	Ferran Puig, 36
4	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
5	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58
6	La Masia Sanchez Casal	C-31 km 191
7	Mesón el Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7
8	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
9	Pati Blau	Espluges, 49
10	Rustic&co	Castella, 33
11	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46

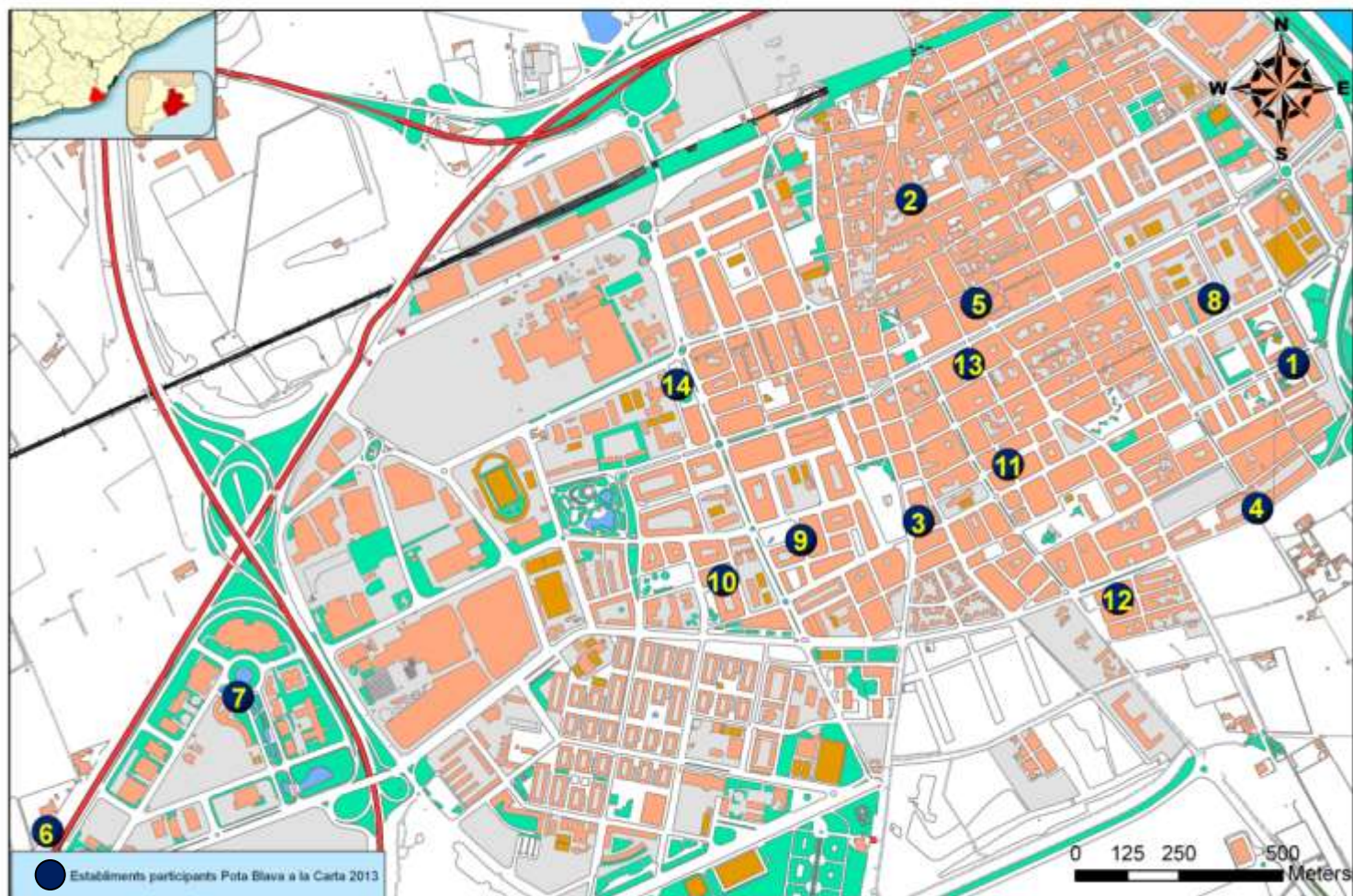
Total: 11 de 20

Octubre-Desembre 2011

Mapa 12 i llegenda. Figura 55:

Establiments participants en el Pota Blava a la Carta, Segona edició comarcal, octubre desembre 2013

El Prat de Llobregat. Establiments participants Pota Blava a la Carta 2013

Llegenda ampliada. Mapa 12 i. Figura 55:

Establiments participants en el Pota Blava a la Carta, Segona edició comarcal, octubre desembre 2013

Número	El Pota Blava a la Carta 2013	Direcció
1	Cal Ramon	Pablo Neruda, 56
2	Celler All i Oli	Nicolas Maria Urgoiti, 16
3	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
4	El Capitán Garfio	Marina, 105
5	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58
6	La Masia Sanchez Casal	C-31 km 191
7	La Sal Marina,	
8	Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3
9	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12
10	Mesón el Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7
11	Mesón Galicia	Matagalls, 4
12	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
13	Pati Blau	Espluges, 49
14	Rustic&co.	Castella, 33
15	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46

Total: 14 de 20

Octubre-Desembre 2013

Figura 56. Recull de les llegendes ampliades dels Mapes 11 i 12 i figures 53 i 54

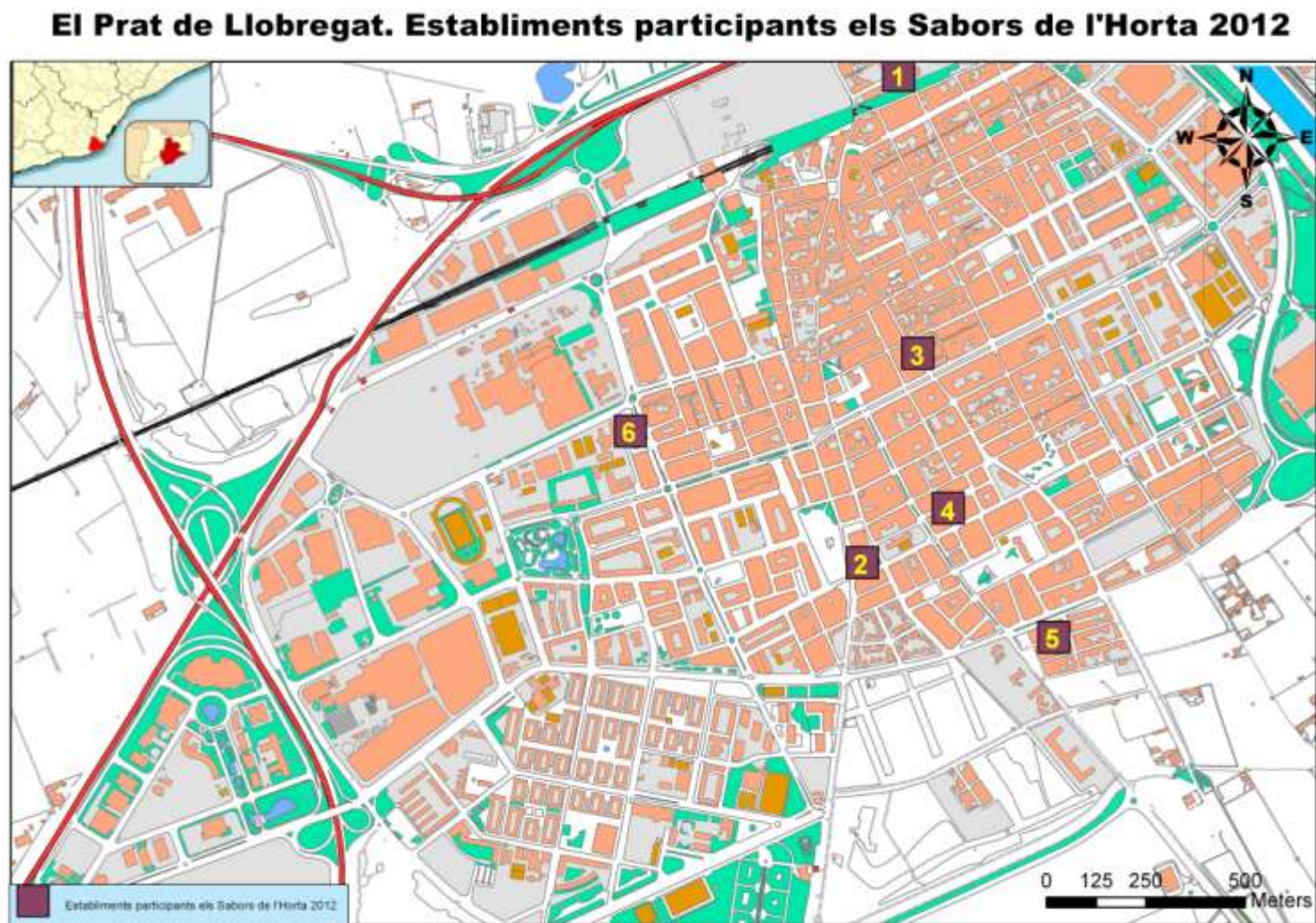
Total establiments pratecs participants en les edicions de 2011 i 2013 del Pota Blava a la Carta.

Número	El Pota Blava a la Carta	Direcció	2011	2013
1	Cal Ramón	Pablo Neruda, 56	1	1
2	Casa Alcaide	Nicolas Maria Urgoiti, 16	2	
3	Celler All i Oli	Ferran Puig, 36	3	2
4	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41	4	3
5	El Capitán Garfio	Marina, 105		4
6	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58	5	5
7	La Masia Sanchez Casal	C-31 km 191	6	6
8	La Sal Marina,			
9	Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3		7
10	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12		8
11	Mesón el Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7	7	9
12	Mesón Galicia	Matagalls, 4		10
13	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15	8	11
14	Pati Blau	Espluges, 49	9	12
15	Rustic&co	Castella, 33	10	13
16	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46	11	14
Total Participants 2 edicions: 15				

6.3.4.4. Els sabors de l'Horta

Mapa 13 i llegenda. Figura 57:

Establiments pratenics participants en la campanya gastronòmica comarcal 2012 els Sabors de l'Horta.

Llegenda ampliada Mapa 13 i. Figura 57:

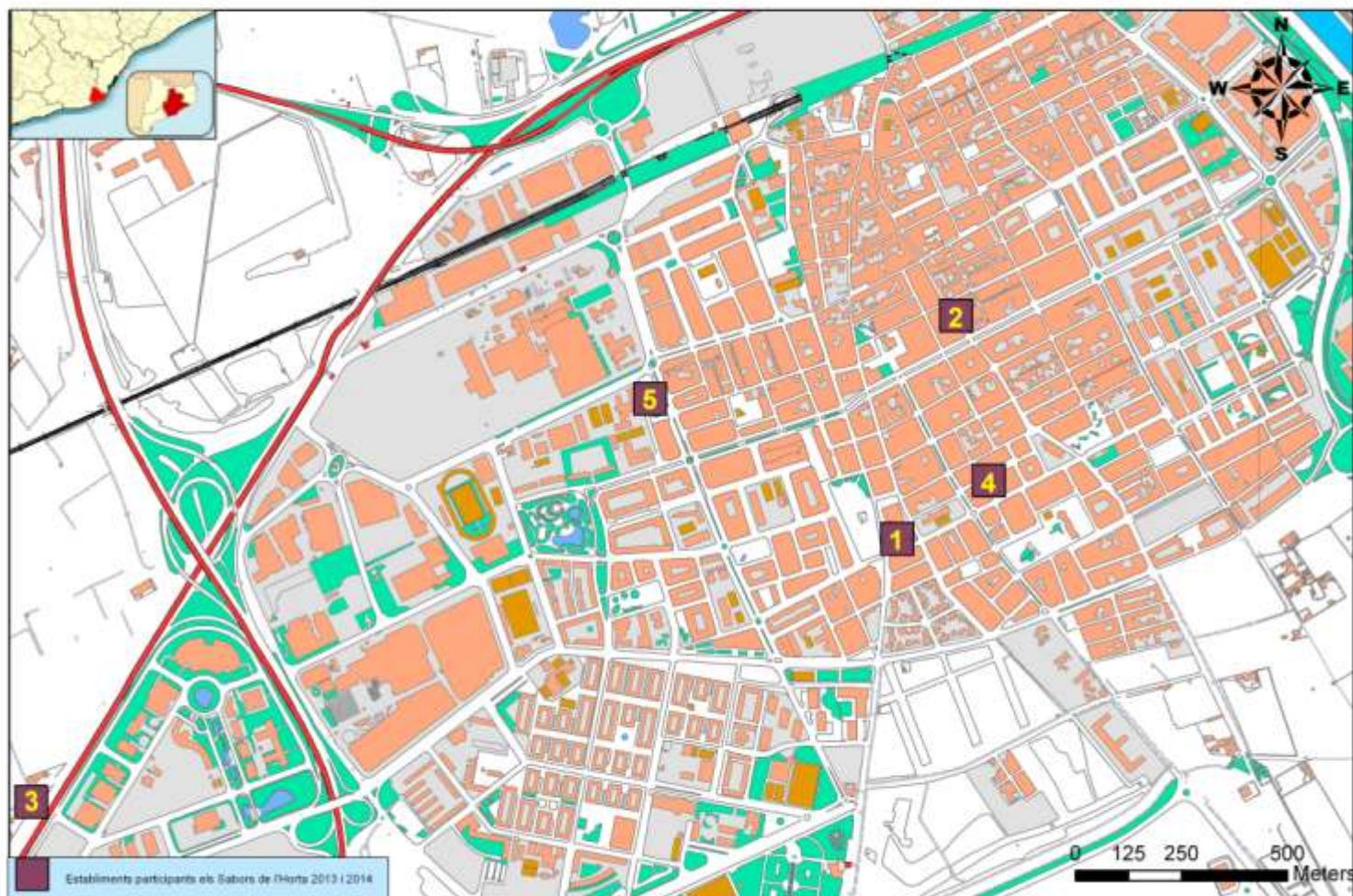
Establiments pratencs participants en la campanya gastronòmica comarcal 2012 els Sabors de l'Horta.

Número	Restaurants el Sabor de l'Horta 2012	Direcció
1	Casa Alcaide	Nicolas Maria Urgoiti, 16
2	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
3	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58
4	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
5	Pati Blau	Carrer d'Esplugues de Llobregat, 49
6	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
	6 al Prat, 39 al total de la comarca	

Mapa 14 i llegenda. Figura 58:

Establiments pratencs participants en la campanya gastronòmica comarcal 2013 i 2014 els Sabors de l'Horta.

El Prat de Llobregat. Establiments participants els Sabors de l'Horta 2013 i 2014

Llegenda ampliada. Mapa 14.. Figura 58:

Establiments pratencs participants en la campanya gastronòmica comarcal 2013 i 2014 els Sabors de l'Horta.

Número	Restaurants el Sabor de l'Horta 2013	Direcció
1	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
2	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58
3	La Masia Sánchez-Casal	C-31 km 191
4	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
5	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
	5 al Prat, 30 al total de la comarca	
Número	Restaurants el Sabor de l'Horta 2014	Direcció
1	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
2	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58
3	La Masia Sánchez-Casal	C-31 km 191
4	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
5	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
	5 al Prat, 34 al total de la comarca	

Figura 59. Recull de les llegendes ampliades dels Mapes 13 i 14 i figures 57 i 58

Total establiments pratencs participants en les edicions de 2011, 2012 i 2013 de la campanya comarcal "Els Sabors de l'Horta"

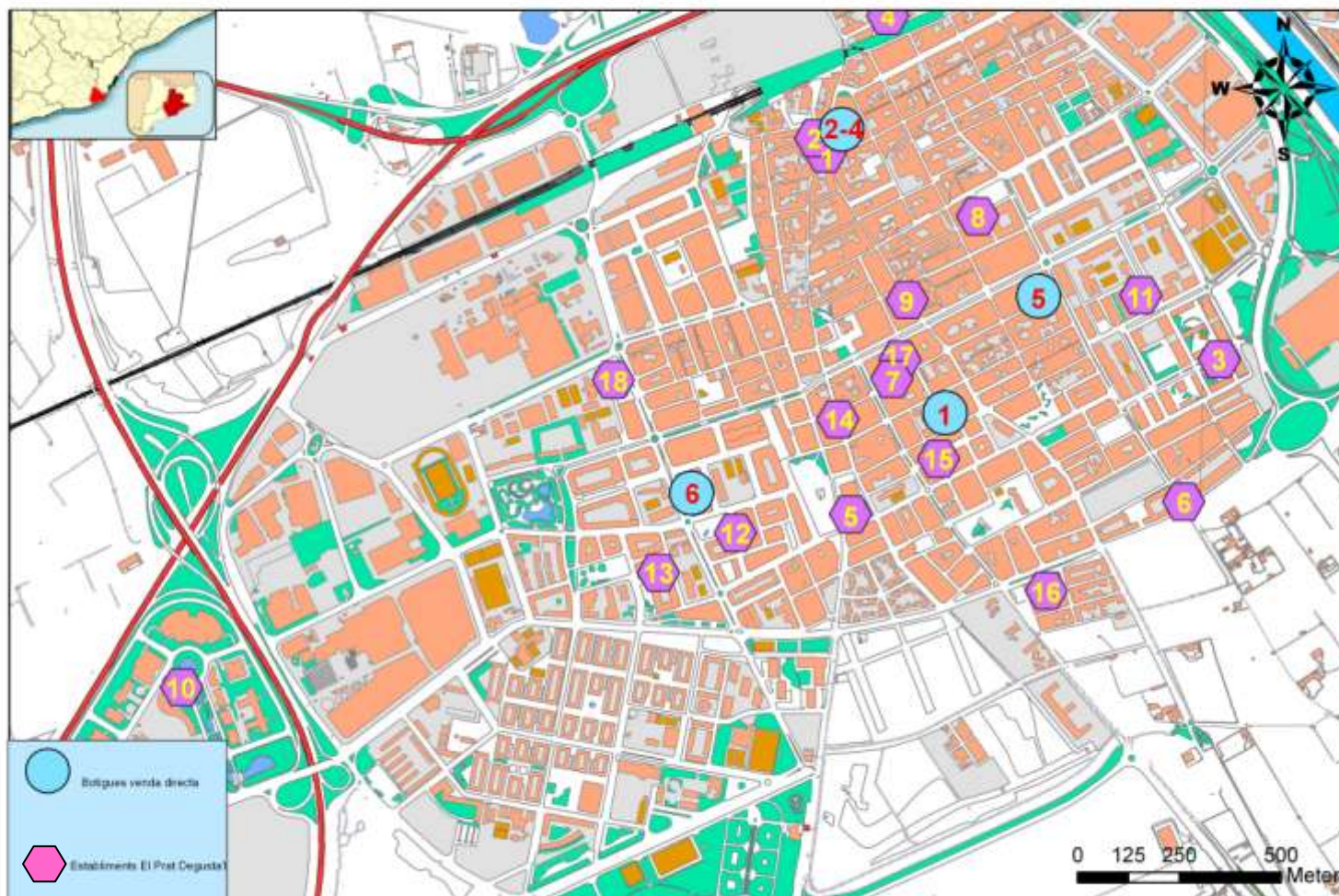
Restaurants el Sabor de l'Horta	Direcció	2012	2013	2014
Casa Alcaide	Nicolas Maria Urgoiti, 16	1		
Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41	2	1	1
La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58	3	2	2
La Masia Sánchez-Casal	C-31 km 191		3	3
Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15	4	4	4
Pati Blau	Carrer d'Esplugues de Llobregat, 49	5		
Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46	6	5	5

6.3.4.5 El Prat Degusta'l

Mapa 15 i llegenda. Figura 60:

Restaurants de la Xarxa pratenca "El Prat Degusta'l", 2014; i botigues de venda directa.

El Prat de Llobregat. Establiments El Prat Degusta'l i Botigues venda directa

Llegenda ampliada Mapa 15. Figura 60:

Restaurants de la Xarxa pratenca "El Prat Degusta'l", 2014; i botigues de venda directa.

Número	El Prat Degusta'l	Direcció
1	Axarquía	Jaume Casanovas, 6
2	Cafeteria-Gelateria La Vila	Plaça de la Vila, 3
3	Cal Ramon	Pablo Neruda, 56
4	Casa Alcaide	Nicolas Maria Urgoiti, 16
5	Cèntric Gastrobar	Plaça Catalunya, 39-41
6	El Capitán Garfio	Marina, 105
7	El Regust	Narcís Monturiol, 24
8	La Castellana	Primer de Maig, 12
9	La Lluna en un Cove	Frederic Soler, 58
	La Sal Marina,	
10	Barcelonaairport hotel	Plaça de la Volateria, 3
11	Mar i Muntanya	Sarajevo, 12
12	Mesón el Cortijo	Estany de la Magarola, 5-7
13	Mesón Galicia	Matagalls, 4
14	Oeste Bar	Jaume Casanovas, 163
15	Ona Nit	Joan Cirera i Pons, 13-15
16	Pati Blau	Carrer d'Esplugues de Llobregat, 49
17	Rustic&co.	Castella, 33
18	Sinfonía Hotel Ciutat del Prat	Remolar, 46
	Total 18	

	Pàgesos que venen a botigues	Direcció
1	La Masia, Fruites i Verdures	Castella, 57
2	Fruites i Verdures Valentina, Parada 24-26	Plaça de la Vila, 12. Mercat Municipal del Prat
3	Tu Mascota, Parada 14	Plaça de la Vila, 12. Mercat Municipal del Prat
4	Fruites i Verdures Balagué, Parada 29	Plaça de la Vila, 12. Mercat Municipal del Prat
5	El Rebot del Pagès	Indústries, 94
6	El Pagès del Remolar	Remolar, 97
	Total 6	